

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi
és családi
folyóirat

VI. évf. 2. szám
1995. április
50,— Ft

Húsvéti perlekedés

*Szükségszerű volt-e
Jézus halála?*

*Felhívás
abortusz-ügyben*

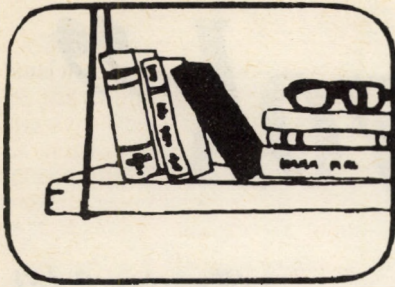
*Tízéves
iszákosmentő
szolgálat*

*Emberi jogok
az egyházban*

*Egy új európai
teológia felé*

*A reklám —
ópium a népnek*

Bulányi György

Húsvéti perlekedés

I. De harmadnapra feltámad

Az történt, hogy „nagy próféta támadt Izraelben”. A nemzeti és vallási reménynek, Jahve királyságának megvalósulásáról beszélt. A próféta azt állította, hogy az *Ország térben és időben itt van közel*, s hogy megvalósulásához nem kell semmi más, csak a „tesuvah” (meg- és hazatérés Istenhez), avagy görög nyelven a „metanoia” (gondolataink odaformálása Isten gondolataihoz) — Izrael fiai és leányai részéről. Szava nem annyira, de személye hitelre talált Izraelben, hiszen etette szegényeiket, gyógyította betegeiket. Leginkább néhány tizenévesben talált hitelre, akik apjukat-anyjukat elhagyva csatlakoztak Hozzá, s Vele együtt vándorolták végig — mint tanítványai — Izraelt, az Ország közeli megvalósulásában reménykedve.

Aztán derült égből villámcsapásként — a nagyszerű galileai esztendő után, a szíriai közbjátékot követően, hazafelé útjukban — Fülöp-Cezáreában a tanítványok kénytelenek egy furcsa bejelentést tudomásul venni Mesterük ajkáról. Azt, hogy Jeruzsálemben kell mennie... a főpapoktól meg kell öletnie... *de harmadnapon feltámad*. E bejelentés a tanítványok számára egyenlő volt reményeik megcsúfolásával, s mi több: a Mesterhez csatlakozásuk indítéka vált ezáltal semmivé. Az Országot, s nem ezt ígérte nekik.

A Tizenkettő nevében megszólaló Péter azonban közvetlenül nem erről a csódról beszél. Szava nem magára-magukra gondol, hanem a Mesterért van gondban. Két dolgot is mond neki. Az egyik: „Könyörülj meg magadon, Uram!”. Az ímént vallotta Őt Péter „élő Isten Fiának”, tehát Úrnak, Istennek, akin fordulnak történések és események. *Hogyan is határozhatja Isten önmaga ellen?* Önpusztítás, önmagának szenvedést okozás, mazochizmus lenne így tennie. Az Isten szakmája a könyörület. Könyörüljön tehát magán is. A másik, amit Péter mond: „Semmiképpen se történjék ez veled!” Kibontása ez a könyörületnek: ha könyörül önmagán, akkor semmi sem lesz abból, amit bejelentett; s akkor marad érvényben, amiért elhagyták a hálót és követték Őt.

Jézus válasza nem arra koncentrál, amit Péter mond. Arra sem, amit Péter magáról-magukról megfélekedő és

Jézus iránti szeretetétől hajtva ajánl, s arra sem, amit Péter nem mond ki, de szükségképpen gondol: reményükre, csatlakozási indítékukra. A „Távozz tőlem, Sátán!” válaszból Jézus önmagára koncentrál. Nem arra, hogy mennyit ér, amit Péter mond, hanem arra, hogy amit Péter mond, az Jézus számára megkísértés. Kísértés arra, hogy vonja vissza bejelentését, s utasítsa el magától a Golgotát. Sántáni kísértés, mert fülöp-cezáreai kijelentésének visszavonása sántáni lenne, az Isten gondolatával szembeszegülő. „Megbotránkoztatol, hiszen nem Isten koncepciójában gondolkodol...” mondja Jézus Péternek.

Számomra pedig Jézus válasza a megbotránkoztató. Mert könyörgök, mi az Isten koncepciója? Az, hogy a főpapok megcsúfolják, kiirtsák az élet-

ből Isten küldötteit, Országá szöszölőit, s ezek sorában még tulajdon Fiát is?

Hogyan lesz akkor így Isten Országá? Miképpen valósulhat meg akkor a Szeretet Birodalma? Miképpen, ha az a történelem szabálya, hogy a főpap kiütéssel győz a próféta fölött? Jó ez az Istennek? Mazochista az Isten? Annak örül, ha vesz? Minket nem így s nem erre teremtett. Nyerni és győzni akarunk. Ő nem? Ha pedig nem, akkor hogyan ígérheti nekünk a jónak a megvalósulását: az Isten Országát? Jézusnak is éreznie kell ezt! Tudnia kell, hogy a fülöp-cezáreai bejelentést a tanítványok csak az Átala meghirdetett program visszavonásaként és csökként értelmezhetik. Jézusnak meg kell men-tenie a maga és Isten becsületét, ezért szavainak végére oda is rakja a mindent helyreigazítani hivatott „de” szót: de harmadnapra feltámad.

II. És akkor mi van?

S most mondom egy pogány szót: **ÉS AKKOR MI VAN?** Mi ez a kérdésben megbújó lekcisinylés? Honnan veszem a bátorságot? Elmondom hét egymásra következő pontban.

1. *Mind a mai napig nem rehabilitálták.* Nehogy ellenségesnek hasson ez a megállapítás, pontosabban is kifejtem megállapításom tartalmát. Ma is van zsidó nemzet, ma is van zsidó vallás. Mind a kettőnek van valami mai képviselete is. A zsidó nemzet és a zsidó vallás kétezer évvel ezelőtti hivatalos, törvényes reprezentánsa halálra ítélte a zsidó nemzetnek lehet, hogy nem legnagyobb, de a történelemre minden bizonnyal legnagyobb hatást gyakorló fiát. A zsidók még mindig nem rehabilitálták történelmük e rendkívüli nagy alakját, akit a zsidó nemzet és vallás kétezer esztendővel ezelőtti legfőbb papja és parlamentje kitessékelt az életből.

2. A feltámadás után, húsvétvasárnap délelőtti Jézus nem sétált végig Jeruzsálem utcáin, nem látogatta meg Kaiást, nem hirdetett népgyűlést — mondjuk a pogányok udvarában, ahonnan kiűzte az árusokat. Nem azonosította magát semmiféle hivatalos szervnél. Csak meg-megjelent („jelenés”, vö. kísértet) tanítványai zárt körén belül, akik — legalább is kezdetben — maguk is

úgy gondolták: hallucinálnak, kísérte-tet látnak. A feltámadás szinte azonnal „hittárgy” lett. *Mondhatnám: hittárgy-gyá süllyedt*, mert a feltámadott Jézussal találkozó tanítványoknak lehet vagy kell elhinnünk, és mindannyiunknak az idők végezetéig, hogy Jézus feltámadt a halottak közül. Tárgy, tartalom lett, amelynek nincs történelmi igazolása, amelyet el lehet hinnie annak, aki ilyesmit hajlandó elhinni.

3. *A történelem menetén ez a feltámadás nem változtatott semmit.* Aki Isten Országát hirdeti, aki felcsap Isten prófétájának, ugyanolyan feltételek mellett teheti ezt, mint a feltámadás előtt. Elmondhatja, hogy közel van az Ország, s hamarosan elmondhatja utána azt is, hogy Jeruzsálemben kell mennie, s a főpapoktól, teológusoktól, gazdagoktól... azaz a hatalomtól meg kell öletnie. Persze hozzáteheti, hogy feltámad. Feltámad az örök életre, s feltámad a prófétákra visszaemlékező történelmi tudatban, s jó esetben a gyilkosok fiai-unokái díszítik majd az apák által megölt próféta sírját, az ő sírjukat is.

4. Annál inkább változtatott a Jézusra hivatkozók tudatán: *sajátos Jézus-értelmezést eredményezett*; abban találta meg a keresztény utókor a Jézus-jelenséget, a Krisztus-esemény értel-

mét, hogy Jézus feltámadt. Teológusok mondják: az evangéliumok valójában jelentések a feltámadásról, s ezek a jelentések természetesen beszámolnak haláláról is, és arról az előletről, amely alapul szolgál a Jézusra kimondott halálos ítéletnek. A Jézus-mozgalmat ettől kezdve egyre többek számára: jóhír Jézus feltámadásáról. Jóhír önmagában véve is, mert egy igaz embernek győzelmét jelenti a bűn erői fölött. Jóhír továbbá azért, mert ha Jézus feltámadt, akkor feltámadnak a Hozzá tartozók is, tehát feltámadunk mi is. Ennek következtében földi létünk csak zárándoklás az örök haza felé. Földi létünk csak siralomvölgy, melyet ki kell és ki is lehet bírunk a ránk váró mennyország erejében. Megtutjuk tehát végre, hogy van örök élet, amit korábban is tudtunk. Bejuthatunk Krisztus nyomában oda, ahová bejutni korábban is reméltünk... Hová szakadtunk a galileai tavasztól, amely tudtul adta a nagyon jó hírt a térben és időben kibontakozó Szeretet Országáról? A reménytől az ópiumig?

5. *Innen már csak egyetlen lépés az Isten Országának és az evilági országának egymásba mosódása.* A Hegyi beszéd még nem ismeri. Az még Isten Országát akar csinálni a Földön, és azt kiáltja: Jaj a gazdagoknak! A Róma 13 már úgy tudja, hogy a gazdagok leggazdagabbjai, az uralkodók Isten megbízásából forgatják a kardot. Ennek hatására hamarosan lecserélődik a Hegyi beszéd Jézus-alakja egy engedelmes és alázatos Jézus-eszményre, amelyben az életszentség tetejét jelenti a mindenkori törvényes előjáró előtti meghunyászkodás... mondjuk szebben: meghajlás. Nem pusztá engedelmeség, hanem az értelem és szív teljes azonosulása a „mindenkori törvényes tekintéllyel”. Immár nem az a szent, akit a királyok-főpapok kivégeznek, mert makacsul lelke Istenére figyel, hanem az, akinek sikerül kiérdemelnie törvényes előjárójának a bizalmát.

6. A következő lépés: az ember kétéhasadása vallási és profán szférára. E feltámadás-konceptió történelmi kibontakozása azt eredményezi, hogy a fentiek szellemében kiformalódó vallásos ember használhatatlanná válik annak az Istennek a történelmileg kibontakozó terveiben, akit Izrael megismert, és akit Jézus az evangéliumban pontosított. A vallási vonalra állított ember beszorul a sekrestyébe, a profán tevékenység pedig hovatovább minden isteni megalapozás nélkülének gondolódik. Husz János még a gazdagok ellen lázadva kap máglyát a főpapoktól, nála még együtt van a kettő. De Luther már kegyelemtani kérdésben „láza”, s reformáció-ellenreformáció háta mögött megy tovább az Isten szándékolt történelem. A még hívő és elégetett Giordano Bruno nyomán már raciona-

lista. Egyháztól függetlenül, s hovatovább Istent is megtagadó, s csak Észistennőt elismerő ateisták hordják az ember gondját — mintha Isten és értelem szembeállítható lenne egymással. Kényszerülnek szembeállítani, ha egyszer az Igazság védelmére az egyház Hivatalt és máglyát rendszeresít. A szabadság, egyenlőség, testvériség — igenis jézusi — ideáljait ateista szellemek fogalmazzák újra egy közel száz százalékban Jézus nevét emlegető, de valójában közel száz százalékban a Hegyi beszéd Jézusát már tökéletesen megtagadott „keresztény Európában”. S ugyancsak ateista erők fogalmazzák a francia forradalom eszményeit utópiákból politikai programokká: a külföldi szocializmusokat is, s köztük a történelmileg korszakos hatásúvá váló marxizmust is. Eközben a „vallásosak”, a Jézusra hivatkozók egyfelől e célkitűzéseket transzcendáló lelki dolgairól beszélnek, másfelől pedig véd- és dacsövetségben élnek a liberalizmusnak ellenálló, politikailag is és istenországilag is legreakciósabb, azaz legelmaradottabb társadalmi erővel, a maguk kiváltságait védelmezőkkel. A francia forradalom eszmevilágát csak

III. Csak csőd, vagy feladat is?

Uram, Jézus, e hét pont végére érve döbbenet kérdem: mi mindent varrtam nyakadba? Mi mindent fűztem reá szavadra, hogy harmadik napon feltámadsz. Gondolkodom. S a vége az, hogy abból, amit elmondtam, nem vonok, mert nem vonhatok semmit is vissza. A tényeket pedig senki sem tagadhatja. Isten sem, Te sem. Egyetlen alternatíva az, ami rendelkezésedre áll. Egy vagy-vagy. Vagy ragaszkodol ahhoz, hogy fülöp-cezárei bejelentésed nem vont vissza és nem másított semmit a Hegyi beszédben megfogalmazott programodon, de ebben az esetben nem vállalhatod azokat a következményeket, amelyeket a harmadnapon feltámadásodból történelmileg kibontottunk. Ez az egyik lehetőség. A másik: *hogy magadénak vallod ezt a kétezer esztendő történetet, de ebben az esetben nem vállalod tovább a Hegyi beszédet, s akceptárod azt az Egyházat, amely feltámadáson ujjongó néppé alakult.* Az összes következményekkel együtt. Azzal is, hogy „mi most már a feltámadott Jézus dicsőségében” - ahogyan ez Európa egy rangos szögletéből hallik — járjuk utunkat. Azzal is, hogy magadévá teszed e rád hivatkozók egész önbecsapását.

De magam csak úgy tudom gondolni, hogy a válaszdod ennyi: *Nem módosítottam Fülöp-Cezáreában.* S amit ott mondtam, elmondtam a Hegyi beszédben is: Boldogok vagytok, ha éniattam gyaláznak és üldöznek tite-

kétszázados késéssel teszi magáévá a II. Vatikáni Zsinat, az embertelenné alakuló „létező” szocializmus mellé pedig a terror egyszerűen odakényszeríti az egyházi hierarchiát, hogy aztán azzal, amit a terror hatására csak színlag akceptált, a következő nemzedékben valaminő módon azonosuljon is.

7. Végső summaként: Az egyház nagy-nagy botrányaként, a rajta kívülkerülő, az öt elhagyók, „a világ fiai” lettek hordozóivá annak az isteni szándéknak, amely emberibb világra törekszik. Ezzel szemben „az Ország fiai”, azaz a Jézusra hivatkozók történelmileg nem voltak színen, vagy csak a történelem tőzsdéjén nem jegezhető módon: legfeljebb egykét magánvállalkozó, s az is a főpapoktól elhagyottan vagy meg is tagadottan. Volt tehát Egyház, amely a mozgalmakkal szemben a reakció oldalára állt, és *nem volt Egyház, amely belekiabálta volna a francia forradalomba és a marxizmusba:* jót akartok, de amíg ezt a jót a fegyverek erejében is akarjátok, semmire sem mentek; semmire sem mehettek, mert a világ, a teremtés nem tud szeretet nélkül előfremenni.

ket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok... Így üldözték az előttek élt prófétákat is. Hogyan is vehettem volna ki magamat ezek sorából, ha egyszer miattam üldözik őket? *Mert a Golgota lehet az Isten Országának csődje, de sohasem lehet annak a feladata.*

Ez esetben viszont az emberiség tablója így alakul:

1. csoport: világ fiai, akik mit sem akarnak tudni Istenről, csak hasuknak élnek, s ebbeli törekvéseiket felszerelik ágyúkkal és géppisztolyokkal — *materialista materialisták.*

2. csoport: világ fiai, akik ugyan csak Isten nélkül, de felelősséget érznek az emberiség egészéért, és e megváltási jószándékukat ők is felszerelik ágyúkkal és géppuskákkal — *idealista materialisták.*

3. csoport: Istenre (Jézusra) hivatkozó emberek, akik a törvényes világi és egyházi uralkodók iránt alázatosan és engedelmesen igyekeznek előmozdítani földi és örök boldogulásukat... szent kötelességként lövöldözve halomba embertársaikat, amikor a haza erre felhívja őket... előbb természetesen szentáldozáshoz járulva a siker érdekében — *önámító idealisták.*

4. csoport: az Istenért és az ember ügyéért üldözöttek, a próféták, akik senkit sem hajlandók megölni, mert a javak szétoztatását és a pusztító vasak ekévé es szőlőmetsző késekké alakítását gondolják Isten üzenetének — *Isten boldondjai.*

IV. Csak a kérdezők elégethetők...

Ez a negyedik csoport viszont nem fog kardot rántani; akkor sem, ha valakik azt állítanák, hogy nem támadtál fel. Áriusz azt képviselte, hogy nem testesültél meg, hogy akármilyen kiváló voltál is, csak ember voltál, mint akármelyikünk. *Elégettük őt és követőit.* Kérdését persze nem tudtuk elégetni... az ma is kérdés. Azokat sem akarja e negyedik csoport elpusztítani, akik azt képviselik, hogy csak úgy támadtál fel, ahogyan — hisszük, hogy — mindannyian feltámadunk a halálból és folytatjuk, ha erdemessé tettük magunkat rá, életünket Isten örök országában. Nem gyújtunk máglyákat, mert hiába pusztítanók el a kételkedőket, a kérdéseiket el nem pusztíthatnók. Azok maradnának kérdéseknek.

Megtestesülés és feltámadás — nem kikövetkeztethető Isten vagy az ember vagy a valóság mivoltából. Ellenőrizhetetlenek. Tárgyai a fides specialis-nak, azaz egyedek, csoportok őket jellemző sajátos hitének. Nem üdvösségfeltételek. Csak a fides universalis, ami bele van írva Istentől és Istenből kapott természetünkbe, az, hogy mindenkit szeretnünk kell! — csak ez az üdvösségfeltétel. A feltámadás nem tárgya a fides universalis-nak. Megtestesülés és húsvétvasárnap hajnali feltámadás csak esemény, csak történet, amely vagy tény, s akkor nem kell hinni benne, hanem egyszerűen csak tudomásul vesszük, vagy nem az, ill. ténytudása bizonytalan, és ezért csupán egy vallási közösség nagyon régi hagyománya — azaz fides specialis.

A feltámadás olyan fides specialis, amely nincs ellentmondásban a fides universalis-szal és ezért a negyedik

csoportba tartozással sem. Nincs vele ellentétben. Akkor sincs, ha a harmadik csoport a feltámadásra hivatkozva tartozik a harmadik csoportba, s „engedelmeskedik” a prófétai-jézusi küldetés nélkül és annak ellenére. Éppen ezért akkor sem foglalok állást a megtestesülés és a feltámadás tartalmai ellen, ha tisztán látom, hogy a harmadik csoport e fides specialis tartalma, a

V. Mit ünnepelhetek?

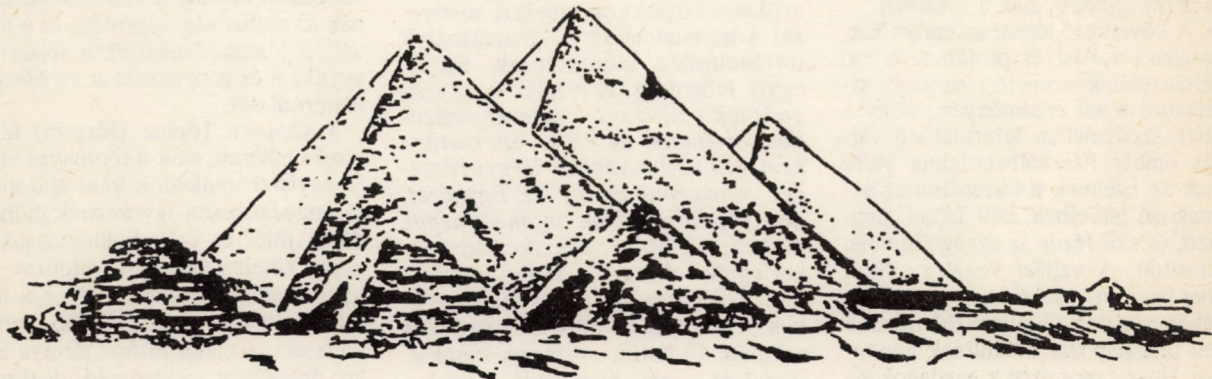
Ezek után igazán tisztázandó már a kérdés, hogy mit jelent nekem húsvét, Jézus feltámadásának ünnepe. *Ünnep-e számomra, s ha igen, akkor miért ünnepe?*

Ünnep először azért, mert hirdeti, hogy aki vállalja a küldetést és az üzenetovábbítást, az él. Akár úgy, hogy 40 napon át újra itt a Földön; akár úgy, hogy Isten örök Szeretetszágában; akár úgy, hogy az emberiség emlékezetében, amely előbb-utóbb kirostál magából minden győztes hadvezért, és csak azokat őrzi, akik isteni énekeket énekeltek. Istenieket, mert csak ezek a kardokról nem éneklő énekek az egész emberiség énekei... a tied és mindenkié, mert csak ezek szólnak az emberiség egészének javáról. A hadvezérek csak valakiké. Csak a mindenkit átölelni akarók — mindenkié.

Ünnep ez másodszor azért, mert a prófétai sorba beállóknak nagy szükségük van erre az ünnepre ahhoz, hogy erőt tudjanak összekaparni maguknak a halálig hűséghez. Hogy tudják, igenis a *történelmi szemétdombra dobottak, igenis egyedül ők azok, akik élnek.* És tovább élnek akkor is, amikor azok a diadalívvek, amelyeket az őket szemétdombra dobók maguknak állítottak, már rég elporladtak.

feltámadás-hit címén és ürügyén hogyan teszi semmivé a jézusi üzenet és küldetés tartalmát. Nem foglalok állást ellene, mert *beletartozom egy hagyományba, amely ezeket a tartalmakat tényként-igazságként-valóságként éli meg és őrzi.* Így teszek, bár ha valaki érvel a feltámadás-hit ellen, problematikus, hogy mennyire vagyok képes érveit megcáfolni; és az is problematikus, hogy mennyire tudom megvédeni-alátámasztani akceptáló magatartásomat.

Ünnep harmadszor azért, mert a valóság, a hétköznapi, a történelmi mindennap rendre a próféta megcsúfolódásának a napja, s csak a késői emlékezés szolgálat igazságot a prófétának. Az egykori és első húsvétvasárnap hajnal is csak félelmet és ámulatot, csodálkozást és hitetlenkedést eredményezett a beavatottak kicsiny csapata számára is. A médiák, az akkori idő médiái semmit sem röppentettek világhírré, s a tett színhelyén húsvétvasárnapon ugyanúgy, mint nagypénteken, azzal hajthatta fejét álomra a közpölgár, hogy okosabb úgy viselkedni, ahogyan azt a hatalmasok kívánják. Szürrealista ünnep ez a húsvét. Nem a valóság, hanem annak égi mása. Fölibe emelkedik a valóságnak, de nem szakad el attól. A próféta addig próféta, amíg képes azt gondolni magáról, hogy nem szakad el a valóságtól, hogy köze van húsvétnek az élethez. Amíg van húsvét, addig van próféta. Amikor feladom a húsvétot, a győzelem reményét, megszűnik a prófétaság. Amikor pedig próféta nélkül akarnánk húsvétolni — Ország-program és érte vállalt Golgota nélkül — akkor Isten elfedi arcát, mert Vörösmartynk szép szavával, „bánatában ősz lett és öreg”.

Barcza Barna

Miért bántják ezt a jó embert?

Nagypénteken csak kicsúcsosodik és robbanásig feszül az az alaphelyzet, amely Jézus nyilvános működése során egyre izgatóbb kérdéssé válik bennünk: Miért bántják ezt a jó embert? Ha valaki, hát Ő igazán csak jót tett. Miért nem értékelik a sok jót? Miért magyarázzák még a jót is rosszra? Például ördögűzéseit azzal, hogy ördöggel cimborál?

Ha valaki Jézus-életrajzot írna, alig kezdené Jézus nyilvános működését sorra venni, máris le kellene írnia ezt a mondatot: Egyre nagyobb a népszerűsége az egyszerű emberek előtt, és egyre nagyobb gyanakvás irányul feléje a nép vezetői részéről.

Itt most nem csupán Jézus iránti rokonszenvünket szeretnénk kinyilvánítani, hanem két másik szempont is vezet minket. Az egyik: az a sejtés, hogy *itt valami objektív, tárgyi törvényszerűségről van szó* a világ eme rendjében. Jézus esete nem kivétel, hanem inkább tipikus eset. A másik: ugyanennek a felismerésnek felénk eső oldala egy újabb felismerés: *ha jó emberek akarunk lenni, ha számunkra is Jézus tanítása és élete a követendő példa, akkor ránk is ugyanaz a sors vár, mint Jézusra.*

Most minden nagyobb rendszerezés nélkül próbáljuk egyszerűen összegyűjteni azokat az okokat, amik miatt bántották ezt a jó embert. Az okok összegyűjtése kedvéért kénytelen vagyok gondolatban azonosulni a nép vezetőivel, a vallás előljáróival: a főpapokkal és hittudósokkal, hogy az ő nézőpontjukból vehessük észre ennek a jó embernek, a názáreti Jézusnak ilyen meg olyan veszélyességét, amelyek miatt végül is kiiktatták őt a zsidó társadalomból.

1) Nem tőlük kért megbízást a tanításhoz

Annyira öntudatos, annyira magabiztos arra vonatkozóan, hogy ő az igazság birtokában van, és ennek elmondása az ő sajátos küldetése, annyira megingathatatlan eme hitében, hogy eszébe sem jut az akkori hierarchiához fordulni engedélyért. Így is fogalmazhatunk: *hierarchiamentesen oldotta meg küldetését.* Mivel hallatlanul jól kiépített közvetlen vonala volt az Istennel, ezért nem kellett neki fölösleges kerülőket, fölösleges közvetítőket vagy inkább eltérítőket közbeiktatnia. Övéit is arra biztatta, hogy zárják be kamrájuk ajtaját, s a megteremtett csendben máris működik ez a forró drót, ez a közvetlen vonal. Isten nem nehezíteni akarja a rátalálást hierarchikus lépcsőfokok közbeiktatásával, hanem könnyíteni.

2) Istenhez igazodott, és nem emberi előírásokhoz

Figyeljünk csak meg: akinek Isten a legfőbb igazodási iránya, az akarva-akaratlan kénytelen kritikával illetni az emberi előírásokat. Mármost azokat, amelyek nem Istenhez igazodva születtek. Így egy *tőről fakad az Istenhez igazodás és a kritika.*

Jézus hányszor szemére vetette az frástudóknak, hogy hagyományuk kedvéért kijátsszák a szeretetet! Pl. az idős szülők támogatása helyett egyházadót fizettek. Nyilvánvaló, ami nem a szeretetet szolgálja, az nem születhetett Istenhez igazodásból.

A hatalom birtokosai viszont úgy gondolták, hogy csak akkor lehet rend

A hierarchia viszont hasonló meggyőződéssel és magabiztossággal hirdeti ki saját nélkülözhetetlenségét az Istennel kapcsolatbalépés területén. A vallás hivatallá tette az Istennel kapcsolatbalépés lebonyolítását. Saját hivatalrendszerét Istentől eredeztette, és át nem gondolva az eredetet, a hagyomány alapján magát tartotta illetékesnek minden vallási ügyben intézkedni.

Van-e közvetlen vonalam az Istenhez? Fel vagyok már töltve annyira, hogy nem hallgathatok? Tanításomat olyan testvérekkel egyeztetem, akiknek szintén van közvetlen vonala az Istenhez? Figyelek az Egyház tanítására? Az Egyház tanítását Jézuséval mindig egyeztetem?

akár állami, akár egyházi területen, ha az egyes ember a felsőbbséghez igazodik. Hiszen ők vannak hivatva annak kinyilvánítására, hogy mivel kell Isten kedvében járni. Szerintük veszedelmes az olyan ember, aki maga dönti el, hogyan kell Isten kedvében járni. Az ilyen fellazítja a közrendet. Relativizálja a vezetők tekintélyét. Nagyon veszélyes!

Hogyan valósítom meg elveim és életem Istenhez igazítását? Mit teszek, ha ütközik az Istenhez és az emberhez igazodás? Merem-e az egyházi előírásokat kritizálni? Istenhez igazodom akkor is, ha az Egyház ezért elmarasztal?

3) Másként és mást tanított, mert igazságfeltáró volt

Obszervanciák helyett a szeretetet. Aki az igazságot feltárja, az az Isten életének valóságát tárja fel. De az ember is erre az életre lett teremtve. Az igazság az Istenben: megvalósultság. Az igazság az emberben: feladat. *Ti, az a feladat, hogy életünket a szeretetre kell felhasználnunk.*

Ez háromszoros bosszúságot okozott a vallás vezetőinek. A legnagyobb bosszúság: mást tanít, mint mi. A következő bosszúság: hogy jön ez ahhoz, hogy helyettünk ő mondja meg, mi az igazság? S a harmadik bosszúság: másként tanít, mint mi. Levegősen, láttatóan, példabeszédekben, hihetően-beláthatóan, lelkesen és lelkesítve, egészen magával ragadóan.

Hívó vagy vallásos ember vagyok? Az igazságot keresem vagy a rendelkezéseket? Esetleg még az obszervanciákat sem tartom meg? Ami tanítok, az a meggyőződésem? Beláthatón adom elő az igazságot? Szembesítem az igazsággal azokat, akik nem az igazságot hirdetik?

4) Mert ember léteére Istennek mondta magát

Ez a zsidóknál óriási botránynak számított. Egymagában is elegendő volt a kivégeztetéshez, sőt a meglincseléshez, a megkövezéshez is. Igaz, Jézus éppen emiatt csíjában bánt az ilyen kijelentésekkel. Végül mégsem tudta kikerülni, hogy a főpap előtti kihallgatás során ki ne jelentse eljövételét az ég felől, amikor is ítélni jön. A főpap meg is szaggatta ruháit, ami jelzése volt eme nagy Isten-káromlásnak.

Szent igaz! A zsidók a környező pogány népekkel szemben nagyon hangsúlyozták az Isten szellemvoltát. Az Isten egészen más, mint a világ, tehát egészen más, mint az anyag. Ezért nem volt szabad az Istent sem képen, sem szoborban ábrázolni. Még jelképesen sem. Ezek után azt állítani, hogy az anyagban létező emberek valamelyike Isten lenne — képtelenségnek és nagy szentségtörésnek számított. Aki pedig magáról ilyet állít, azt minden vizsgálat nélkül halállal kell büntetni.

Tudom-e, hogy lelkem mélyén az Isten tart létezésben engem? Meg tudom tapasztalni magamban az Istent? Nem az anyagi, hanem a szellemi oldalammal érzékelem Őt? Jézusban fel tudom-e fedezni Istent? Istensége miatt fontosabb-e tanítása számomra, mint más embereké?

5) Másként mutatta be az Istent, mint a zsidók

Más a próféta és más a könyvekből tanuló tanító. A próféta közvetlenül tapasztalja Istent és eme belső tapasztalatát közli embertársaival. A könyvekből tanuló és a hatalom valamelyik polcán ülő főpapot mindig idegesíti a közvetlen tapasztalatból merítő és éppen ezért nagy közvetlenséggel és érzelmi töltéssel tanító próféta. Az is idegesíti, ahogyan tanít, és az is idegesíti, amit tanít.

A főpap Istene a jogrend védője. Az igazságot szolgáltató: jutalmazó és büntető. A sértéseket, bűnöket megtorló. A bűnösnek csapdát állító. Örök kárhózzal büntető.

A próféták prófétája, Jézus, a tékozló fiú atyjaként mutatta be az Istent. Aki eltűri rosszaságunkat, bár szenvedni hűtlenségünket. Aki hazavárja a megtérő bűnöst, s ha tényleg hazatér, akkor nem szidja, nem bünteti, hanem örömlakomát rendez neki.

Félek az Istentől vagy szeretem Őt? Menekülök tőle vagy kapaszkodom feléje? Tapasztaltam már a Vele időzés örömeit? Engedek hívásának, szolgátsáimnak? Szívesen járok küldetésében?

6) Csodákat tett, amit a főpapok nem tudtak tenni

Talán ezért is támadt egy-két tisztelője a Főtanácsból. Nikodémus hangozgatja meg is fogalmazta a sokakban bujkáló kérdést: Ha eljön a Messiás, tud-e majd több csodát tenni, mint a Názáreti? Ha pedig nem, akkor éppen Ő a Messiás.

Nikodémust azzal torkolta le a főpap, hogy támadhat-e próféta egy olyan jelentéktelen kis faluból, mint a galileai Názáret? Náluk többet számított a származás, a rang, a pedigre, mint egy ember Istenbe merültsége. Egy hivatalnok nem akar megtérni semmi rendkívüli. S ha mégis letagadhatatlan a rendkívüliség, akkor igyekszik bagatellizálni vagy bemocskolni. Így fogták rá Jézusra, hogy az ördöggel cimborál. Ahelyett, hogy Nikodémus módjára használták volna Istentől kapott értelmüket, és éppen arra használták volna, hogy az Isten jeleit felismerjék, csak arra használták, hogy kibújjanak a nyilvánvaló következtetés kényszerítő erejéből. Ezáltal követtek el Szentlélek elleni bűnt, ezáltal fojtották el világosan jelentkező lelkiismeretüket. Ezáltal lepleződött le irigységük, féltékenységük. Nem viselték el, hogy a másik jobb, szentebb, igazabb, és nagyobb hatalommal rendelkezik, mint ők.

Van-e akkora hitem, erős-e annyira Istenbe merülésem, hogy tudok segíteni testi-lelki bajokban szenvedő embertársaimon? Nem vagyok irigy, ha más-

nál több erőt veszek észre? Hallgatok-e világos lelkiismeretemre? Nem manipulálok? Nem követek el Szentlélek elleni bűnt? Egyszerű vagy szegény embert tudok-e példaképnek tekinteni a jóság vonalán? Az erkölcsi nagyságot a társadalmi gúla alján lévőknél is észreveszem?

7) Féltékenység, hatalomféltés Jézus népszerűsége miatt

Nem vitás, hogy Jézus népszerűsége Galileában nagyobb volt, mint Júdeában. A megszálló hatalom elleni lázadás is a központi hatalomtól távolabb volt erősebb. Az emberek szegénysége, elesettsége, betegsége is ott volt nagyobb. Talán még az Isten-keresés romlatlansága is ott jelentősebb... Nem csoda, ha tömegek mentek Jézus után, és lelkesedtek érte. A központi hatalom kémszervezete azonban, a farizeusok vallási kémhálózata nagyon józan jelentéseket küldött a jeruzsálemi központba — végső soron a Főtanácsba. Bemérték az akkori politológusok, milyen robbanásszerűen nő Jézus népszerűsége. Az érte lelkesedés futótűzként terjedt. Aránylag könnyen elfogadták Jézus fölük eltérő tanítását. A nép előtt hitelt érdemlőek voltak szavai. Elbűvölték őket emberszeretetből fakadó

8) A viszonylagos politikai egyensúly feltétele egy lázítótól

A rómaiakat a főpapok sem szívelték. Ám úgy gondolták, hogy a gyűlölt ellenségtől csak ők tudják megvédeni népüket. Az ő politikai bölcsességükkel, kisebb-nagyobb fondorlataikkal, melyek mindegyike a viszonylagos politikai egyensúly: a status quo fenntartására irányult. Nagyon sok munkát fektettek ennek az egyensúlynak a fenntartásába. Két irányban is. A megszállók felé, és saját népük felé. Hiszen a rómaiak csak addig tartották tisztelben egy leigázott ország önkormányzatát, amíg nem lázadtak a megszállók ellen. Így nagyon sok függött

9) A nyílt vitákban való alulmaradásuk

Más nevetek is adhatunk ennek. Pl. szentírástudomány területén való megsemmisülésük. Vagy saját formális tekintélyük összedőlése...

Hány csapdát állítottak Jézusnak, amelyekből mindig kivágta magát! Igaz a farizeusok örültek annak, ha szellemi ellenfeleiket, a szaduceusokat összecsomagolta a vitában, és fordítva, a szeduceusok örültek, ha... Lassan azonban belátták, hogy a hatalom mindkét csoportosulása csak a rövidebbet húzhatja Jézus szellemi fölényével szemben. Azt nem engedhették meg, hogy a nép kaján örömmel szemlélje megsemmisülésüket egy tiszta ember, egy erkölcsi hatalom színe

csodái. A kenyérszaporítás után pedig egyenesen királlyá akarták őt tenni.

Gondolhatjuk, hogyan fogadta a központ pl. erről a királyválasztási szándékról érkezett híreket. Talán ebben számíthatnám: mi már a kutyának sem kellünk ott, ahol ez a jött-ment föllép.

Aztán ott van a Lázár föltámasztása utáni helyzet. Ez már a főváros közelében történt. Olyan jelentősnek ítélték a veszélyt, hogy nyomban összehívták a Főtanácsot. Ott a főpap hamar letorkolta az ügyetlenül tehetetlenkedőket, és helyettük kimondta a továbblépés mondatát: jobb, ha egy ember hal meg, semhogy a politikai egyensúlyhelyzet felboruljon. Ők is kiesnének a hatalomból, a nép is rosszul járna a megszálló hatalom bosszúja miatt, ha ez a Jézusért lelkesedő tömeg valami politikai megfontolatlanúságra szánná el magát. Eszükbe sem jutott, hogy Jézus nem akarja a hatalmat átvenni.

Előttem miért népszerű Jézus? A benne való hit nem hatalmi álmaim táplálója? Jézus és az ő követői tényleg konkurenciát jelentenek a hatalom birtokosai számára? Jézus társadalmat átalakító szándékát hogyan képezem el? Hatalommal vagy hatalom nélkül? Lehetséges, hogy én még nem utasítottam el magamtól a Sátán harmadik kísértését?

attól, hogy ártalmatlanná tudják-e tenni a lázítókat. És éppen ezen a területen találkozott érdekük a megszállók érdekeivel. Itt számíthattak segítő közreműködésükre. Ezért is cipelték Jézust a helytartó elé. Egy lázadás kitérőre nemcsak harcokat jelentett, hanem sok kivívott előny és jog megsemmisülését is. Ezért kellett likvidálni a Názáretit.

Miért vagyok hajlandó egy embert földámozni? Nem az életét, hanem esetleg csak a jóhírét, becslését, vagy csupán megélhetését? Igaz, hogy a közhírnél kell rendelni az egyén érdekeit, de ezt csak maga az illető teheti meg?

előtt. A hatalom mindig megokolja mindenáron való fennmaradásának szükségességét. *Pusztulnia kell annak, aki megtépázza a hatalmasok tekintélyét.* Talán a csöcselék kezébe kerüljön a hatalom? Nem. Ha nincs érvük, akkor jöjjön a legerősebb érv, az ultima ratio: az erőszak!

Nem szoktam formális tekintélyt kiterőszakolni a magam számára fondorlattal, cselvetéssel, erőszakkal? Úgy élek és úgy beszélek, hogy értékeim valós tekintélyt biztosítsanak számomra? Tudok vitában alulmaradni, hogy kiderülhessen az igazság? A másikat legyőzni, vagy az igazságot kideríteni akarom?

10) Jézus számára az ember volt a fontos, nem az előírások

Gondoljunk csak a sok szombatnap gyógyításra, melyeket a zsidó törvények tiltottak. Azok a törvények, amelyeket emberek találtak ki a szombatnap szentségének körülbástyázására. Nem eredhettek Istentől, hiszen nem az ember érdekében fogalmazódtak meg, hanem csak egy rosszul értelmezett szentség kikényszerítésére.

Előírások helyett inkább jogrendet kellett volna mondanunk, akkor hamarabb értenénk, miért is volt olyan fontos ezeknek a fönntartása még a konkrét emberek érdekei ellenében is.

Az emberközpontú Jézus, az embert megszabadító-megmentő Jézus szükségképpen szembekerült a törvényt, az előírást első helyre tevő főpapokkal. Elvontan: *a szeretet-csúcsértékű ember szembekerül a törvény-csúcsértékű testülettel.*

Gondolkodásomban és cselekedeteimben első helyen áll-e az ember érdeke? Össze lehet rakni életemet rövid- és hosszútávú ember-szolgálatokból? Merek-e felülemelkedni a törvényen, ha ütközik az ember érdekeivel? Igyekszem-e megváltoztatni a törvényt, hogy az egyre inkább embert segítő legyen?

12) Nem tudott felmutatni felsőbb iskolai végzettséget, sem előkelő származást

Nemcsak Angliában és nemcsak most nézik, hogy ki végzett Oxfordban vagy Cambridge-ben. Kinek van teológiai doktorátusa? Azt is lehet, hogy a Gregoriánán szerezte-e?

Régen is ez volt a helyzet. A jó iskolát végzettek pöffeszkedhettek. Nem azt nézték, hogy mit tud az illető, és főleg mit tesz. A központban élők lenézték a periférián élőket. A „Galileából nem támad próféta” közfelfogás is ilyen jellegű pöffeszkedésből ered, meg Jézus lenézése iskolázatlansága miatt. Akik azt állítják, hogy Jézus az esszénusok tanítványa volt, nem tudják igazolni állításukat. Mi viszont cáfolni sem tudjuk.

Jézus családfája ugyan a legelőkelőbb volt, hiszen Dávid királyig tudták visszavezetni, de hát a nagyszerű ősnak

13) Elrettentő példát kellett statuálniuk

a nem engedelmeskedők megbüntetésére

Ez nem elhanyagolható szempont Jézus kivégeztetési okainak felsorolásakor. Hiszen minden ítélet, minden büntetés elrettentésül szolgál. Már eleve így hozzák a büntető törvényt. *Senkinek sem szabad megbontania a rendet. Méghozzá azt a ren-*

11) A kivetettek, a lenézettek fölemelése

A zsidó társadalom egy sereg embert saját hibáján kívül (pl. betegek, szegények, alacsonyorsorúak), másokat saját hibájuk miatt (pl. vámosok, utcanők...) vetett ki soraiból. Ezeknek a perifériára toltaknak szinte semmi esélyük sem volt az emberi megbecsülésre, de még csak a megváltozásra, az újra fölemelkedésre sem. *Jézus alapvetően ezek mellé állt. Ezek bűnbánatát igyekezett fölszítani, és megbecsültségüket, szeretetüket társadalmilag elfogadottá tenni.*

A főpapok ebben is a társadalom rendjének felforgatását, feje tetejére állítását látták. Másként értékelni társadalmi kérdésekben, mint ők, más rétegeket megbecsülni és fölkarolni — ez már magában is elítélendő, és az ilyen kioperálandó a társadalomból!

Lenézek-e valakit? Olyasmi miatt, amiről tehet? Engem mi miatt nézhetnének le? Odaálltam valaha egy lenézett, egy megvetett mellé? Rájöttem már, hogy könnyebb barátot szerezni a lenézettek, mint a lenézők közül? Segítem-e emberi öntudatában megerősödni a megvetettet? Följebb is emelem őt? Annyira, hogy ő is tudjon másokat fölemelni?

ő már csak elszegényedett utóda volt. Abból a hajdani fényből már semmi sem sugárzott rá. Ráadásul itt Jeruzsálemben valószínűleg még erről az előkelő ősről sem tudtak.

Összegezve: Egy ilyen sehonnai jöttment alak, aki ugyan sok mindent fölszedett élete során, mégis hogy jön ahhoz, hogy néptanítóként tetszelegjék?! A nép tanítása a mi feladatunk, akiknek iskoláink vannak, felhatalmazásunk is van. El kell hallgattatni ezt az önmagát feltoló falusit!

A másik ember okmányait vagy emberi értékeit tartom valamire? Mi szerint értékelek egy embert? Gyökereit vagy gyümölcseit vizsgálom-e? Szeretem helyett nem diplomámmal dicsekszem? Igazságkeresésemben érveket várok a másiktól, vagy pecsétes írásokat?

det, amit a hatalmon lévők megszabnak. Más rend nem is lehetséges. Hiszen szerintük az alul levők nem tudnak mindenre érvényes rendet teremteni.

A felül levők nem is igyekeznek az alul levőket a maguk igazáról meg-

győzni. Azok úgy sem elég műveltek ehhez. Elég, ha mi értjük, hogy miért ilyen a rend — mondották —, a tömegnek már csak engedelmeskednie kell. És ezt mindenki természetesnek kell, hogy tartsa. Ám ez csak akkor lehetséges, ha az első renitensnek a fejére ütünk. Ha az első engedetlen elbánunk. Majd elmegy a kedve a többinek is. S akkor fennmarad a rend. A mi hatalmunk rendje.

Családomban engedelmeskedtetek vagy beláttatok? Milyen a családom rendje: hozzám-igazodás, vagy a szeretethez igazodás? Ha mégis büntetek, azt azért teszem mert rosszat tett, vagy azért, mert nem engedelmeskedett? Képviselem-e, hogy csak az Istennek kell engedelmeskedniük, pontosabban: Istenre kell hallgatnunk?

14) Kivégzése alkalom volt rövid politikai előnyök szerzésére

Például Pilátus sakkban tartására. Jézus letartóztatásakor még csak arra gondolhattak, milyen tekintélyt szereznek a rómaiak előtt azzal, hogy nem engedik kibontakozni a lázadókat. Jézus pere során azonban más fordulatot vett az ügy. Pilátus Jézus melletti állásfoglalása átfordította az ügyet éppen az ő zsarolása irányába. Följelentéssel fenyegették meg Pilátust, ha ki nem mondja Jézusra a halálos ítéletet.

Mellegleg Heródes és Pilátus kibékülése is Jézus pere kapcsán történt meg. Erre azonban előre nem gondolhattak a főpapok.

Ügyeskedő diplomata vagyok, vagy elvhu ember? Kit hoztam hátrányos helyzetbe saját előnyeim miatt? Más kárára emelkedtem-e már? Mások hátán emelkedem, vagy a magam hátán emelek másokat?

Miért bántják ezt a jó embert? — tettük fel az elején a kérdést. Azért, mert nem a hatalmasok érdekeit szolgálta, hanem az Isten Országát építette, az igaz emberek kibontakozását segítette. Ez a Jézus a hatalom világában vesztesre álló ügyet szolgált, ezért vesznie kellett. Vesznie kellett neki és minden követőjének abban a korban és minden időben egészen addig, amíg a kontraszt-társadalom nem növi ki magát egész társadalommá. Ez azonban aligha fog egyhamar bekövetkezni. Hiszen Jézus kijelentése szerint mi mindig készülődben vagyunk, mindig kised nyáj leszünk az egész társadalomhoz képest. Ha mégis eljutunk oda, hogy társadalmi méretekben tapasztalható lesz az Isten Ország, vagyis nagyon sok lesz az egymást szerető jó ember, akkor miért is bántanák már a közjük tartozó és hozzájuk hasonló jó embert?

Ne ítélkezzetek!

Nem csodálatos? Van itt valaki, aki ismételten lelkünkre köti: Ne ítélkezzetek! Irtsátok ki magatokból a bíraskodás szellemét! Inkább magokat vegyétek nagyító alá! „Mit nézed a szálkát embertársad szemében, miközben nem veszed észre sajátodban a gerendát” (Mt 7,1–3)!

De megkérdézhethetnénk: Annyira fontos ez? Manapság? Van ennek aktualitása? Hol találja telibe a mai világot? Egyáltalán érint-e?

A bíraskodás szelleme — ma

Korunk félelmetes bírái az *ideológiák*. Az ideológiák nemcsak gettóba, gázkamrába és krematóriumokba űztek embereket; azzal folytatják, hogy üldözik és elűzik azokat, aki másként gondolkodik. A kínzás nem csupán a távoli múlt brutalitása, az ideológiák ma is folytatják a kínzást; a mai ideológiai bírák egyik különösen hatékony tortúrája a bojkott, amellyel a másként gondolkodókat és a kritikusokat annyira el lehet szigetelni, hogy eleven is halottak.

A másik elítélésére és elhallgattatására mindig kész bíraskodás szelleme a 2. világháború óta közel 150 nagy és kis háborúhoz, számtalan erőszakhoz, emberek millióinak otthonukból történt elűzéséhez, töméntelen vérontáshoz vezetett.

A bíraskodás szelleme — mélypszichológiai szemszögből

Márpedig igazam van!, mondja a vádló a vádlottnak. — Jézus azonban egyáltalán nem bocsátkozik bele azoknak az érveknek a tömegébe, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy bizonyítsák saját igazunkat. Viszont minden bizonykodás kezéből kiüti a fegyvert, amikor emlékeztet a *saját* szemünkben lévő gerendára. Mit láthat a másiktól az, akinek ilyen súlyosan korlátozott a látása?

Mélypszichológiailag nézve a gerenda és a szálka egyaránt az „*árnyékunkat*”, a „*sötét oldalunkat*” jelképezi. Az árnyék tudattalan valóság. Tartalmazza mindazt, amit még nem valósítottunk meg, ám belső szükségszerűségéből fakadó feladatként előtűnik áll; de azt is, amit elfelejtettünk, elutasítottunk, elnyomtunk, elfojtottunk, s ami így a tudatunkból lecsúszott a tudattalanunkba; ezért itt könnyen megtelepedhetik minden, ami negatív, rossz vagy destruktív. Az árnyék valóban hatalmas „gerenda”. Minden embernek megvan az árnyéka; az hozzátartozik az emberi lélek szerkezetéhez. Ezért messzeme-

A bíraskodás szellemének kiemelkedő képviselői manapság a *politikai pártok*. Még az állítólag demokratikus pártok is. Csak a „mi irányvonalunknak” van igaza, azt egyöntetűen végre kell hajtani, gyakorolva a pártfegyelmet, ahogyan mondják. Aki eltér a párt vonalától, azt kizárás, vagy legalábbis fegyelmi eljárás veszélye fenyegeti. Csakhogy ettől pártidiktatúrává válik a szabad demokrácia. Számos pro- és antibarikádát emelnek, amelyek súlyos sérüléseket okoznak a közösségnek.

Nagy forrása továbbá a könyörtelen bíraskodási szellemnek a *primitív önérvényesítés*, ami egyenesen megfertőzte már a népek, a közösségek és az egyes emberek életét egyaránt. Az én részesedésem a jóléte, az én érdekeim számítnak, az én szimpátiáim és antipátiáim döntenek, és azokat minden eszközzel keresztülviszem. A primitív önérvényesítés, a megsemmisítés e globális pszichikai hajlama nem riad vissza a terrorizmus, a gyilkolás, a rablás, a túszejtés és az erőszak semmilyen fajtájától sem. Mindenki, aki az utamba kerül, ellenségem. Az agresszív bíraskodás szelleme ily módon a társadalmak és a népek közös jellemzője lett. Következményei: ellenségképek létrehozása, háborús pszichózis és olyan politika, amely csak az elrettentés egyensúlyát képes megteremteni.

nőn találó az az általános érvényűség, amellyel Jézus érvel: Mindenki gondoljon a saját gerendájára!

Mint ismeretes, a primitív ember a külvilágba vetíti ki („projektálja”) a maga problémáit. Önmagává válna csak akkor indulhat meg, ha elkezdí ezeket a problémákat sajátjainak felismerni és önmagában feloldozni. Ha erre nem kerül sor, akkor folytatólagosan kivetíti az árnyékát, különböző dolgokra és emberekre, és így — Jézus szavaival szólva — „szálkabíróvá” válik. A „szálkabírókodás” tehát árnyék-kivetítés, és Jézus azt is világossá teszi, hogy az árnyék-kivetítés nem csupán nagyon destruktív jelenség, hanem az illetőre magára is rendkívül káros. Ezért fogalmaz meg ilyen komoly intelmeket:

„Ne ítélkezzetek, akkor ti sem részesültök elítélésben! Bocsássatok meg, és akkor ti is bocsánatot nyertek! Adjatok, és adatik majd nektek!” Alapvetően: „Amilyen mértékkel mérték, olyannal mértétek majd meg ti is” (Lk 6,37–38)!

Ennek semmi köze a fizettségel vagy jutalommal kecsegtetéshez, vagy valamilyen fenyegetőzéshez. Egyszerűen azt fejezi ki, hogy az ember *összes negatív és pozitív következményével együtt megapasztalja azt a pszichikai szintet, amelyen tartózkodik*. Jézus arról beszél, hogy minden magatartásunknak megvan a megfelelő *immanens következménye*. Az a mérték, amellyel a kivetítem másokat megterhel, engem magamat érint. Nemcsak a másik károsul azzal, hogy rávetítem a saját negatívumaimat; magamnak is kárt okozok ezzel.

Az ítélkezés szelleme tehát *pszichikai pusztítást visz végbe mind a saját emberségünkben, mind az embertársunkban*.

Nem a mi szintünk

De valóban igaz-e, hogy Jézus olyan határozottan kitart a „Ne ítélkezzetek!” mellett? Hiszen nem használ-e maga is bírói elképzeléseket?

Nézzünk meg ezért röviden néhány olyan példabeszédet, amelyek a legközelebb állnak Jézus gondolatvilágához: olyan példabeszédeket, amelyekben bírói elképzeléseket alkalmaz, és ügyeljünk arra, *hogyan* alkalmazza ezeket!

Itt van például „az igazságtalan bíró példabeszéde” (Lk 18,1–5). Mit mutat ez a példabeszéd? Azt mutatja, hogyan esik szét a bírói szerep. Kitartásával, rendíthetetlen bizalmával az özvegy belsőleg legyőzte a bírót. Ez a lényeg!

Vagy vegyük „a bíróhoz menésről” szóló példabeszédet (Lk 12,58–59)! Valaki azon van, hogy mindenáron bepereljen téged. „Csak fogod venni a fáradságot, hogy rendbehozd vele a dolgot, mielőtt perre kerülne sor! Ha már a bíróság előtt állsz, a bíró (könnyen) átad a rendőrségnek, a rendőrség meg börtönbe zár.” Onnan viszont nehéz kijutni. Ezért: Még az úton térj észhez, és egyáltalán *ne lépj rá arra a szintre, amelyik nem a tiéd*, amelyik lényegileg idegen tőled! Bőven vannak számodra más eszközök.

És mi a helyzet például „a búza és a konkoly példabeszédével” (Mt 13,24–30)? Ez a példabeszéd is *őv a bíraskodástól*, ami adott körülmények között igen *elsietett* lehet. Egyébként az a mellékgondolat is meg húzódik benne, hogy a gyom majd gyomnak bizonyul.

Ezek mind a bíraskodás ellen szóló példabeszédek. Nem is lehet másképp, hiszen Jézus magatartásának egésze felülmúlja a bírói, a jogi szintet.

Ellene vehetné valaki, hogy egészen más nézetekkel is találkozunk az evangéliumokban. Itt van mindjárt „a gonosz szolga”, akinek oly sokat elenged az ura, ő maga azonban gonoszul elbánik azzal, aki csekély összeggel tartozik neki. Azt halljuk róla, hogy átadják majd a kíznóinak (Mt 18,23–35). És azt a férfit, aki tiszta ruha nélkül megy a királyi lakodalomba, kidobják a külső sötétségre (Mt 22,11–13). Vagy a talentumokról szóló példabeszédben a harmadik szolgától minden bizalmat megvonnak és kilátásba helyezik, hogy a sötétségbe száműzik (Mt 25,14–30). — Ezekben aztán csak bíróságról és bíraskodásról van szó?

Erre „nem”-mel kell válaszolni, és pontosítva azt kell mondani: Jézus ismétlen lelkünkre köti a *felelősség jelentőségét*; mindenütt félreérthetetlenül világossá teszi, hogy a rossznak rossz következményei lesznek; kemény döntés elé állítja az embereket, és tud arról is beszélni, hogy vannak eljátszott lehetőségek. A példabeszédek kiszínezésében népies vagy korabeli elképzelésekhez kapcsolódik, így telnek meg azok színnel és étellel; ezek az elképzelések tehát mindig asszociatív módon jelennek meg, és sosem hordozzák a mondanivalót.

A döntő az, hogy a bírói ítéletként hangzó szavak nem mások, mint *tények megállapításai*. Egy-egy sajátos magatartásnak megfelelő következményei

vannak — *immanens konzekvenciaként*. A negatív magatartások negatív konzekvenciáira utaló jézusi kijelentések ezért nem az ő bíraskodási elképzeléseinek, hanem csalhatatlan *realizmusának* kifejeződései.

Világítélet?

De egyet csak nem lehet figyelmen kívül hagyni — vágunk majd vissza egyesek —, nevezetesen a végítéletről szóló nagy példabeszédet (Mt 25,31–46)! Eszerint Jézus, a világbíró úgy választja majd szét a jókat és a gonoszokat, ahogyan a pásztor a juhokat és a kosokat. Mindkét csoport tagjai csodálkoznak, hogy miért abba a kategóriába kerültek, hogy miért abba a súlyos szavak: „Eheztem, és ennem adatok...” — „Amit egynek tettetek a legszegényebb testvéreim közül, velem tettétek.”

Ez a példabeszéd így, ahogyan előtünk áll, sok okból *nem* Jézustól származik; egyébként az evangélista nem is adja közvetlenül Jézus szájába. Az elbeszélés *kerete* ténylegesen csorbított jogi szemléletet mutat — amit viszont Jézus sosem alkalmazott. Eből következik, hogy a példabeszéd végső alakját megformálók *ősegyház* itt Jézus előtti bíraskodási elképzeléseket követ. *Maga Jézus* sosem húzott ilyen vonalat jók és rosszak közé, hogy a jók pártját fogja. Ellenkezőleg! A rosszak pártjára állt, és azt kereste, hogyan lehetnének ezek jóvá.

A vég nagy látomásának *keretét* tehát el kell vetni. De ki kell emelni, hogy ez a nem megfelelő keret vitathatatlanul lényeges *jézusi mondanivalót* őrzött meg.

Az „igazak” egyáltalán nem emlékeznek, mikor adtak volna a királynak enni... Ez tisztán áthagyományozott jézusi viselkedés! „Ne tudja a bal kezéd, mit cselekszik a jobb” (Mt 6,3)! Pontosan így viselkedtek, akik itt csodálkoznak. — És itt van a szegény özvegy a két fillérével (Mk 12,41–44). Sejtlem sincs arról, hogy Jézus példaképpül állítja. Nem hengeg; egyszerű belső indíttatásból tette, amit tett. — Vagy gondoljunk arra az asszonyra, aki drága olajat hoz alabástrom edényben, hogy megkenje Jézust, de akit a tanítványok derekasan lehordanak. Jézus a védelmére kel. „Azt tette, amire képes volt.” Mindent megtett, amire képes volt; nagy magátólértetődőséggel tette (Mk 14,3–8).

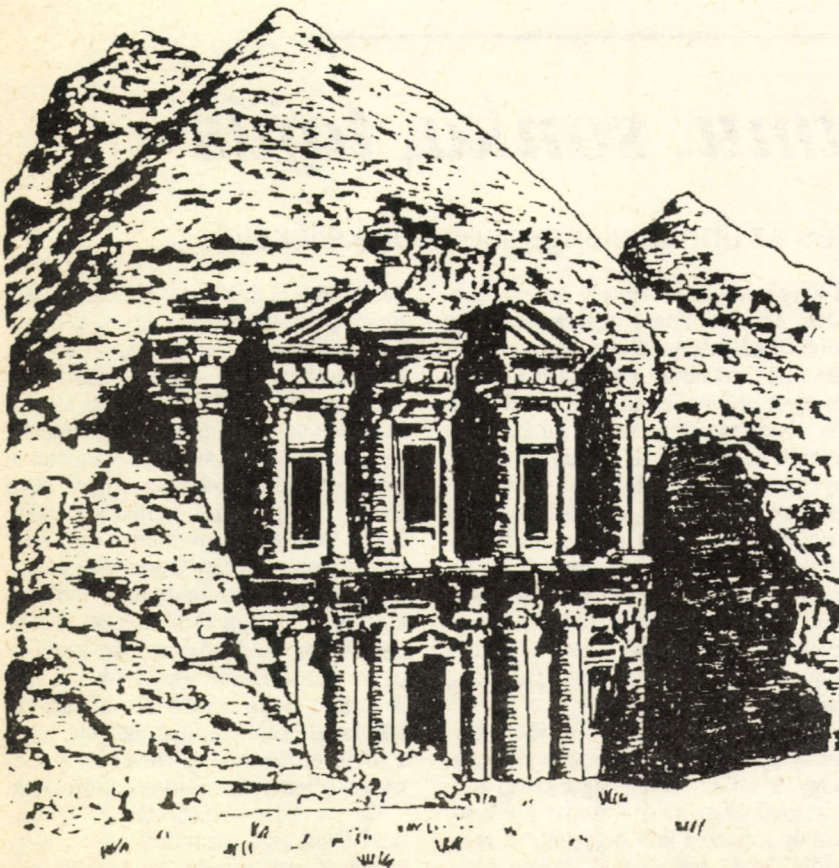
A végítéletéről szóló példabeszéd *jézusi tartalma* az az új magatartás, amelynek egyik fő jellegzetessége az *áradó spontaneitás*, amint azt különös világossággal szemlélteti az irgalmas szamaritanus példabeszéde (Lk 10,30–37). — A legalista, bírói elképzeléseket mutató *keret*, és a jézusi mondanivalót hordozó *tartalom* tehát két, egymástól teljesen különböző tudati szintet tükröz, ahogyan a következőkből is ki fog derülni.

A korai bíró-félreértés

Ennek az új tudati szintnek a tényét már az ősegyház sem volt képes megérteni és integrálni. Ezért — főképp az evangéliumok — beszámolnak ugyan Jézus szavairól és tetteiről, de a beszámolók szerzői, akik egyúttal mindig kommentátorok vagy magyarázók is, nem veszik észre, hogy saját interpretációik sok esetben nemcsak hogy nem felelnek meg az általuk áthagyományozottaknak, hanem gyakran egyenesen az ellenkezőjére fordítják azt. Jézus tudatszintje és áthagyományozóinak tudatszintje között túlságosan is gyakran tátong szakadék.

Azzal a magabiztos naivitással, amely az alapos félreértéseket jellemzi, Jézusból már maga az Újszövetség messzemenően világbíró csinál, aki eljön majd „ítélni eleveneket és holtakat” (2 Tim 4,1). Az itt végbemenő történelmi-eszmei fejleményeket felvázolni most nem feladatunk. De rá kell mutatnunk még az Újszövetség utolsó darabjára, a Jelenések könyvére, amely a bíró-elképzelésekkel összefüggésben minden jézusit egyenesen borzalmas módon szétzúz.

A *Jelenések könyve* úgy beszél a végítéletéről, mint „az ő (ti. a Bárány) haragjának nagy napjáról”. Az ítélet a megsemmisítés elképzelhetetlen di-

menzióit őrli. „A gyűlölet, a harag, a bosszú és a pusztítás dühe tör ki, és árasztja el vérell és tűzzel azt a világot, amelyet az imént még az Istennel való szeretetközösség számára próbáltak megmenteni” — kommentálja a Jelenések könyvét C. G. Jung, és úgy véli, ez a mű sokat hordoz szerzőjének árnyékából, de keveset az isteni Megváltóból.

Nyilvánvalóan így van ez, mert a jézusi „Ne ítélkezzetek!” és a Jelenések könyvének pusztítóan ítélkező haragos Báránya egyszerűen nem illik össze. Így maga az újszövetségi kánonhagyomány az, ami Jézus alakját részben teljes ellentétébe fordítja.

Ezzel súlyos megfigyelést teszünk. Azt vesszük észre ugyanis, hogy *magát a kánont is egymást alapvetően kizáró feszültségek szövik át*. Hogyan jöhetne létre akkor a keresztények valódi önazonossága? Ez csak úgy lehetséges, ha megtanulunk kritikusan különbséget tenni, nevezetesen a valóban jézusi elemek és az áthagyományozók és értelmezők — a jézusi elemekhez egyáltalán nem illő — nézetei és kivettései között. Képesek erre a keresztények? Akarják ezt? A tapasztalat azt mutatja, hogy túlnyomó többségükben nem. De meg kellene tennünk. Mert ha nem, az azt jelenti, hogy *árnyék-dolgozatokat szentírásként vagy hitvallásként fogadunk el*.

A Jézus előtti Bíró-Isten

Az *égető kérdés* tehát így hangzik: Hogyan kerülhetett sor a dolgoknak erre az ellentétükbe történt átcsapására? Hogyan lehet megérteni azt, hogy a „Ne ítélkezzetek!”-ről ugyan beszámolnak, de jelentéstartalmát simán elengedik a füllük mellett, sőt ősrégi bíró- és bíraskodási elképzelésekbe építik be azt, mintha mit sem hallottak volna? *Két zavaró tényező felelős ezért; mindkettő kollektív kiterjedésű, és ezért meghatározó tárgyi és pszichikai hatalommal rendelkezik.*

Az *egyik tényező: A keresztény hitre döntő hatással volt a zsidóság és annak elképzelése Istenről*. Ezt az elképzelést azonban oly központian uralja a *bíró eszméje*, mint a vallástörténelem egyetlen más vallását sem. A bíró- vagy bíraskodási koncepció adja a zsidóság sajátos és központi jellegzetességét (vö. pl. Iz 33,22; Zsolt 58,12; 96,13). Ennek megfelelően kicsi koruktól kezdve arra tanítják az embereket, hogy féljék Istent, teljesítsék a mindenható Úr akaratát vagy a Törvényt, amennyire egyáltalán tudják — éppen azért, hogy az ítéleten megálhassanak.

Az első keresztények életében, akik maguk is zsidók voltak, hamarosan ismét érvényre jutott az, amit „ifjúságtól fogva” megszoktak, azaz ebben az esetben: a Jézus előtti Bíró-Isten. Ez azonban nem más, mint *regresszió, visszaesés* Jézus álláspontja mögé.

A *másik zavaró tényező az a tény, hogy Jézus az emberiség fejlődésének, az emberi és személyi létezésnek magasabb fokán áll, amelyről világok választják el az őt körülvevő tömegeket.*

Mi választja el őket? Az abszolút módon uralkodó *patriarchátus*, amelyben nemcsak minden zsidó élt, hanem az egész antik világ is. Ebben a „férfias” értékek kormányoznak: bátorság, vitézség, félelmet nem ismerés a harcban, inkább meghalni, mint megalázkodni; továbbá: az elvek szigora, megingathatatlan jog, hatalom és tekintély.

Ez csapódott le a vallási elképzelésekben is. Ezzel pedig közvetlenül együttjár a mérés, a mérlegelés és az összehasonlítás, magyarul: *az ítélkezés mindent átfogó folyamata*. A patriarchátus pszichikai hatókörében a vallás logikusan mindig törvényvallás, amit mélypszichológiailag az integrálatlan férfiaság vallásának is lehet nevezni (vö. Hanna Wolff: Jézus, a férfi; „Érted vagyok”, 1993. június, 7–9. old.).

Ha viszont Jézus az integrált emberlét új lépcsőfokát hozta, akkor világos, hogy itt *nincs helye harmonizálásnak*: a patriarchátust — amelytől az ítélkezés elválaszthatatlan — annak kell nevezni, ami: ti. „régimőrlő” (Mt 9,17).

Ebből azonban mérhetetlen tragédia fakad Jézus számára. Sorsának végső soron ez a háttere.

h.w. — g.g.a.

Por, hamu, sonka, tojás

avagy elmélkedés az ünnep elengedhetetlen kellékeiről

Az ünnep az élet kellemetes dolgai közé tartozik, és illik jól megadni a módját. Általában még a szegénység, szűkösség is megtalálja a lehetőséget, hogy — legalább jelképesen — viszonylagos bőséget teremtsen az ünnep alkalmából. Az ünnep megszakítja a mindennapok unalmas egyhangúságát azáltal, hogy bizonyos időket kiemel, fontossá tesz. Az ünnepek ciklikus visszatérése segít abban, hogy az ember számára fogható, kezelhető legyen az idő. A díszes, szakrális helyek pedig a teret teszik bejárhatóvá, szervezhetővé, otthonossá.

Az ünnephez nemcsak a szimbólumok felmutatása, a liturgia, hanem a hagyomány felidézése is hozzátartozik. Mindezek átélése katarzishoz vezethet, ami az önazonosság és közösségi tudat megerősödését eredményezi. Az ünnep persze több ennél. Levezeti a feszültségeket, alkalmat teremt a kibékülésre,

a kapcsolatok, az egység helyreállítására. Minden ünnep újjászületés egy jobb, tökéletesebb életre; közelebb jutás a lét forrásához. Összegezi a multat és újult erővel feszül neki a jövőnek. Az ünnep szokások színes ruházatában jelenik meg, amik az ünnep elvont lényegét megérteni, felfogni, átélteni segítenek. De arra is alkalmasak, hogy elfedjék azt. Tudós szociológusok és etnográfusok minden bizonnyal sok további hasznos dolgot tudnának mondani az ünneppel kapcsolatban, de figyelmünket fordítsuk most a keresztény Húsvét és az azt megelőző nagyböjt felé.

A keresztény Húsvét a Jézus-esemény újra-átélése. Mondanivalója az, hogy a világhoz, önmagunkhoz, embertársainkhoz való viszonyt gyökereken új alapokra kell helyezni, mert az eddigi utak zsákutcának bizonyultak, illetve pusztuláshoz vezetnek. Ez az

üzenet ma is érvényes, mert a kereszténység közvetítésével ugyan bekerült tudatunkba az új gondolat, de a világ alakításában nem kapott számottevő szerepet. Napjainkban a világ állapotának rohamos romlása is figyelmeztet arra, hogy életmodellt kell változtatni. Az elszabadult tudás az ember ellen fordul: A technikai haladás ellenére egyre több olyan probléma van, amit nem tudunk kezelni (agresszió, önzés, szegénység, bizalomhiány, elmagányosodás, kultúra és környezet, élettér pusztulása stb.). Az ember kezében egyre hatékonyabb eszközök vannak, és ezeket egyre inkább hasonló eszközök készítésére fordítja ahelyett, hogy a világ emberibbé tételével és a környezet (élettér) megóvásával törődjenek.

De mi köze mindennek az ünnephez? Cinikusan azt mondhatnók, hogy természetesen semmi, és igazából már rég nincs is mit ünnepelni. A szimbólum-

mok elvesztették jelentésüket és üres formákat ismételtünk... Pedig tudjuk, hogy az ünnepek és így a Húsvét *értelme* is az volna, hogy a felmutatott szimbólum és liturgia segítségével *átéljük a lét egységét és megtaláljuk a magunk helyét benne*. Csak így van esélyünk arra, hogy úgy éljünk, úgy viszonyuljunk az embertársainkhoz, a környezethez és a magunk által készített eszközökhöz, hogy azok az életet, életlehetőségeket, az egyén és a közösségek boldogulást szolgálják.

Minden ünnepet megelőz valamilyen *előkészület*. Ez részben az ünnep anyagi, külső feltételeinek megteremtésére irányul. Sokkal fontosabb azonban az, hogy az ember szellemileg, lelkileg felkészítse magát az ünnepre. Így lehet igazán megközelíteni azokat a tartalmakat, amik az ünnep, a szimbólum mögött vannak. Különböző kultúrák sokféle módszert, szokást alakítottak ki erre; az egyik leggyakoribb ilyen a testi, biológiai léthez kapcsolódó örömeik (öltözködés, evés-ivás, szexualitás) visszafogása annak érdekében, hogy az ember figyelme szellemi, lelki dimenziói felé fordulhasson. De ez csak a passzív lehetőséget teremti meg. Az odafordulás aktivitást, erőfeszítést kíván. Ehhez ugyancsak sajátos technikákat dolgoztak ki a régiek: frások olvasása, elmélkedés, lelkigyakorlatok révén igyekeztek a lét

magasabb régióiba emelkedni. Ettől remélték azt az erkölcsi felemelkedést, amely a másokhoz való pozitív viszony tettekben történő megnyilvánulásait is megalapozza. Így válik képessé az ember arra, hogy korlátain átlépve valódi közösségbe kerüljön embertársaival, az egész teremtett világgal és a mindenséggel.

Keresztény ember számára mindez az Istenhez való viszonyban gyökerezik. Az évszázadok során a hitre rátelepedett egyházak és hatalom azonban kisajátították és saját érdekeiknek megfelelően festették át a szimbólumokat és liturgiákat. Az előkészületben a visszafogottság, lemondás (bőjt) kapott hangsúlyt a szimbólum jelentésének kibontása és aktualizálása, megvalósítása helyett. Mára alig maradt több a hagyományos formák ismételtetésénél. Az önvizsgálat, az egyéni elmélyülés is jobbra csak a bevett, deklarált normákhoz való felzárkózást célozza.

Pedig Jézus a „totálisan mást” akarta: A beszűkült emberi tudat kozmikus tágítását az embertárson keresztül az Isten felé — amiben ki nem hagyható módon benne van a teremtett világ is.

Formulákat ismételtünk, vagy új életet, jobb világot terveztünk? — Ez a *Nagybőjt kihívása* felénk. Jézus nem azt akarja, hogy elérzékenyülve álljunk

a szent sír-
nál Húsvét-
kor, hanem
azt, hogy a
természet
t a v a s z i
megújulás
akor mi is
új, *elszánt*
lélekkel
*fogjunk ne-
ki a világ*
helyreállítá-
tásának.

Ki kell szabadítani lelkünket bilincseiből, hogy az elszabadult tudás nyomába eredve megfűkezhessük annak kártékony tobzódását. Ha nem tanuljuk meg kezelni önmagunkat, ha nem látunk hozzá a lét totális egységének visszaállítását-

sához, akkor két dolog történhet. Az egyik az, hogy az öncélú tudás szétverheti az ember szellemi és anyagi életterét (a kultúrát és a környezetet). A másik: a föld (teremtett világ, kozmosz) önvédelemből elnyelhet, elpusztíthat bennünket.

Lehet, hogy ezek a gondolatok ijesztőek és meghaladni látszanak felfogóképességünket, cselekvési körünket. Hagyományos, zárt világunkból nézve így is van. De a burok megrepedt. Számunkra legalábbis Jézus óta...

Vagy talán jóval régebben, a jó és rossz tudás fájáról vett gyümölcs megízlelésekor? Az emberiség tudatában benne vannak ezek a gondolatok, de a mindennapi cselekvése szöges ellenében áll velük.

Az ember sóvárogva vár egy nagy, igazi ünnepre. Olyanra, amiben mindenki részt vesz. És nemcsak az ember, hanem a teremtett világ és maga a Teremtő is. Készülni kellene rá. Nemcsak félszívvvel, holmi bőjt, nagytakarítás meg adakozás révén, hanem a léthez való viszonyunk megváltoztatásával, rendezésével.

A világot csak úgy tudjuk rendezni (megváltani, azaz megváltoztatni), ha ismerjük a viszonyait, struktúráit, tendenciáit, és tisztában vagyunk a létben elfoglalt helyünkkel, funkciókkal.

A tudat, öntudatunk helyreállítása az első lépés. Majd a kapcsolódás, közösség keresése a többi létezővel; ha ez létrejön, az ünnep alapfeltétele már megvan.

Magunkon kéne kezdeni... Annyi bizonyos, hogy ha nem leszünk képesek a szimbólumok jelentésének újra-átélésére és e jelentéseknek gondolkodásunkba, életünkbe való beépítésére, csúf jövő vár ránk. Mert az ünnepi bőség nem az eszközökből, dolgokból ered, azok csak közvetítik. A bőség a lét forrásából ered. Csurrancseppen még számunkra belőle valami? Vagy éppen hogy csóstül árad, csak nem fogjuk fel? Hol vannak a próféták, szentek, látnokok, sámánok, akik felnyitják a szemünket? Miért van az, hogy nem ismerjük fel őket?

Talán azért, mert mi magunk vagyunk azok. A búra szétrepedt, nincs többé külső és belső világ. A *felhívás önmagunknak szól*. Nem Isten fog cselekedni helyettünk. Ő elvégezte a dolgát, megteremtette a világot és az ember gondjaira bízta. Jézus személyében meg is mutatta, hogy kell csinálni: Tenni másnak, amit magunknak kívánunk. De lesz-e hozzá erőnk, ha a dolog nem kölcsönös... mit veszítünk és mit nyerünk vele... egyáltalán, ki az a más és mit is kívánunk igazából magunknak?

A hamu szóráskor, a húsvéti sonka mellett esetleg rágódjunk ilyesmiken is...

Márcki Imre

Jiri Wolker

Ember

Falu a dombon — április, este lesz nemsokára.

*Az ember a friss erdő szélén leül a mohára,
és néz: mező, erdő, ég.*

*Az otthon eltűnt a távolban,
mintha őzike járna a hegyekben, olyan a csendesség,
s az őzikenek emberszája van.*

*Este minden ablak fényre váltja színét,
új aratásillatú a lányok sóhajta;
s az ember elmegy elinni a szívét
a faluvégi fekete kocsmába,
mert nincs, aki szeresse,
mert csak vár, hogy valaki megkeresse.*

Zádor András fordítása

„Ha nem lennék olyan, amilyen vagyok”

Franz-Joseph Huainigg versei elé

Franz-Joseph Huainigg 1966-ban született az ausztriai Patemionban. Egy gyermekkori védőoltás után mindkét lába megbénult. Kórházakban, intézetekben élt hosszú ideig. Helyet változtatni ma is csak járógéppel és mankók segítségével tud. 1991-ben filozófiai doktorátust szerzett. A klagenfurti egyetemen germanisztikát és tömegkommunikációt tanult. Emellett verseket is ír, már három könyvét adták ki Ausztriában. Második, bővített kiadásban jelent meg nemrég a „Ha nem lennék olyan, amilyen vagyok” c. kötete. Ebből a kiadványból néhány versét lefordítottam és szeretném, ha mások is megismernék őket.

Talán azért is fontosak és értékesek ezek a versek, mert bepillantást engednek egy olyan világba, amit az ún. átlagemberek közül ma még igen kevesen ismernek. Egy „másik” világot tárnak elénk, ahol a hétköznapi élet dolgai felértékelődnek, különös jelentőséget kapnak a kivédhetetlen és átléphetetlen korlátok miatt. A látszólag nagyon egyszerű, teljesen letisztult alkotásokban rejtetten és közvetett módon érzékelhetjük a fizikai és lelki kiszolgáltatottság poklait. S bár a költő humorral és öníroniával próbál szólni ezekről a fájdalokról, mégis felfedezhetjük, milyen véd-

telen velük szemben és mennyire sebezhetővé teszik a lelkét. Csendes segélykiáltások ezek a versek; felhívások, hogy szeressék, gondoljanak rá. Engem éppen azért ejtett rabul Rejtelem c. verse, mert rendkívül egyszerűen és nagyon rejtőzködve fogalmazza meg a mozgássérült ember érzelmi kiszolgáltatottságát, a másik ember szeretete iránti vágyát, és hogy ezekben a kapcsolatokban — helyzete miatt — milyen passzivitásra kényszerül. Ő képes arra, hogy megérezze a másik magányosságát, és azonnal tud rá gondolni. Neki viszont várnia kell, míg a másik gondol rá.

A versek olvastán felmerül az emberben a kérdés: vajon van-e, aki gondol rá? Van-e, aki őszinte, szánalomtól mentes szeretettel fordul felé? Van-e, aki felfedezi a benne lévő értékeket? És ha az ember továbblép, eltöpreng azon is, hogy vannak-e olyanok, akik elgondolkoznak a mozgássérült emberek helyzetén és el tudják őket fogadni olyannak, amilyenek. Vannak-e körülöttük társak, akik valóban szeretik őket és nemcsak elfogadják a melegségüket. Mertünk-e együtt lenni velük, és mertünk-e rajtuk keresztül szembesülni önmagunkkal, saját életünkkel, önnön kihasznált és elszalasztott lehetőségeinkkel? Meg kéne próbálni! — Ebben is segítenek ezek a versek.

Horváth Klára

Ugráljunk-e?

Éppen
amikor fel akartam ugrani
és a lány után szaladni,
a barátom visszafogott
és emlékeztetett rá,
hogy a tolókkocsiban ülöknek
nem egyszerű felugrani.
Különbösen is, a lány visszajön.

*

Félelem

Fél,
súgta,
hogy autóbaleset éri.
Fél,
mondta,
hogy hirtelen megáll a szíve.
Fél,
kiáltotta,
hogy egy pillanat alatt lebénul.
Nevetve fogta
a mankóit,
és továbbántikált.

*

Azt mondd...

Azt mondd,
csodálsz engem,
de nem szeretsz.
Azt mondd,
jót tesz neked a melegségem,
de nem szeretsz.
Azt mondd,
nagyon kedvelsz engem,
de nem szeretsz.
Én hallgatok szomorúan.

Ha nem lennék olyan, amilyen vagyok

Futnék
és legyőzném önmagam,
szaladnék
mezőkön, földeken,
tarka erdőkön át,
míg lélegzettel bírnám.
Ugrálnék,
hogy a boldogságom
mindenkinek megmutassam.
Táncolnék,
bolondoznék,
és lábujjhegyen lopakodnék
hozzád.
Így ülök itt,
mosolyogva álmodozom arról,
mi lenne, ha...
bár tudom,
hogy én
sosem álmodnék ily csodásat,
ha nem lennék olyan,
amilyen éppen vagyok.

*

Hogyan? Miért?

A gyűlölet a szeméidben
megijesztett engem.
Meg akartam kérdezni:
Hogyan? Miért?
Am éreztem,
hogy a bizalom ideje
már lejárt.
Így hallgattam.
Sebzetten visszahúzódtam.
És nem tudtam:
Hogyan? Miért?

A sírásról

Azt kívántam,
bárcsak sírnál,
hogy azután
megvigasztalhasalak
és boldog legyek.
Én azonban nem tudok sírni.
Ha én is tudnék sírni,
ki vigasztalna meg engem?

*

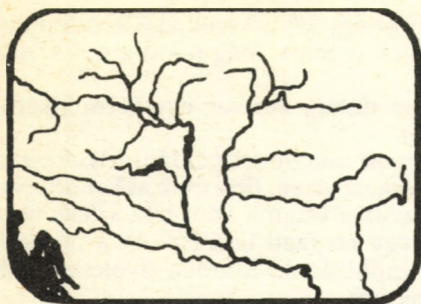
Te?

Gyakran becsukom a szemeimet,
és akkor a gondolatok
gyengéden
suttogják nekem
a nevedet.
Hallom a nevetésedet,
érezem a pillantásodat,
és hogy itt vagy velem.
Ha kinyitom a szemeimet,
és meglátlak téged,
mindig újra megijedek,
hogy milyen idegen lettél nekem.

*

Rejtelem

Ha egyedül vagyok,
mint tegnap,
egy gondolatot küldök
hozzád,
s várok, míg Te rám gondolsz.
Ha egyedül vagy,
mint ma,
én megérezem azt és rád gondolok.

Rákócza Richárd

Abortusz

„Neked nincs lelked.
Neked, aki nem akarod, hogy éljünk.”

Philip K. Dick: *Előszemélyek*

Kedvelt vitatéma az abortusz, divatba jött, holott nem tartozik azon dolgok közé, melyekről az elmúlt évtizedekben nem illet vagy nem szabadott beszélni.

Szerte a világon jellegzetes az abortuszhoz való viszonyulás. A demokratikus országokban általában liberálisan kezelik, szemben a diktatúrákkal és a vallásokkal, melyek — gyökeresen eltérő okokból — általában ellenzik, és nem, vagy csak erős megszorításokkal engedélyezik a művi terhességmegszakítást.

A kommunizmus fiatal forradalmi ideológiaként még a szabad szerelem fölemlegetésével ejtette rémületbe a polgárságot; érdekes, hogy ez a mentalitás elsikkadt, s végül a kommunizmus az egyházaknál is prűdebb, korlátolt hozzáállást alakított ki. Indokolható a bordélyok bezárása, a pornográfia betiltása és üldözése; az már semmiféleképp, hogy a magyarországi nyolc általános iskolai év alatt jó, ha egyetlen osztályfőnöki órát szentelt a szexuális életre nevelésnek, mely legtöbbször a félművelt tanító néni ideges dadogásából és a tanítványok kuncogásából állt össze. Mondják, Kádár maga az átlagosnál jóval prűdebb volt; kísértetiesen vetült ez ki rendszerére. Az istenadta nép elégedett volt. Sok mindenről nem tudott; de az biztos volt, hogy gyakorlatilag bárki, akinek nincs kedve éjszakánként gyereksírást hallgatni, elkapartathatja a magzatot. A művelettel kapcsolatban nemhogy bűntudat nem alakult ki, de egyfajta gátlástalanság uralkodott el. Az emberek nem ismerik a fogamzásgátló módszerek használatát, előnyeiket és hátrányaikat. A szexuális kultúra alacsony, ezért nem konyítanak a nemi érintkezés kultúraltabb formáihoz sem, melyeknek nem velejárója a gyermekáldás.

Meg aztán még valamiről nem tudunk semmit. Nevezetesen arról, ami, azaz — és itt jön a lényeg: AKI — a leginkább érdekelt az egészben: a magzatról.

Pedig még az is meg van szabva, mennyi idős koráig lehet elpusztítani. Ezért aztán sokan azt hiszik, hogy míg ezt a kort el nem éri, addig nem is ember. Vele mintha senki nem törődne. Leginkább még a katolikus egyház álláspontja veszi figyelembe, az is inkább csak mint tanításai rendszerének kissé elvont alanyát, hangoztatva mindenekelőtt, hogy az emberi élet szent és sérthetetlen. Annak kezdete pedig a fogamzás, s ebből egyenesen következik, hogy a magzat is szent és sérthetetlen.

Az emberi szabadságjogok bajnokai teljesen kizárják őt a mérlegelésből. Hiszen az apának joga van eldönteni, hogy el kíván-e tartani egy utódot, és az anyának is joga van meghatározni és befolyásolni saját biológiai folyamatait. Mindezt volt kolléganőm, gyakorló szülő, két gyermek édesanyja igen plasztikusan fejezte ki a velem folytatott vitában: „Na, az b...na be, ha nem én dönteném el, hogy mikor szülsz és mikor nem!”

Ez megdöbbentő volt. És hirtelenjében nem is értetem, hogy két malomban örömlünk. Az édesanya két dolgot egyszerűen nem választ el. A saját jogait meg a magzat jogait. Mintha az valami furunkulus lenne,

egy pattanás a hátsófelünkön, amit akármikor kinyomhatunk.

De hát nem tudja, hogy a méhmagzat emberi lény?

Nem tudta. És nem csak ő nem tudta. Régi barátom, aki művelt, egyetemet végzett, nyelveket beszél, jelenleg diplomáciai pályán van, ezt kérdezte: „Miért ne lehetne elkapartatni, az még nem emberi lény, vagy igen?”

Mondtam, hogy a negyedik héten javában ver már a szíve, az illető hölgy pedig még később kezdi kapigálni, hogy „úgy maradt”. Elmegy az orvoshoz. Megejtik a vizsgálatot, azután megejtik a kontrollt. Később kérelmezi az abortuszt, azután megjelenik az AB-bizottság előtt, meg azután időpontot jelölnek.

A kivégzés időpontját.

A magzat bizony nem daganat, nem furunkulus. És nem előszemély.

Előszemélyek — The Pre-Persons — a címe a fantasztikus irodalom egyik nagy személyiségének, Philip K. novellájának, mely a nem is távoli jövőben, a túlnépesedett Földön játszódik. Rettegett járművek, az abortuszkocsik járnak Amerikát, hogy összeszedjék a elhagyott gyerekeket, akikről lemondtak a szülei. S vajon miért ne? Ha el lehet pusztítani a méhmagzatot, miért ne lehetne egy újszülöttet, mikor semmiben sem különböznek egymástól?

„És eljött a nap, hogy már az újszülöttet sem tartotta többre, hiszen csak vegetál, nem ura a szeme mozgásának, nem ért semmit, nem tud beszélni sem... Ezzel érvelt hát az abortuszpárti banda a törvényszék előtt, és sikerrel, mert az újszülöttről kimondták, hogy magzat, csakhogy egy baleset vagy természetes folyamat kilökte a méhből. De mikor lesz személy az előszemélyből? Mikor először elmosolyodik? Mikor az első szót kiejti, vagy először nyúl kedvenc játéka után? Magasabbra, egyre magasabbra emelték a határt, mind könyörtelenebbül. És eljutottak a legmerészebb, legönkenyesebb meghatározáshoz: csak az ember, aki képes arra, hogy megoldja a 'magasabb matematikai' feladatokat is.

A kulcsszó: az önkény.

De persze szó sincs erről, ugye, nyájas Olvasó? Ez egy díszítőpálya, nem? Ugyan már, ki akarna fájdalommentesen elpusztítani a három hónapos csecsemőt?

De fordítsuk meg az elbeszélés logikáját, és kérdezzük meg: ha nem akarjuk elpusztítani a három hónapos csecsemőt, akkor miért szabadna elpusztítani a háromhetes vagy három hónapos embriót? Hiszen tényleg nincs semmi különbség köztük!

Elterjedt az a téves elképzelés, hogy az abortusz voltaképp egy vakbélműtét, csak épp egyszerűbb és veszélytelenebb. Ahogyan a vakbél, úgy az embrió se érez semmit.

Hogyan fest tulajdonképpen az abortusz, művi terhességmegszakítás, kaparás, küret?

Ismeretes, hogy régebben hosszú, hegyes tárgyval — pl. kötőtű — böködték a magzatot, ami vagy kijött, vagy nem. Mindez megfelel a felkoncolásnak. Ma lé-

nyegében ugyanez folyik, csak éppen sterilebb körülmények között és fájdalommentesen (már ami az anyát illeti). Az érzéstelenítés, ritkábban altatás után az asszisztens úgynevezett lapocokkal feszíti szét a hüvelyt úgy, hogy láthatóvá váljék a méhszáj. A méh az embereknél körte alakú, és az elvékonyodó része a méhnyak. Ez egy elég izmos szerv. Ezt kell kitágítani.

A tágításhoz az orvos Hegar-pálcákat használ. A pálcák különböző vastagságúak. Az orvos előbb egy fél milliméter vastagságút nyom be a méhnyakba. Az még könnyen megy. Kihúzza, következik az egy milliméteres. Aztán a másfeles — az már szorul egy picit —, és így tovább: mindig fél milliméterrel vastagabb Hegar kerül a méhnyakba. A végén már a félcentissel neki kell feküdni, jókora erővel. Amíg aztán egy nagy recsenést nem hall az orvos. Akkor szakadnak szét az izmok.

Most minden tocsog már a vérben, de a méhnyak tág.

A gyakorlott orvos a méh állapotából — nagyság, puhaság, egyenetlenség — megállapítja, körülbelül hol van a magzat. Mondjuk, a jobb felső sarokban. Következik a Winter-fogó. Benyúl vele. A magzat érzi a veszélyt: zseniális filmfelvételek tanúsítják, hogy ilyenkor igyekeznek kitérni a Winter-fogó elől, persze hasztalan. Az öt eddig oltalmazó anyaméh rettenetes zsákutcává változik. És a fogó kétszeri, háromszori próbálkozás után belemar. Az orvos kihúzza. Ez egy kéz.

Megint benyúl, most egy láb sikeredik. Kitépdesi darabokban. Másik láb. A törzs. Még mindig nincs meg a feje.

Az igazán klassz dolog, amikor egyszerre sikerül kitépni. Az a siker.

Van, mikor az orvost kudarc éri: például átlukasztja a hasfalat nagy igyekezetében. Erre csak akkor döbben rá, mikor meglátja: az a valami, amit húz kifelé, nem úgy néz ki, mint egy magzati testrésze. Az a nő bele. Ez nem minősül műhibának. Minden nyolcszázadik nőt kilyukasztanak így.

És a küret, azaz a curette, csak ezután következik: ez egy szerszám, gereblyére emlékeztet, csak éppen nem fogak vannak rajta, hanem egy él. Ezzel kaparják le a nyálkahártyát.

És vége.

A felvilágosító kiadványok általában nem foglalkoznak ezzel a visszatérítő mézsárosmunkával.

Nélkülük kell újragondolnunk érveinket, újra talán egész felfogásunkat. A polgári jog szabályai szerint a magzat ember. Örökölhet is, akár milliókat. Csak épp az élete forog kockán. Ha mint örökös áll útban, az édesanyja megölheti. És a gyilkosság törvényes.

Ó annyira tehetetlen, hogy még a jogairól sem képes lemondani. Akkor talán békét hagynának neki.

Megjelent a *Kapu* 1990. július–augusztusi számában.

Az abortusz-túlélés szindróma

Jellemző párbeszéd

A beteg: Doktor úr, szürnyű állapotban vagyok. Depresszió gyötör, gyakran gondolok öngyilkosságra. Nem tudok örülni az életnek. Úgy érzem, nem használtam föl megfelelően a képességeimet és a lehetőségeimet. Ez így volt egész életemben, és most, hogy ráadásul munkanélküli lettem, még rosszabbra fordult a sorsom. Folyton arra gondolok, kedvelnek-e az emberek, és szorongok, hogy elutasíthatnak. Nem bízom bennük. Képtelen vagyok bizalmat érezni a szüleim iránt. Mintha gonosz szellem fészkelne bennem. Úgy érzem, nem érdemlem meg, hogy éljek. Doktor úr mi lehet velem?

Az orvos: Azt hiszem, Ön abortusz-túlélő. Az Ön összekuszálódott érzelmei, kétségei, félelmei, önpusztító gondolatai onnan származnak, hogy anyja elvetette testvéreit, vagy fontolgatta, hogy Önt elveteti.

A beteg: Éppen most tudtam meg teljes bizonyossággal, hogy anyámnak volt egy abortusza. Már régen gyanítottam...

Ney professzor korábbi munkáiban már kimutatta, hogy az abortusz-túlélés szindrómában szenvedők konfliktusai igen hasonlóak azokéihoz, akik váratlanul veszítették el családtagjaikat (közlekedési baleset, betegség), illetve akik napjaink vagy a múlt népi történelmeinek túlélői. Az abortusz-túlélés szindróma nyolc típusát különbözteti meg Ney professzor.

Az *első* típusba a statisztikai túlélők sorolhatók. Olyan városokra vagy országokra jellemző ez, ahol sok abortuszt végeznek. Észak-Amerikában huszonöt százalék, Kelet-Európa egyes részein pedig kilencven százalék az esélye, hogy az emberi életnek a méhen belül vessenek véget. A megszületők így előbb-utóbb tudatára ébredhetnek annak, hogy őket is elpusztíthatták volna. Ez még akkor is előfordulhat, ha a szülők valóban várták a gyermeket, s föl sem merült bennük a megfogant élet elpusztításának gondolata. A környezetükben előforduló abortuszok gyakorisága döbrenten rá a gyermekeket és a serdülőket arra a helyzetre, amelyben élnek.

A *második* típusba a várt túlélők tartoznak. Az ő esetükben a szülők mérlegelték világrajöttüket. Megvittatták, van-e a gyermek világrahozatalához és eltartásához elegendő pénzük, a nagyszülők is beleszóltak, vállalják-e a terhek egy részét, s a szülők esetleg még azon is elgondolkodtak, nem népesedik-e túl a Föld. Beleszólt a genetikus, fennáll-e valamilyen örökletes betegség kockázata, s hogy a magzat valóban a kívánt nemű-e. A végleges döntés ezek után született meg. Sok millió ilyen eset van. Érthető, hogy az így megszülető gyermekekben súlyos értékítéleti konfliktusok alakulhatnak és alakulnak ki a későbbiekben.

Szenvedés és félelem

A *harmadik* típusba a testvér-túlélők tartoznak. Ezek a gyermekek olyan családokban születnek, ahol világrajövetelük előtt anyjuk már átesett egy vagy több abortuszon. A szülők gyakran úgy gondolják, hogy tettüket eltitkolhatják gyermekük előtt. Ez azonban csak rit-

kán sikerül. A gyermek többnyire megtudja, vagy megsejti az igazságot. Ha másból nem, abból, hogy bizonygatják neki: az ő világrajöttét mennyire akarták. Az ilyen gyermekek és fiatalok túlságosan szülei felé fordulnak, méltók akarnak lenni a bizalmukra, amiért megszülethettek. Eközben elmulasztják a környezet, a környező világ önálló fölfedezését. Ez súlyosan visszaveti fejlődésüket.

A *negyedik* csoportot a megfélemlített túlélők alkotják. Ők gyakran hallják szüleiktől a szemrehányást: nem is sejtik, mit állt ki az anya a várandóság során, és bármikor elvégeztethette volna az abortuszt. Az is előfordulhat, hogy a heves szóváltások közepette a gyermek azt hallja szüleitől, jobb lett volna, ha világra sem jön. E szemrehányások során gyakran ellenszenv, gyűlölet alakul ki a gyermekben a szülővel szemben. Ezek a sérült fiatalok nem képesek hatékonyan kibontakoztatni képességeiket, legtöbbször lusták, gyakran beilleszkedési zavarokkal küszködnek.

Az *ötödik* típus: a károsodott túlélők. Az új vizsgálati eljárás-

sokkal már sok öröklött betegség felismerhető. Lehetőség van tehát arra, hogy csak azokat a magzatokat hagyják életben, akik a vizsgálatok alapján egészségeseknek mutatkoznak. Ha mégis beteg gyermek születik, gyakran büntudat alakul ki benne, mekkora teher ő a szülei számára, és hogy mind a szülei, mind a közösség számára jobb lett volna, ha meg sem születik. Szörnyű teher ezzel a tudattal élni.

A *hatodik* típusba a túlélő ikerestvterek sorolhatók. Előfordul, hogy ikerterhesség esetén a művi abortusszal csak az egyik ikerestvér életét oltják ki. Nem ismerik ugyanis föl az ikerterhességet. Az ikrek méhen belüli kapcsolata igen szoros, egyikük erőszakos elpusztítása mély lelki nyomokat hagy a másikban.

A *hetedik* típus szenvedői: a megkísérelt abortusz túlélői. Egyre többen vannak, akik túlélnek a „sikertelen” abortuszt. Szinte mindegyikükben súlyos lelki sérülések alakulnak ki, némelyek pedig testükön is őrzik az anyaméhben történtek nyomait: sebek, hiányzó vagy eltorzult test-

részek, végtagok a beavatkozás le-törölhetetlen emlékei és bizonyítékai.

A *nyolcadik* típusba a megölt túlélők tartoznak. Az előrehaladott várandóságban abortált magzatok némelyike valójában még életképesen jön a világra. Őket a legtöbbször a tényleges életképesség figyelembe vétele nélkül magukra hagyják, kivárvák, hogy kilátástalan haláltusájuk után nyomorultul elpusztuljanak. Ezeknek a parányi túlélőknek az élete igen rövid, mégis kitörölhetetlen nyomokat hagy abban, aki találkozott velük. Sem az idő, sem az alkohol, sem a kábítószeres nem feledtetik el a meg-rázó élményt.

Ney professzor véleménye szerint az orvosnak mindenképpen ismernie kell az abortusz-túlélés szindrómát. A leghatározottabban ajánlja, hogy az abortusz kérdését beszéljék meg a szülőkkel és a gyermekekkel. Súlyos feladat, nagy megrázkódtatással járhat. Sokszor pszichoterápiára is szükség lehet utána, de a *konfliktus feltárása az igazi gyógyulás előfeltétele*. A leplezés káros, mivel fönntartja a kóros állapotot.

Van-e kiút?

Írásom bevezetésében egy párbeszédet idéztem. Most ennek a befejező mondataival folytatom:

A *beteg*: Szörnyűség! Ezek szerint a mai fiatalok jelentős része abortusz-túlélő, és ez alapvetően befolyásolhatja életüket. Szeretném tudni, mit jelenthet ez a világ számára.

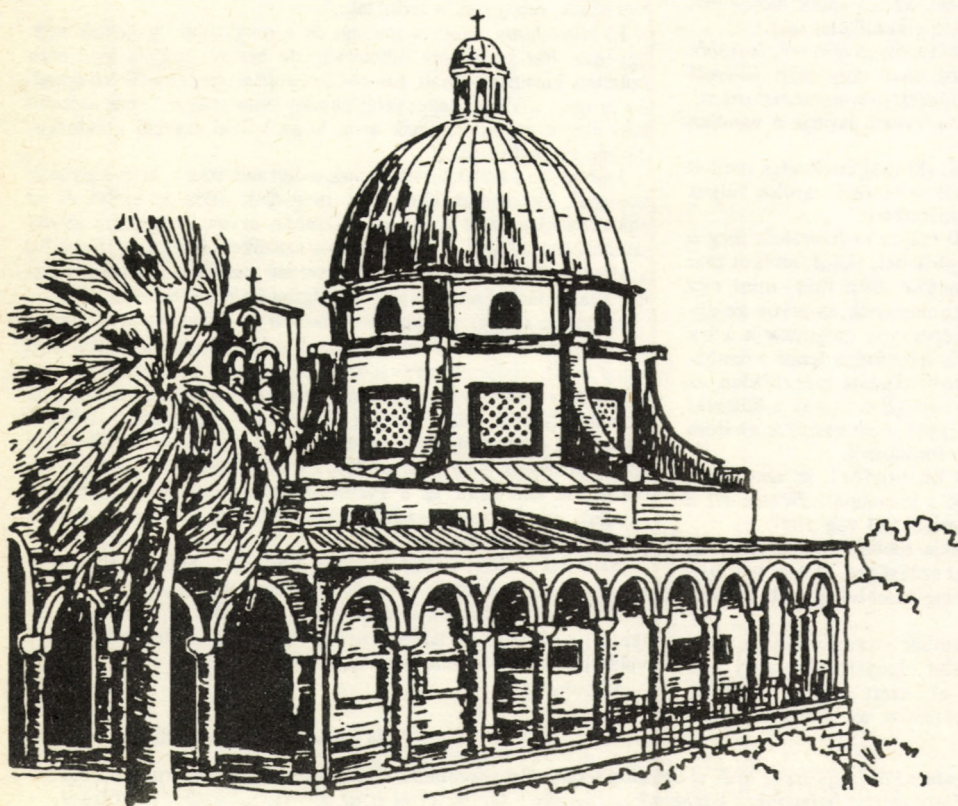
Az *orvos*: Azt hiszem, rengeteg családi és szociális konfliktus származik ebből. A védtelennek meggyilkolásának következményei beláthatatlanok. Hacsak véget nem vetünk ennek a gyakorlatnak, ami szörnyű népiirtásba torkollhat.

A *beteg*: Remélem, én is tehetek valamit a jó ügy érdekében.

Az *orvos*: Sohasem késő, hogy megpróbálja. Ha a világot nem sikerül is, néhány életet megváltoztathat, s ami a legfontosabb: közben önmaga „emberibbé” válik. Akárhogyan nézzük is, valamennyiünket szoros szálak fűznek egymáshoz. Felebarátaink karából nem születetük hasznunk. Ha szeretjük őket, magunkat is szeretjük, és átérezzük, milyen szép az élet.

Dr. Ferencz Antal
Átvéve

a cikk szerzőjének beleegyezésével a
Tál és Kendő V.évf. (1994) 1. számából

A magzat is ember?!

Felhívás abortusz-ügyben

Ez az írás nem a családtervezés vagy születésszabályozás ellen szól, csak a címbe kérdéshez kapcsolódó gondolatokat próbálják összegyűjteni.

A magzatelhajtást az egyházak gyilkosságnak és súlyos bűnnek tartják. Ennek ellenére és a más születésszabályozási lehetőségek fokozódó elterjedése mellett az abortuszok száma, eltekintve az 1993-as esztendőtlől, növekedést mutat Magyarországon. Az egyházak tiltása egyre kevesebbeket tart vissza a nem kívánt magzat elpusztításától. Sajnos.

Talán ahelyett, hogy az abortuszt végzők és azt magukon elvégzetők súlyos bűnösségét emlegetjük, szinte gyilkosoknak nevezve őket, mást is tehetnénk.

Meg kellene vizsgálni:

— Miképp fogadhatják el sokan a magzatelhajtást mint a nem kívánt gyermekalkaldástól történő „megszabadulás” törvényes formáját?

— Miképp lehetne ezt a felfogást megváltoztatni?

Személyes tapasztalat(aink) segített(ek) a lehetséges válasz megfogalmazásában.

Felcsésem kórházba került. Különösebb betegsége nem volt, csak a szíve alatt növekedő két apróság táplálását szolgáló méhlepény nem a legjobb helyen tapadt meg a méhfalon. Rögtön elhelyezték a régi, belvárosi kórház második emeletén, elvégezték a vizsgálatokat, gyógyszereket és pihenést írt elő az orvos. Teltek a napok, jobban érezte magát, beszédbe elegyedett szobatársaival. Ismerkedésre mégsem nyílt mód, mert a többiek általában néhány napig maradtak, utána már mentek is. A két-három nap alatt jutott idő a fölleslegesnek vagy károsnak nyilvánított apróság(ok) eltávolítására. A kórteremben kaptak helyet az abortuszra várakozók és a veszélyeztetett terhesek is.

Különös helyzet. Egy kórteremben fekszik a kismama, aki magzatait félti, és a többiek, akik szabadulni akarnak magzatuktól. Általában ugyanaz az orvos, ápolónő segít nekik itt is, ott is. (A tisztesség megkívánja, hogy elmondjam, az orvosunk tudtommal nem végez abortuszt, csak ha orvosilag elkerülhetetlen.)

A kórteremben a nők beszélgetéseiből nyilvánvaló lett, *legtöbbször azért akar szabadulni a magzattól, mert úgy érzi, jövendő gyermekének nem lenne képes megfelelő életszínvonalat biztosítani.* Esetleg túl fiatalnak tartja magát, és a terveit zavarja a váratlan kis jövevény.

Megismerkedhetünk sok-sok nővel, aki magzatelhajtás mellett döntött, és néhány olyan esettel, amikor az orvos javasolta, súlyos magzati rendellenesség miatt, ezt a „kisműtétet”.

Magyarországon évente kb. 90 000 magzatot fosztanak meg a világrajövetel lehetőségétől orvosi segédlettel, akkor, amikor már eldönthető, hogy az eltávolítandó magzat nem más, mint egy nagyon kicsiny ember. A várandós kismamának az orvos az ultrahang-berendezéshez kapcsolt TV képernyőn megmutatja a kis embert. Az abortuszra várakozóknak is lehetősége lenne szembenézni parányi magzatával, mert a beavatkozást megelőzően az orvos rajta is elvégzi az ultrahangos vizsgálatot; már a hathetes magzatot is felismerhetők az emberi jegyek, nem beszélve a három hónapos emberkezdemény csodálatos formájáról.

Nem tudom, hogy szembenézve a képernyővel, az abortuszra váró is azt hallja-e az orvostól, amit a kismama: „Nézze, ott a feje, ott kalimpál a lábával és kezeivel...” (Ki van ott?!)

A lehetséges ellenérzéseket elnyomja többek között, hogy az eljárás az abortuszra jelentkező szerint szükséges, és *nem tud jobb megoldást* arra, mit tegyen a várhatólag kisebb-nagyobb kényelmetlenséget okozó gyermekével.

További szempont: a magzat és ember viszonya olyan, mint az ebihalé és a békáé; ha az ebihalat elpusztítjuk, senki sem mondja, hogy békát pusztítottunk el, azért magzat miatt se szomorkodják senki... És mégis szomorúak az abortuszra váró lányok, asszonyok.

Utóirat: Az elmúlt évezredek során a Föld népessége új és új lakatlan területeket népesített be, megoldva ezzel a túlnépesedésből eredő nehézségeket. Ma sokak nézete szerint bolygónkra kitehetjük a „megtelt” táblát; ezzel is az abortuszok szükségszerűsége mellett érvelnek.

Talán a kiutat jelentené, ha az emberiség a fegyverkezésre fordított energiái egy részét vagy egészét az új lakatlan „vidék”, a világraj felfedezésére, benépesítésére fordítaná...

De addig is, talán elférünk néhány milliárdnyian a Földön?

Egy kismama mesélte el, hogy lehetne gyermeke, de elvetette húsz évesen. A műtétet követően kiborult, fogyni kezdett, és évekre került, amíg rendbejött. Nem tudja megbocsátani magának, hogy elvetette magzatát.

Ez is mutatja, nemcsak a gyógyszereknek van mellékhatásuk... Az abortusznak van még néhány mellékhatása. Többek között, hogy fogy a népesség. Évről-évre kisebb a munkaképes lakosság. Évről-évre kevesebb embernek kell több és több nyugdíjat megtermelnie. Az időseket gondozni kell. Kik gondozzák őket? A meg nem született fiatalok?

Akin abortuszt végeztek vagy aki végzi a műtétet, az önigazolás végett általában mások ilyen irányú tettét is helyesli. Mivel évről-évre több a magzatelhajtás, így az egyetértők, a megértők száma is nő.

A nagyszámú abortusz sok orvos és nővér munkáját veszi igénybe. Előfordulhat, hogy az igénybevett ágyakon és műtőkben betegek életét lehetne megmenteni. Mire van jobban szüksége egy társadalomnak: korszerű műszerekre az abortusz elvégzéséhez, vagy (olcsó) gyógyszerekre, segédeszközökre azoknak az ellátásához, akik betegségük miatt nem képesek családjukat ellátni? Lehet, éppen ezért nincs más választásuk, mint a magzatelhajtás.

Súlyos mozgássérültek közül is többen bizonyították már, képesek családfenntartásra. Jó tolokocsival a sérült eljut iskolába, munkába, míg anélkül intézetben tengődő eltartottá válik, akiben könnyen kialakul (kialakulhat) a kép, hogy ő alkalmatlan megszületendő gyermekei felnevelésére, ha magzatot hord szíve alatt, azt is a legjobb elpusztítani...

Szinte mellékes, hogy az elpusztított magzat ember!

Ki szomorú a rovarirtás miatt, mert elpusztított hernyókban pillangók halnak meg? Az, aki tudja, milyen unalmas a természet pillangók nélkül. (A mellékhatásról nem is beszélve: azok a madarak, amelyek a táplálékul szolgáló hernyók hiányában éhen maradnak, elhagyják a területet...)

El lehet hinni, hogy a magzat és a megszülető gyermek nem ugyanaz, bár számomra hihetetlen; de biztos, hogy a meg nem született kicsinyek miatt sok-sok színfolttal szegényebb világunk. Az is igaz, a világ szegényebb néhány éhes szájjal... bár idősebb kort elérve sokan vágyanak arra, hogy valaki szerető gondoskodásban részesítse őket.

Jobb az, ha a szájak birtokosainak esélyt sem adunk, hogy kinyissák szájukat? Elpusztítjuk őket, vagy megadjuk nekik az esélyt, és az elpusztításukra szánt energiánkat (kórház, orvos, gyógyszer) az élet szolgálatába állítjuk, a gyerekeket és szüleit támogatva? Egyelőre a társadalombiztosítás a tőlünk beszédett járulékat szabadon használhatja, velünk fizetve meg a magzatelhajtások tizedreit.

Ha valaki a magzatok pusztítása helyett az élők akarja támogatni a saját munkabéréből elvont járulékkal, miért nem teheti? Talán mód lenne a TB rendjének megváltoztatására. Addig is létrejöhetne egy alapítvány (vagy valami hasonló) azoknak a támogatására, akik anyagi helyzetük miatt utasítják el magzatuk világrajöttét. Lehetne otthonokat támogatni, amelyekben a szülei számára elfogadhatatlan apró jövevények találnának szállást. Lehetne a nehéz helyzetbe került családokat támogatni, és a gyermeküket egyedül nevelő anyákat... (Tudjuk, mindez sok visszaélésre ad lehetőséget; de mi az, ami nem ad lehetőséget visszaélésre?)

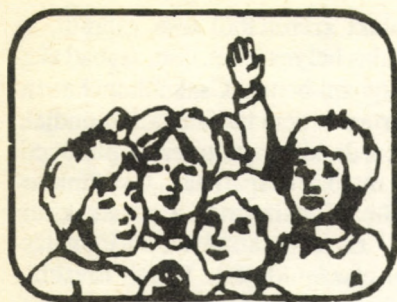
Nemcsak anyagi segítségre van szükség a nehéz helyzetben, hanem beszélgetésekre, konkrét segítségre, közösségre...

Mindazokat, akiknek ötletük van a kérdéssel kapcsolatban, kérem adjanak módot a találkozásra, jelezzék, ha az alapítvány (vagy valami hasonló) létrehozatalát támogatnák.

Köszönöm.

Sándor Zsolt

1034 Budapest, Bécsi út 88–90. IV. 149.

Leszkai András bácsi Moha-meséje

Szó és tett

Egy szép tavaszi délutánon, elsős vagy második koromban, beszaladt a kertünkbe három kistörpe. A kerekkepű Napraforgó, a soványka Pojáca, mindkettő osztálytársam, és Napraforgó hugocskája, Kisfecske. Odafutottak nyitott ablakom elé, és Napraforgó beszólt hozzám: „Te Moha, édesanyám csak akkor enged le a faluba Pojácával, ha megírom előbb a leckét. De Pojáca már indult, nincs rá időm, hogy számolgassak meg törjem a fejem. Add kölcsön az irkáidat, te már biztosan megírtad, hadd írom le róla!” Meghökkenem. Bár még senki se mondta, éreztem, hogy nem szabad kölcsönadni lemásolásra a házi feladatot, és az a gondolat is bántott, hogy akkor nem én leszek holnap az egyetlen, akinek az irkájában ilyen érdekes jelzős főnevek vannak. Húzódozástomat persze rögtön észrevették, és Napraforgó fenyegető hangon kérdezte: „Nem adod ide? Hát ilyen irigy vagy?” Megijedtem. Ha rám sütik, hogy irigy vagyok, Kisfecske telecsipogja vele Törpeházát és kiáltozni fogják utánam az utcán: „Irigy Moha! Irigy Moha!” Sietve tiltakoztam hát: „Nem vagyok irigy! De észreveheti a tanító bácsi, hogy ugyanazt írtad. És különben is ezt nem szabad.” Pojáca ekkor megragadta Napraforgó karját: „Gyerünk Bérci Bercihez! Ő az első szóra ideadja.” De Napraforgó nem mozdult: „Bérci Berci messze lakik, ideadja Moha is, hiszen változtatok a nyelvtani leckén.” De még mindig ingadoztam. Ekkor azonban Kisfecske az arcára csapta a tenyerét: „Nahát, Moha! Ezt nem hittem volna! Rólad mindenki azt beszéli, milyen jó vagy! Pedig milyen irigy vagy! És aki irigy, az rossz!” Most már nem mertem tovább vonakodni. S mialatt asztalomhoz mentem az irkákért, átvillant a fejemen, hogy talán igazuk is van. Aki igazán jó, az első szóra odaadja az irkákat.

Ettől kezdve Napraforgó kerek ábrázata minden második-harmadik délután megjelent az ablakom előtt, és vitte az irkáimat. A tanító bácsi meg nap-nap után jobban csodálkozott Napraforgó egyre rosszabb és rosszabb feleletein: „De hiszen odahaza hibátlanul elvégezted ugyanazt az osztást!” „De hiszen odahaza hibátlanul tudtad, mi a különbség jelző és határozó között!” És egyre sűrűbben siklott ilyenkor énám is a tekintete. De hogy miért, azt csak hetek múlva értem meg. Ekkor ugyanis azt kívánta a tanító bácsi Napraforgótól, hogy mondjon egy egyszerű bővített mondatot. Mint-hogy nem tudott, így szólt hozzá: „Mondj hát azok közül egyet, amelyeket odahaza írtál.” És nézte Napraforgó irkáját: „Mondd például azt, amelyikben ez az állítmány: 'érdekel'.” De így se tudta. Ekkor elhangzott a felszólítás: „Keresd meg Moha irkájában!” Napraforgó elvörösödve olvasta az irkából: „Engem minden érdekel.” A tanító bácsi lassan hozzám lépdelt: „Hogyan lehetél ilyen rossz hozzá?” Rémulten bámultam rá: „Rossz?! Hiszen én éppen jó akartam lenni Napraforgóhoz!” A tanító bácsi a fejét ingatta: „Hát még te is ilyen butuska vagy? Hiszen lehetővé tetted neki, hogy ne gyakorolja a szorzást, az osztást, hogy ne gondolkozzék a nyelvtanon. Megakasztottad a taulásban. Egy hónapi leckével maradt el miattad. Hát jó voltál hozzá?”

Még aznap délben elmondtam mindezt Földigszakáll bácsinak, hogy jó akartam lenni Napraforgóhoz, és az derült ki, hogy rossz voltam. Földigszakáll bácsi elmosolyodott: „Az volt a baj, hogy jobban figyeltél a szóra, mint a tetterre. Hallottad, hogy irigynek neveznek és megijedtél. Ha a jövőben ismét ingadozni fogsz, képzeld azt, hogy valahonnan magasról nézel le mindnyájatokra, önmagadra is. Olyan magasról, ahova nem hallatszik fel

a szó, ahonnan csak a tetterd látod. Akkor majd nem a szótól ijedsz meg, hiszen ott nem is hallhatod, hanem attól riadsz vissza, amit láatsz, hogy átnyujtod lemásolásra az irkáidat.”

Körülbelül egy hónap múlva egy este négy-öt kistörpével mentem hazafelé az erdőn át a törpeházi játszórétről. Egyszerre csak a kövér Szuszimuszi megállt és ravasz-kás ábrázattal énekelni kezdte: „Uccu bizony, megérett a meggy, uccu bizony, rajta maradt egy.” Megálltak a többiek is, és ravasz-kás arckifejezésük-ből meg abból, hogy az ösvénykére néztek, amely Merengő bácsi házához vezetett, megértettem, hogy azt tervezik, megdézsmálják Merengő bácsi híres meggyfájának finom termését. Bérci Berci felnézett a lombok közt a Holdra és bólintott: „Éppen jókor.” Ez meg azt jelentette, hogy mire Merengő bácsi kertjéhez érünk, éppen alkalmas lesz a homály a rejtőzködésre. Szuszimuszi az ösvény felé mozdult: „No? Megyünk?” Ekkor azonban Kutykuruty rám nézett. Észrevették ezt a többiek is, ők is rám néztek, és Handabandi így szólt: „Az ám, itt van Moha is. Ő biztosan nem mer velünk jönni.” Én meg ebben a pillanatban félni kezdtem egy szótól, amely még nem hangzott el, és csak azért nem léptem rá tüstént elsőként az ösvényre, mert még reménykedtem benne, hogy valamelyikük ezt mondja: „Eh, mit, hagyjuk azt a meggyet, gyerünk haza!” Ehelyett azonban Kutykuruty már ki is mondta a szót, amelytől féltam: „Moha gyáva az ilyesmihez.” Most már nem várhatam tovább. Megindultam elsőként Merengő bácsi tanyája felé.

Egy jó negyedóra múlva már tömtük magunkba azt a nagyon finom, nagyszemű meggyet. Hárman-négyen fenn voltak a fán, Szuszimuszi meg én az alsó ágakat kopasztottuk. De jóformán még csak hozzákezdünk az evéshez, amikor a szomszéd-

dos fa árnyékából felhangzott Merengő bácsi szelíd és nyugodt figyelmeztetése: „Meg ne ijedjete! Nehogy leessetek! Lassan másszatok le! Mert meggyet odabenn is kaphatok a házban.” De hiába figyelmeztette őket, kapkodó mászás, majd néhány ugrás, meg egy puffanás halatszott, aztán meg futás és a kert sövénykerítésének a zörgése. Amikor Merengő bácsi megszólalt, futásra rezzentem magam is, de tüstént el is határoztam, hogy nem futok el. Éppen eléggé megaláztam magam a lopódzással, a csenéssel. Hogy még el is fussak a felelősségre vonás elől, azt már nem bírtam volna elviselni. Kiléptem a fa árnyékából a holdfényre, előlépett Merengő bácsi is, és mellette még valaki. A vendége. Azért is vette észre motozásunkat a meggyfán, mert éppen a kapuhoz kísérté. Ez a vendég Földigszakáll bácsi volt.

Merengő bácsi visszament a házba, hogy egy kosárka ajándék meggyel bizonyítsa, kérni is lehetett volna tőle, Földigszakáll bácsi azonban alig bírt megszólalni a csodálkozástól, hogy én is a meggyfadézsalmók közt voltam. Amikor már egymás mellett ballagtunk hazafelé, egyszerre csak megállt: „Dehát hogyan lehetséges, hogy még neked sem volt bátorságod azt mondani nekik, 'nem szabad'! Hát te ennyire gyáva vagy?” „Gyáva?! Hiszen én éppen azért jöttem velük, hogy megmutassam nekik, nem vagyok gyáva!” Földigszakáll bácsi most már szomorkásan mosolyodott el: „Értem már. Megint megijedtél egy szótól. Mert jobban figyeltél a szóra, mint a tetre. Pedig megmagyaráztam a múltkor, hogy mit tégy. Képzeld, hogy valahonnan a magasról nézel le mindnyájatokra, önmagadra is. Olyan magasról, ahova nem halatsz fel a szó, ahonnan csak a tettet látod. Akkor nem attól ijedtél volna meg, amit hallasz, hogy gyávanak neveznek, hanem attól riadtál volna vissza, amit látsz, hogy tolvajként átmászol egy sövényen, belopódzol egy kertbe.”

Nemsokára véget ért az iskolai esztendő, megkezdődött a nyári szünet. Egy délelőtt azzal a szándékkal mentem el hazulról, hogy felmegyek a Sziklás tetőre málnát eszegetni. A fő utcán azonban észrevettem egy csapat szaladó és kiáltozó, nevető kistörpét. A csapat közepén

a nálam valamivel idősebb, erős kis Rezeda futott, és hahotázva tolt egy babakocsit. Nyilván a húga játékszerét. A többiek meg futás közben egyre a kocsiba tekintettek. Gyanús volt nekem a kiáltozásuk. Halatszott a rikkantásukon, hogy tudják, valami helytelen cselekszenek. Odasiettem hát hozzájuk és eközben észrevettem, hogy ott szalad a kocsi mellett Rezedáék cicája is. Futás közben aggodalmasan kapkodja a szemét hol a kocsira, hol Rezeda arcára, és láttam a tátogó szájacskáján, mert hallani nem lehetett a nagy ricsajban, hogy panaszosan nyávog. Ebből már tudtam is, mi van a kocsiban. Négy kiscica kapaszkodott rémülten a kocsi fonott nád falába,

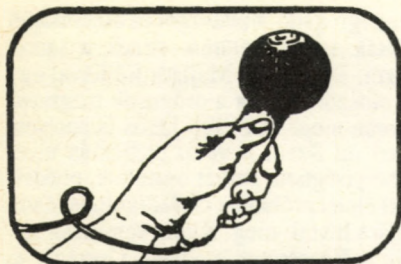

egészen pici cicák, a szemük is csak egy-két napja nyílhatott ki. Tudtam, hogy ezt a játékot abba kell hagynom, hiszen a száguldó, zötyögő babakocsi könnyen feldőlhetett. De ha nem dőlne is fel, nem szabad fölölegesen rémíteni a kiscicákat, aggodalommal gyötörni a cicamamát. Rákiáltottam hát Rezedára: „Ezt nem szabad! Vidd vissza őket a helyükre!” Mindnyájan megálltak és rám bámultak. Láttam az arcukon, hogy szívük mélyén igazat adnak nekem, de sajnálják is abbahagyni a játékot. Rezeda viszont ridegen végignézett rajtam: „Te akard megszabni nekem, hogy mit szabad és mit nem? Tudd meg, hogy én szeretetből kocsikáztatom őket!” Diadalmas tekintete sorra megkereste társai szemét, mintha kérdezte volna: „Ugye milyen jól megfeleltetek neki?” Most már a többiek is diadalmasan néztek rám, én pedig vesztetnek éreztem magam. Akkor még azt hittem, hogy a „szereget” olyan szó, amely ellen nincs föllebbezés. Ha

valaki szeretetből tesz valamit, az csakis helyes lehet, nem szabad akadályozni benne. Csak álltam hát zavartan és nem tudtam, mit mondjak. Rezeda kihasználta ezt a pillanatot és intett a csapatnak: „Gyerünk tovább! Kocsikáznak a cicuskák, ujjé!” És nagy lármával, kurjongatással elszáguldottak. Ugrált tovább a babakocsi a kődarabokon, zötykölődtek a rémült kiscicák, és tátogva futott a kocsi mellett a kétségbeesett cicamama...

Csak ösztöneim emlékeznek rá, hova indultam. Felindultságomban megfeledkeztem a Sziklás tetőről, és meglepődtem, hogy egyszerre csak a hegyoldalra találok magam, Törpeháza fölött. Nyugtattattam magam, talán nem is rossz a cicáknak, ami történik velük, hiszen szeretetből történik, de nem sokat ért a nyugtatás. Gyötört a tett mulasztás kínja. Egyszerre csak észrevettem, hogy már a kis kilátónál vagyok és lebámulok a mélybe, törpeházára. Hang már nem jutott ide fel, innen már csak látni lehetett, ami odalent történik. A csapat már visszafelé futott a kocsival. Ekkor hirtelen eszembe jutott, hogy most nem képezetben, hanem valóságosan vagyok olyan helyzetben, amiről Földigszakáll bácsi beszélt nekem. Magasról nézek le a tetre, olyan magasról, ahol már nem hallani a szót.

Csak öt-hat másodperc kellett rá, hogy nézzem a száguldva tolt kocsit, és már magam is száguldottam lefelé. A csapat közelében azonban lassítottam, és Rezedához már nyugodt mozgással léptem oda: „Állj félre!” Annyira elbámult, hogy szinte önkéntelenül engedelmeskedett. Én meg beemeltem a cicamamát kicsinyeihez, feltoltam a kocsit a sima és árnyékos gyalogútra és lassan tovább toltam Rezedáék háza felé. A csapat szótlanul lépdelt mögöttem egy kertnyi úton, várták, hogy mi lesz, aztán egyszerre csak hallom, hogy Rezeda azt mondja: „Eh, hagyjuk, hadd vigye, bolond!” Úgy tettem, mintha nem is hallanám. Ennyicske tekintélytartást megengedhettem neki. A harmadik kert előtt, amikor már magunkban voltunk, a cicamama lefeküdt kicsinyei köré és nyalogatni kezdte a pofácskájukat. De azért énram is vetett egy-egy futó tekintetet, teli bizalommal.

Koccintsunk?

Tíz éves a Bokor Alkoholistentő Szolgálat

A Bokor bázisközösség ebben az évben ünnepli indulásának 50. évfordulóját. Megtudtuk, hogy a Bokron belül még egy kerek évforduló virradt ránk, az Alkoholistentő vagy Iszákosmentő elindulásának 10. évfordulója. Ez utóbbi elsősorban Halász Endre ny. plébános nevéhez fűződik. Az évfordulón őt kerestem meg, hogy az elmúlt tíz évről beszéljen. „Bandi bácsit” a Nagyváradi térhez közeli Betánia szeretetszolgálat szuterénjének egyik kis szobájában találtam meg.

Bandi bácsi, mi ez a kétlakiság?

— Tudod, hogy meghalt a mozgássérült nővérem és a gondozónk is. Azóta itt kaptam helyet, de visszajárok Szadára is, és ellátom az ottani szolgálatot. Megvallom, mindkét helyen neheztelnek rám, hogy miért kell ebben a korban Szadára, ill. Pestre utazgatnom. Úgy látszik, féltékenyek.

Lehetnek is. És persze féltenek. Bár senki sem hinné el, hogy elmúltál 79 éves. Hogy bírod ezt? Plébániai munka, közösségi tevékenység, az iszákosmentő? Több műteted is volt az utóbbi időben.

— Legutóbb az elmeszesedett koszorúér tisztításával segítettek. Hál' Istennek, bírom. Azt mondta az orvos, tíz évig garantáltan dobogni fog a szívem.

Nem gondoltál arra, hogy valamit leadj?

— A napokban kaptam egy levelet. Egy vidéki „küldőnk” írta, aki ott börtönmisszióval és az alkoholistákkal foglalkozott. Levelében az áll: „Nem tudunk segíteni... Befejeztük” ... Én képtelen vagyok befejezni. Nem tudok átgyalogolni ezeken az embereken. Ha rákényszerülök, abbahagyom. Néha hallatlan sikertelenség ér. Például a legutóbbi, novemberi lelki gyakorlatra csak egy ember jött el. De végigcsináltuk...

Talán ne a végén kezdjük. Tíz évvel ezelőtt hogyan is kezdődött? Külön karizmat érezte erre a feladatra?

— Egyáltalán nem. Nem volt kapcsolat az alkoholistákkal. Félttem is a részegektől, kikerültem őket, hogy ne kössenek belém. Nem is kötöttek, de kiderült, hogy az egyik képviselőtestületi tagom alkoholizál. Már a válópert is beadta

a felesége. Kínos volt. A péceli református lelkész felfigyelt az ügyre. Szólt, hogy lelkipásztori segítségre átvette.

És te örömmel átadtad?

— Megkönnyebbülve. Jó ökumenikus kapcsolat köztünk. Havonta találkoztunk református, evangélikus, baptista lelkészársaimmal. Tudtam a reformátusok iszákosmentőjéről. Mátraházára küldték képviselőtestületi tagunkat a feleségével együtt. 1982 decemberében letette a poharat. Elkísérte az ártatlan, szenvedő felesége is a bűnös férjét és — mint később mesélte — ott döbbent rá, hogy neki is meg kell térnie.

Ez adta tehát az indítást. De te magad hogy kezdted bele? Ekkortájt történt a kényszernyugdíjazásod, amikor is a Bokorhoz tartozásod miatt az Állami Egyházi Hivatal nyomására püspököd „egyházi érdekből és megromlott egészségi állapotodra való tekintettel” egyik napról a másikra nyugdíjba küldött.

— Igen. De már előtte éppen a református iszákosmentő vezetője, Siklós József megkereste Csanád Béla pasztorális professzort az egyetemen, hogy kapcsolódjanak be a katolikusok is az iszákosmentésbe. Meg is jelent az Új Ember újságban a felhívás, melyre hárman jelentkezünk: egy orvos, egy civil és egy pap. A továbbiakban már én sürgettem a beindulást. Ekkor, 1983-ban nyugdíjaztak.

Úgy tudom, a szépen induló munka már a kezdet kezdetén sem volt zökkenőmentes.

— Csanád Béla talált egy plébániát és egy, az ügyre fogékony plébánost, így a józsefvárosi plébánián 1984 őszén létrejött az első találkozó. Bajzáth Ferenc plébános jó szervezőnek bizonyult. Templomában hirdette, személyesen is mondogatta. Jöttek is a jelentkezők, főleg a szenvedő feleségek és anyák. Szerdánként Mihálovics Zolival az irodában vártuk és fogadtuk a jelentkezőket. Egy-két iszákos is jött. De most mit is csináljunk? Tartunk egy lelkinapot. Bajzáth kijelentette: Csináld Szadán. 1985. január 19-én a lelkinappal megkezdődött az iszákosmentő munka Szadán.

1985. január 19-e tehát a Bokor Iszákosmentő születésének pontos dátuma.

— Igen. 1987-ig még Bajzáth Feri is aktív résztvevője volt a munkának. 1985 novemberében ő szervezte meg Iszákosmentő gyűlést az első lelki gyakorlatot. A helyet is ő járta ki Szakos püspöknél, aki a magyarországi karitásznak volt a felelőse. 1986 februárjában Sződön volt a lelki gyakorlat. Az ottani plébános megtudta, hogy „bulányista” vagyok, és tárgyalt Bajzáth-

tal. 1987 februárjában is meghirdettük az iszákosoknak a lelki gyakorlatot, de nekem az Állami Egyházi Hivatal megtiltotta, hogy a templom kívül beszéljek. (A templom pedig hideg volt.) Bajzáth megköszönte a munkámat. Később munkatársainknak is „felmondott”.

Csúnya dolog ez, Bandi bácsi. Te persze szelíden lenyelted?!

— Nem. Elhatároztam, hogy fók Csehák Judit miniszternek. Ettől meg is rettentek. De végül is lenyeltem. 1987 decemberében csak úgy a magam szakállára folytattam. Vártam, hogy kérdőre vonnak. Fogalmaztam is a mondókámat. Én nem vagyok goromba vagy kemény ember, de akkor azért megmondtam volna, ha most azért jött, hogy gratuláljon, mert 70 évesen ilyen munkát végzek, köszönöm. De hogy számon kérje, hogy nyugdíjas koromban alkoholistákkal foglalkozom, bocsánatot kérek, de ez már arcátlan. Azóta sem jött senki.

Az Iszákosmentő programjai:

Havi lelkinap:

minden hónap első szombatján

10–16 óra:

Rákosfalvi plébánia, Álmos vezér tér 1.

Lelki gyakorlat 4-szer évente:

(február, május, szeptember, november)

csütörtök estétől vasárnap délutánig:

Táborhegyi lépcső 11. (Toronya u. 1.)

Klub-szerű együttlét:

minden hónap harmadik szombatján

10–18 óra:

Betánia, VIII. Bláthy Ottó u. 10.

Kötetlen beszélgetés

(szabadult alkoholistáknak):

minden csütörtökön

18–20 óra:

Betánia, VIII. Bláthy Ottó u. 10.

Túlnézve a szegénytelen állami és egyházi aknamunkán, bizonyára sok szép élményt jelentett számodra az elmúlt 10 esztendő? Inkább erről beszélj.

— Az első lelkinapra meghívtam Papp László református lelkészt, aki maga is iszákos volt. Úgy mutatkozott be, hogy ő az a kutya, amelyből szalonna lett. Elmondta, hogy feleségével megromlott a kapcsolata, külön szobában aludtak. Szétverte a gyülekezetét is. Kidobta apósát, anyósát. Egyik paptársa elvitte az iszákosmentőre, és ott megtért. En a betszaidai betegről elmélkedtem. V. Laci mamája ebéd közben azt hajtogatta, hogy fel kellene kapálni a kertet. Az úton hazafelé pedig kijelentette: Fogom ágyamat és hazamegyek. Gyógyultam.

Az első siker. Milyen volt az első három napos lelkigyakorlat?

— Ott sírva gyóntak az emberek... Egy kalocsai kisiparos úgy jött el, hogy micsoda szegény, hogy ide jön, de hát szereti a feleségét, és eljött. Ő megbecsült szakember, és most iszákosmentőn vesz részt. Három nap múlva nagyon köszöni feleségének. Egy hónap múlva felesége is eljött. Elmondta, hogy férje a disznóvágás alatt sem ivott. Kigyógyult.

1987-nél tartottunk és a „saját szakálladnál”. Igaz is, hol kapott helyet a továbbiakban az Iszákosmentő?

— Ettől kezdve a Bokor Közös Dolgaiban hirdetem meg a szolgálatot, és a válaszokban Vincze Bandiék felajánlották épülő házukat lelkigyakorlatos helynek. Azóta a földszint az iszákosmentőké. A tízgyermekes házaspár pedig családterápiát jelent a résztvevőket.

A lelkinapokat hol tartjátok?

— Valaki elmondta problémánkat a rákosfalvai plébánosnak, aki a jó ügy mellé állt. Felajánlotta a plébániát. Itt tartjuk a lelkinapokat. Nemrég új plébános került oda, ő is készséggel engedi.

Talán itt kellene a Betániáról is szólnod. Mi ez, ki vezeti, mi a célja?

— Az evangéliumi Betániában lakott Mária, Márta és Lázár. Jézus náluk szállt meg, amikor fölment Jeruzsálembe

az ünnepekre. Ilyen vendégfogadó, barátságot és biztonságot árasztó háznak gondolták az új Betániát ennek a szeretetszolgálatnak létrehozói. Boglárnyé Majláth Edinával egy temetésen találkoztam először. Éppen a drogosok megmen-tőjének ígérkező, de korán meghalt Szabó János temetésén. Edinának akkor az Ecséri úti Szent Kereszt plébánián tevékenykedtek egy raktárhelyiségben. Ruhát osztottak, ebédel-tettek, az egyházközségi életet próbálták családiassá tenni. Munkatársaik lelkinapjára hívtak meg. Kilencven keddi na-pon mondtam el nekik a Keressétek az Isten Országát c. szentfrásértelmezésünk tartalmait. Gyóntattam a résztvevő-ket.

Úgy tudom, a Cursillo mozgalommal is itt kerültél kapcsola-talba. Mi ennek a lényege?

— Kis kurzusokat tart a mozgalom hétfőeken, napi hat előadásban. Lényege: megújulás egy örömteli keresztény életre. Ők is a tanulni-tanítani modellt követik. Az új team elkészíti előadásait, a régieknek előadja, a javaslatok szerint átírja, majd ők szerveznek kis kurzusokat.

Úgy tűnik, hogy szellemi partnerekre találtál ezekben a karitatív és tanító közösségekben. Egy kicsit támaszt is, mi-után a nagy egyház kiadta utadat.

— Sokat köszönhetek nekik. Ezt a kis szobát is ők biz-tosítják, miután őket is kiebrudalták a Szent Kereszt plé-bániáról. Edinának sikerült az önkormányzattól visszazsze-reznie szülei házában alagsorát.

Nem beszéltél még a munkatársaidról. Kik ők? Hogyan tudtok együttműködni?

— A főmunkatársak a Bokor közösségből kerülnek ki. Az Iszákosmentő orvosa Varga Éva, szociális segítők Kovács Tádé és Benső Bea, segítők Virt László, Mihá-lovics Zoltán, Barabás György (bár az utóbbiak lemarad-tak). Mint említettem, az egész Vincze család és az új vő Horváth János, és testvére, Péter, akik gitároznak a misén. Vincze Endre egyébként a Család Alapítvány ve-zetője. A háziasszonyságot és étkeztetést Völgyesi Ma-rika, Finta Gábor és Barna Tamásné Annuska látja el. Nemrég Nagkanizsáról is jelentkezett valaki, aki a TV-ből hallott rólunk.

Bokron kívüliek is vannak?

— A Betánia munkatársai is segítenek. A Gyáli úti kór-házban megtért Meszlényi László és Bükkösi Gabriella... A legnagyobb segítők pedig a nálunk megtért iszákosaink. Vannak, akik önállósították is magukat. Ketten pl. Iszka-szentgyörgyön szerveztek lelkigyakorlatot.

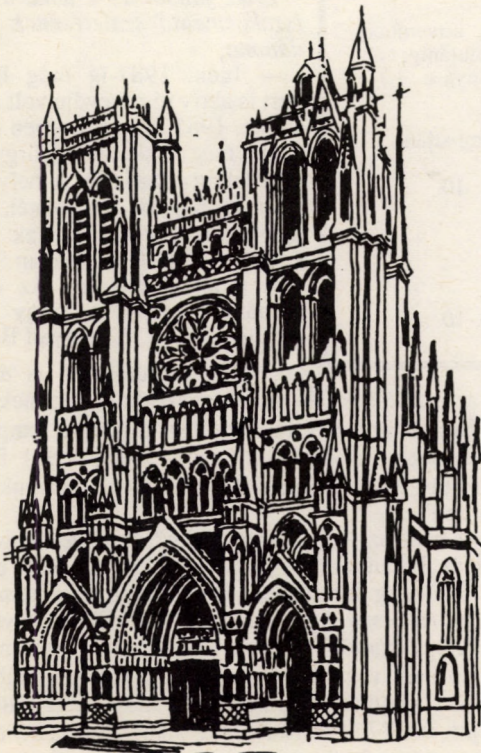
Sikerekről szóltál, de nincsenek-e kudarcaitok? Hányan gyógyulnak ki függőségükből?

— Tíz év óta 20 %-os az eredmény (a kórházi legfeljebb 10 %). Pisztor Ferenc, a miskolci alkoholológia professzora mondta, hogy ők csak elvesznek valamit, de nem adnak helyébe semmit. Csak az alkoholra lőnek. Mi az egész személyiséget akarjuk megváltoztatni, és aki eljut a hitre, le tudja tenni a poharat. Vallom, hogy az alkohol rabságából is Jézus a Szabadító.

És a kudarcaok?

— Sajnos vannak nagyon elkeserítő esetek. Egy dunántúli apa írta nemrég, hogy „úgy nyúl a golyóstollhoz, mint a mentőövhöz”. Kérte, hogy küldjük a meghívót. Ő még nem elveszett, mert tudja, hogy beteg. Amíg ugyanis valaki be nem látja, hogy függőségben van, és azzal áltatja magát, hogy akkor teszi le a poharat, amikor akarja, azon nem tudunk segíteni. Ilyen F.M., akinek a felesége kétségbe-esetten írta, hogy férje azzal ment haza, hogy ő megtért és abbahagyja az ivást. Egy esküvőn tényleg nem ivott. De augusztus óta betegállományban van, leszázalékolják, iszá-kosságával csúszik lefelé. Dugiban iszik, most alkoholosan autózik. Úgy gondolom, hogy az igazi megtértek közös-ségbe kell tartoznia és iszákosmentővé kell lennie, különben visszacsúszik.

Könyvekből vagy a tapasztalatból veszed az ehhez hasonló ismereteidet?

— Hogy ne vádolhassanak kontárkodással, jelentkeztem és éveig jártam a Pszichiátriai Társaság előadásorozatára, és ismerem a hozzáférhető irodalmat. De az igazi ismeret a tapasztalatok során szerezheti be az ember. Ilyen tapasztalat az is, hogy a házastárs leplezni akarja párja bűnét és ezzel elősegíti, hogy még mélyebbre süllyedjék. Sok felé dívik az a mondas, hogy „az asszonynak akkora kötény legyen, hogy minden elférjen alatta”.

Ugy tudom, új kezdeményezés is született az iszákosmentésben, talán éppen ebből a tapasztalatból következően.

— Igen. Legutóbb nem a szabadulni vágyókat hívtuk lelkigyakorlatra, hanem az érintett hozzátartozókat. A szakirodalom társfüggőségről beszél. A hozzátartozóknak az alkoholfüggőség kifejlődésében és fennmaradásában is sokszor megvan a szerepük. Segíthetik vagy akadályozhatják a szabadulást.

Hogyan sikerült ez az új kísérlet?

— A találkozás két napig tartott. A meghívottak feleségek, édesanyák és felnőtt gyerekek voltak. A tanácsadók, pszichológusok (a Bokor közösségből Berényi Rita pszichiáter és nagynénje, Bertók Katalin pszichiáter) és többen a 30-20-10 éves alkoholizálás után szabadultak feleségei, akik vállalkoztak arra, hogy bizonyosságot tegyenek kudarcikról és sikereikről, és ők is tanácsot adjanak.

Érdekes lenne ennek a két napnak anyagát olvasni.

— Olvasni nem, de meghallgatni oda tudjuk adni. Mert felvettük az egész tanácskozást 6 db 60 perces kazettára, amiből 2-szer 90 perceset készítettünk. Különböző újságoknak is jeleztem, hogy szívesen megküldjük a két kazettát azoknak, akiket érdekel. Jöttek is megkeresések, küldjük is a kazettákat.

Ritának bizonyára sok új ötlettel segítettek?

— Megjelentették Debrecenben Winfried Huber: Fordulópont a szenvedélybetegek kezelésében c. könyvét (Debrecen 1993, Forrás könyvek 3.).

Az elején a legutolsó, novemberi lelkigyakorlat kudarcával kezdted, hogy csak egy ember jött el, de végigcsináltatok,

mintha telt ház lett volna. A tíz év azért arról tanúskodik, hogy minden állami és egyházi támogatás nélkül is ment a kocsi.

— Ment és megy, csak nagyon nehéz így agyonhallgatva dolgozni. A régi rendszerben kértem Bánk érseket, hogy adjon hírt szolgálatunkról a papoknak írt egyházmegyei körlevelében. Kis cikk jelent meg arról, hogy az állam és a reformátusok is milyen jól dolgoznak. Felháborodtam: hallgatásából arra lehet következtetni, hogy ami nálunk van, az szóra sem érdemes. Írtam az érseknek.

Válaszolt?

— Elküldte a titkárát és megüzente vele, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal kihúzatta vele a mi iszákosmentésünkről szóló hírt. Nem tudták megbocsátani nekünk, hogy a katonai szolgálat ellen, az erőszak ellen tiltakozunk.

És most? Most már törvény biztosítja, hogy a katonai szolgálat helyett polgári szolgálatot teljesíthet bárki. Most már változott a rendszer és más a püspök is.

— Most Keszthelyi Ferenc váci püspöktől kértem újra, hogy adjon hírt rólunk. Még nem jelent meg a körlevél. A Karitás-püspököt, Takács Nándort is kértem, hogy tegye szóvá a Magyar Katolikus Püspöki Kar előtt munkánkat és hirdessék meg szolgálatunkat. Igérte, hogy szóvá teszi. Legutóbb az Országos Lelkipásztori Intézet kiadásában „Lelkiségek-mozgalmak a magyarországi katolikus egyházban” c. kiadványban a Betánia címszó alatt pár sor található a Katolikus Alkoholistamentő szolgálatról is. Reménykedem.

Bandi bácsi, te örök optimista vagy... Még csak azt kérdez-ném meg, hogy ezen a tíz éves jubileumon hogyan gratuálál-hatnék? Talán, stílusosan, koccintsunk?

— Küldjétek iszákosakat, ne koccintsunk... Legutóbb felvettem, hogy segítene-e a szenvedélybetegeken, ha mi sem innánk. Akkor meglepetésemre Tádé azt mondta: Két éve nem iszom... A teljes abstinencia, úgy gondolom, nem biblikus. De aki függőségbe került, az nem lehet szociális ivó, mert padlóra kerül.

Kovács László

Kedves Omár!

Omár Chajjám

Eljutott hozzám is szép versed, s értem a vágyad, „hogy ne kelljen mást szolgálni és úrnak se kelljen lenni”. Vagy legalábbis érteni vélem, hogy mire gondolsz. Biztos, ami biztos, elmondom Neked, mit értek szavaidon. Az „úr” olyasvalaki, aki parancsol embertársának, az pedig engedelmeskedik neki, ha életben akar maradni, ha nem akar börtönbe kerülni, ha nem akar létbizonytalanságba jutni..., ha jól akar magának. Engedelmeskedik, és ez az engedelmeskedés fizikailag, szellemileg, lelkileg megnyomorítja őt. Az „úr” olyasvalaki, aki ezt a nyomorító szerepet elvállalja, mert ösztönbetegsége és/vagy gonoszsága következtében ebben kedvét leli. Vagy pedig de-hogy leli kedvét benne, de egy nála nagyobb úrnak a kezében van ő maga is, és csak annak parancsait hajtja végre embertársán, azaz engedelmeskedik ő is amannak, mert életben akar maradni,

mert nem akar börtönbe kerülni, mert nem akarja, hogy fizikailag, szellemileg, lelkileg megnyomorítsák őt is. Látod-e, Omár, máris belebonyolódunk az ellentmondásba, mert ez a te „urad” nem akarja, hogy megnyomorítsák, s ezért inkább önként elvállalja, hogy megnyomorodjék annak folytán, hogy elkezd betölteni ezt az „úr”-szerepet, amelyben megnyomorít és megnyomorodik. Mérlegeli a kétféle megnyomorodási lehetőséget, s úgy dönt, hogy a kettő közül inkább „úrként” nyomorodik, mintsem „szolgaként”.

Kedves Omár, az eddigiekből mintha az látszanék, hogy vágyad utópia, mert mindenképpen meg kell nyomorodnunk, de választhatunk, hogy a megnyomorodásnak melyik fajához volna inkább kedvünk. Megvallom Neked, hogy sem úr nem szeretnék lenni, sem szolga nem szeretnék lenni ennek az úrnak a keze alatt. Ez pedig annyit jelent, hogy én is

*Kinek megadatott egy kis darab kenyér,
s otthon, ahová este nyugodtan hazatér,
s nem kell mást szolgálni, s úrnak se kell lenni:
olyan boldogság ez, mely mindennel felér.*

a te utópiára vágyom ebben az emberek által benépesített világban, ahol eddig még mindenhol belebotlottam ezekbe az urakba. Azt is elmondom, hogy akármi-lyen furcsának tetszik is Neked vagy másnak, egyik úrhoz sem álltam be szolgának... azaz, inkább elviseltem ezektől az uraktól, hogy szolgáljukká alázzanak engem. Gondolom, érted, miről van szó: nem voltam hajlandó szolga lenni náluk, ezért aztán szolga lettem náluk... Már megint nagyon értelmes végeredményre jutottam.

Amint látod, összekeverednek ezek a dolgok, nem tehetek róla. Igazán az a helyzet, hogy nem voltam hajlandó megnyomorítani magamat a kedvükért, ezért aztán elkezdtek megnyomorítani engem, én pedig álmodoztam Veled együtt, hogy milyen szép is lenne az a világ, amelyben nem kellene senkit sem nyomorítani, meg engem sem nyomorítana

senki. Sajnos ilyen világra nem találtam. Sem keleten, sem nyugaton, sem termésközvilágban, sem piacgazdálkodásban nincs ilyen — még a római katolikus anyaszentegyházban sincs, pedig az aztán olyan jól tudja, hogy éppen az ő aklában található ez a világ, hogy ilyen biztosan talán még a Kreml sem tudta állítani a maga háza tájáról ugyanezt. Ez az utóbbi megjegyzésem azért nem egészen biztos... a Kremlben sem bizonytalan férfiak ültek.

Kedves Omár, csak azt ne hidd, hogy csúfolkodom Veled. Nekem sincs hobb vágyam a tiédnél. Ezért az utópiáért élek és halok. Mánikussá lettem érte. Valójában már régóta semmi más nem érdekel, csak hogy közös álmunk megvalósuljon. Sokra nem jutottam még, de azt már kétségtelenül sikerült elérnem, hogy az urak világa besorolt az értelmetlenül teendő, igen kártékony bolondok közé. Szent Pál a Krisztus keresztjével dicsekedett. Valamivel hadd dicsekedjem én is. Hát én ezzel a besorolással dicsekedem. Mert mindenki azzal dicsekedik, amiye van, nekem pedig ez van.

Mondd, Omárom, bele lehet ebbe nyúgodni? Én azt mondom, hogy nem. Igaz, már húsz éves koromban azt mondta rólam egy idős kutató, hogy olyan „felhőkanalozó” típus vagyok. Hát ha ilyen, akkor ilyen... eszi, nem eszi, kanalaznia kell. Csinálom is, s közben rá is jöttem valamire. Arra, hogy amire vágyunk, az ugyan — legalábbis egyelőre — nem lehetséges, de azért addig is csinálhatunk valamit: választhatunk a fenti kettő között. Nem olvashattam Sánta Ferenc Ötödik pecsét című regényét. Egy kocsmában teszi fel a kérdést Gyurica, az óras: Tomocuszkatití vagy Gyugyu akarunk-e lenni. Ez ugyanaz, mint az úr meg a szolgál. Sánta körülbelül azt mondja, hogy becstelenség az úr-szerepet választani, de hazudik, aki azt mondja magáról, hogy a szolgál szerepet választana, ha választhatna. Nos, én mégis a hazudósok csoportjába tartozom. Azon az egyszerű okon, hogy azt még csak elviselem, hogy más nyomorítson meg, de hogy én nyomorítsak meg másokat, ettől igyekszem távol tartani magamat.

Megkérlek, feltételezzük egy pillanatra legalább, hogy ízlésem nem perverz, s így nem perverzítés következtében leszek inkább Gyugyu, mint Tomocuszkatití. Megpróbálok igazolni választásom logikus voltát: ha mindenki kész Gyugyúnak lenni, s nem akad majd egyetlen Tomocuszkatití sem, akkor azonnal minden rendbe jön. Ha meg ellenkezőleg választunk, akkor marad minden a régiben. Ezen az alapon fel is szólítalak, hogy kezdjünk hozzá a világmegváltáshoz. A kísérlet körülményeit, javaslom, egyszerűsítsük: egyelőre álljon a világmindenség kettőnk közül. Bejelentem Neked, hogy nem akarok új lenni rajtad, s beálllok hozzád szolgálónak. Te tiltakozol az ellen, hogy úr-szerepet gyakorolj felettem. Én ezt tudomásul veszem, s már létre is jött közöttünk a dolgozó nép okos gyülekezete, s elkezdjük vetni-hányani száz bajunkból a legelső, pl. azt, hogy le kell menni a boltba kenyérért meg tejért, ha reggelizni akarunk. Én választott szolgálószerepemnek megfelelően azonnal pattanok, mondván, hogy már megyek is kenyérért, tejért. Te pedig, aki szintén nem akarsz új lenni, azt mondom, hogy amíg megjövök, rendet csinálsz a lakásban,

meg kiszellőztetsz. Köztudott, hogy mindezzel még nem fedeztem fel semmit, mert ez a modell a történelem során már több ízben funkcionált. Adjunk neki nevet is: legyen *család-modell*.

Persze én is hallottam róla, hogy ez a modell tud nem-funkcionálni is, s a kísérlet válási kereset formájában a bíróságon és válással végződik. Ez azonban nem akadályoz engem abban, hogy továbbra is hitet tegyek modellünk mellett: azoknál nem sikerül, akiknél az egyik fél, a másik fél, vagy éppen mindkét fél időközben meggondolja magát — Tomocuszkatitívá akar formálódni. Amíg azonban a felek szilárdan állnak azon a talajon, hogy inkább Gyugyuk, semmint Tomocuszkatitik, addig a modell funkcionálhat.

Nem tudom, észrevetted-e időközben, hogy ebben a modellben nemcsak Tomocuszkatití nincs, hanem valójában Gyugyu sincs. Nagyarul: úr sincs, szolgál sincs. A te *sem úr, sem szolgál*-modellben nem kerül említésre az emberhez méltó együttélés két nagyon fontos eleme: a szabadság és a szeretet. Sánta modelljéből is hiányzik ez, mert Tomocuszkatití nem szereti Gyugyut, Gyugyu pedig nem szabad: nem vonhatja ki magát az előző hatalma alól. A fenti család-modellben viszont megvan mind a kettő: mindkét fél szabadon szereti a másikat. Nem tudom, ismered-e ezer évvel előtte élt író társadat, a tarzusi Sault. Ő írta levelében Galáciában élő barátainak az alábbi mondatot: „Mert ti, testvéreim, szabadságra vagytok elhíva; szeretetben szolgáljatok egymásnak” (Gal 5,13).

Jól látható, hogy kétértelmű kifejezéssel van dolgunk, mert két egymástól teljesen különböző magatartást ugyanazzal a „szóval” szóval jelölünk. Az egyik:

a) félelemből teljesítem egy másik ember parancsait, félelemből elviselem magam fölött egy másik ember hatalmát, akitől nem tudok megszabadulni... — S a másik:

b) szabadon és szeretetből megállapodom a másik emberrel az elvégzendő munkák teljesítésében.

Nyilvánvaló, hogy ennek a két magatartásnak a jelzésére két külön szóra lenne szükségünk. A görög nyelv rendelkezik a *dialeo* szóval az első magatartásra, a *diakoneo* szóval a másodikra. A latin a *servire*, illetőleg a *ministrare* szavakkal. A magyar nyelvben csak egy van. Nem kellene ilyen találgatás? Vagy talán születtik majd egy új kifejezés, ha társadalmi méretekben fogjuk gyakorolni a második magatartást is? Addig pedig érjük be ezzel: muszájból szolgál, szeretetből szolgál!

Ez a *nyelvi kétértelműségünk*, tehetlenségünk is arról beszél nekem, hogy a szolgálat nem zárható ki az ember, a társadalom életéből. Mindenképpen szükség van a munkára, ha élni akarunk. A kérdés csupán az, hogy dolgozzék-e mindenki, s hogy muszájból dolgozzunk-e. Így volnánk tehát a kétértelmű szolgálat: vagy ilyen, vagy olyan értelemben, de mindenképpen része az életünknek. Egészen más a helyzet az uralkodással. Bár tele van vele a Föld, nem szükségképpeni jelensége az életünknek. A család-modellben nincs is helye. Kétértelmű kifejezés-e az uralkodás? Nem volna szabad jó és nem jó értelemben használni. Jó értelemben akarná használni az egyházi közmondás: *Servire regnare est*. Azaz nem az uralkodik igazán és jó érte-

lemben, aki uralkodik, hanem az, aki jó értelemben szolgálja embertársait, s ezért: a szolgálat az uralkodás. *Fogalmi zavar* hívta életbe ezt a közmondást. Eredete Szent Agostonra megy vissza, aki kidolgozta az *uralkodó Isten* fogalmát.

Jézus nem ismerte ezt a fogalmat. Sem Atyja, sem Ő nem uralkodik. A példabeszédbeli „úr”, ha ébren találja szolgáit, amikor megjön, „felövezi magát, asztalhoz ülteti őket, odamegy és felszolgál nekik” (Lk 12,37). Jézus maga is „nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon” (Mk 10,45). Az utolsó vacsorán mondja egymással versengő tanítványainak: „En pedig olyan vagyok közöttetek, mint aki szolgál” (Lk 22,27). A jézusi országban belül nincs uralkodó: „A népeken uralkodnak királyaik... Közöttetek azonban ne így legyen, hanem a legnagyobb közöttetek olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál” (Lk 22,25–6). Vezető van, de az „szolga-szerepet” tölt be... a szeretetből szolgálónak a szerepét.

Kedves Omár! Láthatod, hova csavartam szép versedet. Uralkodó nem akarok lenni, de szolgálni akarok szeretetből. S azt is láthatod, hogy a „*sem nem uralkodom, sem nem szolgállok*” — ez a világ egyszerűen nincs. Ami között választhatunk, az csak ez a kettő:

a) valaki uralkodik, valaki muszájból szolgál,
b) *senki sem uralkodik, de mindenki szeretetből szolgál.*

Nincs semmi kétségem, nagyra becsültem Barátom, hogy mindezt Te is nagyon jól tudod, s szép versedben is erre gondoltál. Így hát most már csak az az egyetlen kérdés marad hátra, mit tehetnének annak érdekében, hogy emberi fajunk a fenti két lehetőség közül a b) változatot tegye magáévá. Két utat látok most. Az egyik: megírni egy vagy akár tizenkét kötetben azt a *gondolkodás- és viselkedéstant*, amely erre a b) változatra nevel. A másik: elindulni és megkeresni a tanítványokat, akik hajlandók arra, hogy a b) változatra építsék az életüket.

Persze megengedem, hogy másnak más juthat az eszébe. Például az, hogy megteremtí az a társadalmi alépitményt, amelyben az emberek *szükségképpen* a b) változat szellemében fognak viselkedni. Ez a kísérlet azonban — legalábbis egyelőre — a „létező szocializmusba” torkollott.

Egyben bizonyos vagyok: a b) változat megvalósulásának feltétele feltétele — a hazatérés. Haza, hova? Hát Ahhoz, Akiből lettünk. Istenhez, aki szeret. Aki nem ismer ellenséget, mert „napját felkelti jókra és gonoszokra... esőt ad igazaknak és hamisaknak” (Mt 5,45). Haza kell térnünk Ahhoz, aki tékozló fiát is, mindenkit magához akar ölelni. A kísérletből nem szabad senkit sem kihagyni. Erre a feltételre és erre a b) változatra gondolt Jézus, amikor azon az első galileai tavaszon, tanítványokat gyűjtő útjának kezdetekor elmondta: „Tartsatok bűnbánatot és elközelgett az Isten Országá” (v.ö. Mt 5,17). Melyik bűnünket bánjuk? Mindegyiket, de főként uralomvágyunkat.

Nagy Katalin

Ómar Chajám (kb. 1040–1123) perzsa költő. — Az idézett versrészt (*Hegy Endre fordítása*) a mottója *Bozsik Valéria* Emberszabású szerzetes c. könyvének (1983), amely a fenti írás ihletője.

Az egyházi megújulás távlatai

A Bokor Katolikus Bázisközösség szervezésében 1995. január 4–8. között Budapesten közösen ülésezett az „Emberi jogok az egyházban Európai Konferenciája” és az „Ébredő egyház Európai Hálózata”. A vendéglátókon kívül Ausztria, Németország, Olaszország, Svájc, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Belgium és Anglia képviselői voltak jelen. E kettős konferencián hangzott el az alábbi két vitaindító előadás.

A jog kétféle fogalmáról, vagy a „jog” szó kétféle jelentéséről

1. A Csceseneknek akkor lesz önrendelkezési joguk Cscesenföldön, ha ezt fegyveres erőszakkal biztosítani tudják a maguk számára. Ha ehhez nem lesz elegendő erejük, nem lesz önrendelkezési joguk sem.

2. Egyházunk pillanatnyilag nem rendelkezik gyufával a máglyákhoz, de rendelkezik a kiátkozás, felfüggesztés és letiltás eszközeivel, következésképpen a Bokor és általában a laikusok önrendelkezési joga végetér lakásaik ajtajánál. Aki akaratát nem képes vagy nem akarja büntetéssel kikényszeríteni, az nem bír önrendelkezési joggal sem Cscesenföldön, sem Bokrorszámban, sem Laikusországban.

3. Ez lenne a jog egyik fogalma: annak van joga, aki akaratát büntetéssel ki tudja kényszeríteni.

4. Rendelkezzünk azonban a jognak egy másik fogalmával is. Jog az, ami a természetes vagy jogi személyt megilleti, neki kijár, módjában áll. Akkor is, ha ez a természetes vagy jogi személy nem tudja érvényesíteni a maga jogát. Akkor is, ha nem akarja érvényesíteni e jogát, mivel nem hajlandó használni az ehhez szükséges eszközöket.

5. Az egyház tagjait kétségtelenül minden tekintetben megilleti a szavazati jog, hiszen éppen ennek az egyháznak tagjai. A hierarchia azonban úgy gondolja, hogy a laikusoknak csak az engedelmség joga jár ki. Ugyanígy gondolkodott XVI. Lajos francia király a polgárok jogairól. Erre válaszul a polgárok megostromolták a Bastille erődjét, és mivel ostromuk sikeres volt, a szavazati jogot az erőszak eszközével megszerezték maguknak. Készek vagyunk megostromolni a Citta del Vaticano erődjét? Amennyiben nem, úgy egyházunkban csak a második fajta joggal fogunk rendelkezni (megillet bennünket a szavazás joga, mégsem szavazhatunk), amit a jogfilozófusok az erkölcsfilozófia tanszékéhez utalnak át.

6. „En pedig azt mondom nektek: ne álljatok ellene a gonosznak, hanem aki megüti a jobb arcodat...” stb. Ha hűek akarunk maradni ehhez a jézusi örökséghez, akkor ragaszkodnunk kell a jog e második fogalmához.

7. Kérdés következik: Ez esetben tehetetlenek maradunk és minden eszköz híjával jogaink érvényesítésére? Helyzetünk megváltoztatására kétféle utat választhatunk. Az egyik: siránkozunk; mondjuk úgy, hogy „mégsem szép a hierarchiától, hogy minden jogot magának foglal le”. Valószínűleg ezt fogják válaszolni: az egyház nem demokrácia, ha-

nem misztérium, és jobban meg kell tanulnotok a teológiát, hiszen a Második Vatikánum szövegeiben is olvasható a figyelmeztetés: „...legyenek készek arra, hogy azok ítéletének vessék alá magukat, akik Isten egyházának kormányzásában a vezetők.” (PO 15.). Aki pedig jó és illedelmes, csak köszönetet mondhat ezért a zsinat által megerősített tanításért.

8. Van egy másik út is. A jézusi örökség szellemében dolgozni egy olyan jézusi egyházért, amelyben a jogok ostromok nélkül is érvényesülnek. Mi módon? A szeretet ereje és hatalma révén. Ez a szeretet tudja, hogy az emberi személyt Isten akaratából megilleti a második fajta jog, és bűnnek tartja felebarátai ilyen jogának megsértését. Az alulról építkező egyházban, vagy másképp, a bázisegyházban nem sérthetjük meg testvéreink ilyen jogát, mert az ilyen egyházakban minden személy öntörvényű (autonóm). Ezért aztán azt gondolják, mondják és teszik, amit akarnak. És az ilyen egyházak minden tagja a maga kötelességének tekinti, hogy az emberi személy ezen alapjogait tiszteletben tartsa. Tehát jogaink érvényesítését kölcsönösen ajándékozuk egymásnak. Nem kell azt erőszak alkalmazásával kivívnunk.

9. Ami az első utat illeti, ez a „nyilatkozatok” európai (ALE) és amerikai (Swidler) útja. Kétségtelenül közölnünk

kell a hierarchiával, hogy kötelességük volna tiszteletben tartani az egyház tagjainak istenadta jogait. Hiszem, hogy ezt az utat nyugodtan folytathatjuk, akkor is, ha szinte semmi reményünk sincs a meghallgatásra. De a második utat sokkal reményteljesebbnek tartom. Magunk, hierarchiánk és a világ számára a gyakorlatban kell bebizonyítanunk, hogy a jézusi örökség útja járható út — minden történelmi tapasztalat ellenére, vagy inkább azt kellene mondanom, hogy a történelmi tapasztalatok minden hiányának ellenére is.

10. Jézus mondta: Ti vagytok a világ világossága. Ha ezekben a bázisegyházakban képesek lennének megvalósítani az emberi együttélés büntetés nélküli világát, amelyben az ima és szeretet erejének és hatalmának segítségével az emberi együttélés összes problémái megoldhatónak bizonyulnának — még azok is, amelyek a gazdagok és szegények között állnak fenn —, akkor valóban a világ világossága lennének. Ez esetben a külvilág számára is bebizonyítanók, hogy a szeretet hatalma hatásosabb, mint a hatalom szeretete. Valóban megvalósítható volna ez? Igen. De bizonyára nem a különféle szent és nem szent „archiák” üldözései nélkül.

Bulányi György

Európa mint erődítmény

Egy politikus–prófétai egyház feladata–szerepe (Nyugat-) Európában...

Ha egy politikus–prófétai egyház szerepét kutatjuk az egyesülni akaró és minden idegentől egyre inkább erődítményként elzárkózó (Nyugat-) Európában, akkor mindenképp a proféták eredeti funkcióját kell felidézni, ahogyan az annak idején megjelent Izraelben a Kr. e. durván tíz évszázadban. Ekkor a proféta, a mai közhiedelemmel ellentétben, nem vallási ügyekkel kapcsolatos jövendőmondó és esetleg a nép bűneit ostromozó személy volt, hanem nevének (nabi, azaz tolmács) megfelelően Isten tolmácsa, szócsöve, Isten „akaratának”, azaz szándékainak, terveinek tolmácsolója; méghozzá nem csupán elvileg és nagy általánosságban; és egyáltalán nem csupán — sőt nem is elsősorban — „vallási” értelemben, hanem nagyon is konkrétan, korának konkrét személyeire és történéseire lebontva, ill. a valóságos élet, a „hús-vér” történelem vonatkozásában, nevezetesen politikai–társadalmi kérdésekben. Talán elég, ha példaként most csak Ámosz és Jeremiás személyére utalunk. Ámosz kíméletlen kritikát gyakorol a gazdagokon és hatalmaskodókon (2,3; 3,15; 4,1; 5,10–12; 6,1,4–6; 8,5–6) /persze klasszikus hely ebben a vonatkozásban Izajás 58. fejezete is/, Jeremiás pedig a nagypolitikába avatkozik bele, amikor azt tanácsolja népének és vezetőinek, hogy hódoljanak meg Babilon királyának, mert csak így kerülhetik el a pusztítást és a száműzetést (27,11); nem csoda, ha később a vezetők azt a katonapolitikai vádat fogalmazzák meg ellene, hogy „szántszándékkal megbénítja a városban maradt harcosok kezét” (38,4).

Mi következik ebből témánkra nézve? Röviden: Ha az egyház prófétái egyház akar lenni az éppen adott Európában, akkor nem szorítkozhatik a szokásos értelemben vett „valóság” területére, nem húzódnak vissza a templomba vagy éppen a sekrestyébe, hanem meg kell tanulnia, hogy szóban és tettekben *képviselje Isten konkrét, mai akaratát a valódi élet minden vonatkozásában*: a politikában, a gazdaságban, a társadalomban, a kultúrában és természetesen a szűkebb értelemben vett vallás területén is.

Ennek a feladatnak nyilvánvalóan *sok vonatkozása van*: én most csak egyetlen egyre térek ki, amelyet kissé leegyszerűsítve „*teológiai feladatnak*” nevezhetnénk, és tömören így foglalhatnánk össze: Az eddigi „*államteológiákkal*” szemben (amelyek Isten akaratára hivatkozva legitimálják a mindenkorai államhatalmat, ill. a politikai-gazdasági hatalom más formáit), valamint az „*egyházteológiákkal*” szemben (amelyek arra törekcsenek, hogy az elnyomás közepette hamis békét, osztozás és igazságosság nélküli, olcsó kiengecsztelődést prédikáljanak), egy prófétái egyháznak ki kell fejlesztenie és aztán hirdetnie kell a maga „*prófétái*” teológiáját, amely a fentiek értelmében a valóság élet minden szektorát felöleli.

Ez a „valóság élet” pedig jelenleg nem más, mint a tervezett és kialakulóban lévő „*Egyesült Európa*”, amelynek lényegét az 1985-ös Schengen-szerződés, ill. az 1986-os Egységes Európai Akták így foglalják össze: „a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása” (az Európai Közösség határain belül); s ha valakinek kétségei lettek volna, hogy mit jelent ez a *Közösségen kívül maradókra nézve*, az megbizonyosodhatott az 1990-es pótmegegyezés nyomán, amely a következő pontokat tartalmazza: „intézkedések a külső határok megerősítésére, közös vízumpolitika, közös menekült- és menedékpolitika, adatbankrendszer létrehozása”. Egy prófétái teológiának *erre* a valóságra kell reflektálnia, s a továbbiakban ennek a prófétái teológiának néhány lehetséges fejezetét szeretném röviden vázolni.

a) *Dogmatikai (és fundamentális) teológia*. Mondhatnók: új dogmatikai teológia. Ennek mindenekelőtt a vallás természetét és rendeltetését, az istenképet és a megváltás-megigazulás-üdvözülés tanát kellene a hagyományos, ködösítő és az embert megnyomorító dogmatikáktól *gyökeresen eltérően* megfogalmaznia — úgy, hogy az ne adhasson alapot semmiféle „állam- és egyházteológiához”. Ez persze önmagában véve is óriási feladat, de megérné elvégezni, mert ebből *szinte* automatikusan adódnának a gyakorlati következtetések.

b) *Erkölcsteológia*. Jézus evangéliuma alapján világosan ki kellene fejtenie és meggyőzően alá kellene támasztania, hogy az uralkodás *minden* formája Isten- és emberellenes, az erők *minden* formája Isten- és emberellenes, a meggazdagodás *minden* formája Isten- és emberellenes, s hogy aki (közvetlenül vagy közvetve) uralkodik, (közvetlenül vagy közvetve) erőszakot alkalmaz vagy gazdag, az nem keresztény, az *ipso facto* kiközösítette magát az egyházból, az nem üdvözülhet — amíg meg nem tér („magánétika”).

c) *Politikai (és társadalmi) teológia*. Az említett dogmatikai és erkölcssteológiát kellene alkalmaznia a politika területére (politikán ekkor már nem *hatalomgyakorlást*, hanem egy-egy ország vagy nép, ill. nagyobb egységek *vezetésének* elméletét és gyakorlatát értenénk), valamint a társadalmi élet, az emberi együttélés szabályainak megfogalmazására („szociálétika”). Egy effajta politikai teológiának *például* kíméletlenül le kellene lepleznie a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank sátáni üzletemeit, vagy az egyes kormányok retorikája mögött meghúzódó tényleges hatalmi és anyagi érdekeket.

d) *Gazdasági teológia*. A fenti dogmatika és morális alkalmazása lenne ez a gazdaságra. Egyfelől élnie kellene a *prófétái kritikával* a mai rabló és pusztító „világ gazdasági rendszerrel”, a „világpiaccal”, a fogyasztás, a növekedés, a (pénzímádó) pénzszaporítás („Geldver/m/ehrung” — U. Duchrow) és mindenek áruvá változtatásának bálványozásával szemben, másfelől ki kellene dolgoznia a *mindenki* megélhetéséhez biztosított anyagi javak előállításának *jézusi modelljeit*, azoknak összes tudományos-technikai vonatkozásaival együtt.

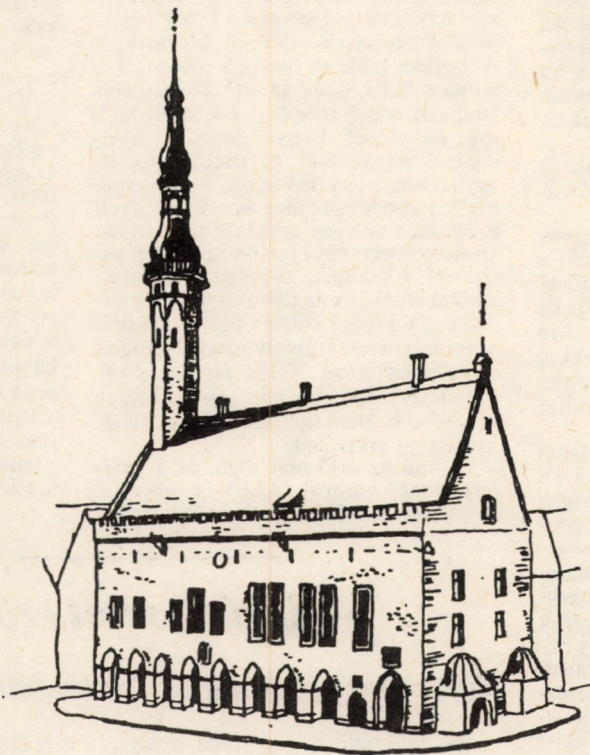
e) *Ökológiai teológia*. Közvetve és ki nem mondotan már nagy lépéseket tett ebben az irányban az *ökológia és az ökofilozófia*. Ezt kellene a fenti dogmatikával és morálissal *megalapozni*, ill. annak alapján *továbbfejleszteni*. Daniel Quinn találó fogalomparájával élve: ki kellene dolgozni annak teológiáját, hogyan válhatnánk „*elvévők*” — „*meghagyókká*”.

f) *Az ökumené teológiája*. A keresztény vallások közötti és a *világvallások* (és végső fokon az *összes* vallások) közötti ökumené teológiája. Ennek rá kellene mutatnia egyrészt arra, hogy az annyi vér kiömlését okozó *vallási ellentétek* részben a vallások hamis dogmatikájából fakadnak, részben a vallási vezetők maguk szítják azokat mesterségesen, a legkülönfélébb (hatalmi, anyagi, túlélési stb.) okokból, másrészt pedig arra, hogy (legalábbis rendeltetése szerint) minden vallásnak *közös az igazi lényege*: előmozdítani az ember javát, „*üdvösségét*” — *evilági és túlvilági értelemben egyaránt*.

Mindez nyilvánvalóan óriási, legalábbis évtizedekre szóló feladat. *Elvégezése nélkül* azonban Európának (és az emberiségnek) *nincs jövője* — emberinek nevezhető jövője semmi esetre sem.

E feladat elvégezhetőségének azonban van egy előzetes feltétele. Csak olyanok alkalmasak rá, akik *legalább elvben* készek a prófétái sors vállalására (amely nem ritkán azonos a vértanúsággal), hiszen a felvázolt teológia szükségszerűen fogja kiváltani megfogalmazóinak prófétái sorsát. E sors vállalásának *készsége* nélkül azonban senkinek sem fognak eszébe jutni azok a gondolatok, amelyek a körvonalazott teológiának elengedhetetlen alkotórészei kell, hogy legyenek.

Gromon András

BIBLIA

Az áprilisi elmélkedéseket Kovács László, a májusiakat Garay András írta.

Április 2. — Nagyböjt 5. vasárnapja — Jn 8,1–11 —

A meghurcolt asszony

A nő fiatal lehetett és vonzó. A bírák (írásstudók és farizeusok) idősebbek, netán vének. Halálát akarták. Nemes vagy nemtelen szándékból?

Lehetett nemtelen indíték. Talán ők is próbálták elcsábítani ezt a nőt, de mással csalta meg a férjét, nem velük. Megfizetnek érte. Vagy talán mindegyikük volt már vele dolga, és most kiderült, hogy milyen romlott ez a nő. Akkor ezért is megfizetnek.

Lehet, hogy nem nemi vágy volt a nemtelen szándék. Egy biztos, hogy az asszonnal együtt ezt a népbolondító názáreti prédikátort is szívesen agyonvernék. Ez biztosan nemtelen dolog. Mert az asszony ügye csak ürügy a Názáreti ügyének „elrendezésére”.

De nem volt-e nemes szándékuk is? A vallási törvény tisztelete! Aligha. A nemtelen szándékot öltöztetik csupán szép, nemes, vallási köntösbe: A Mózes törvényén esett csorbát kell kiköszörölni, a szent törvénynek érvényt szerezni: a házasságtörőt agyon kell kövezni. Ezzel állnak Jézus elé: Mester, ehhez kell most a te eligazításod!

A Mester pedig nézi a nőt és nézi őket. A meghurcolt asszonyt és a vér után lihegő erkölcsösözöket. És ebben a vad ösztönökkel és vallásos indulatokkal kevert, köveket ragadó lincshangulatban Jézus az emberi együttélés egészen új szabályát ragyogtatja fel.

1. Nincs halálbüntetés!

Mózes törvénye az istenkáromlást, a házasságtörést és a gyilkosságot a bűnös meggyilkolásával (megkövezéssel) büntette. A tényeket tekintő jog egyáltalán nem tekintette az ember szándékvilágát. Meg sem hallgatták a bűnöst, hogy miért káromkodott, miért tört házasságot, miért ölt. A szubjektív indíték, ami alapján ítélték meg az ember személyes bűnössége, az objektív jog számára ismeretlen. Ennyire embertelen a Törvény! Az említett esetekben visszafordíthatatlan büntetést oszt. Az embertelenség mellett a Törvény végzetes önellentmondásban is szenved. Az ötödik parancs ugyanis kijelenti, hogy ne ölj, és rögtön hozzáteszi kommentárját: aki pedig öl, azt meg kell ölni

(Kiv 21,14). Ki láthat bele az emberbe, hogy halálra ítélje? Hogyan ölhet az, akinek a „Ne ölj” a törvénye?!

2. Nincs büntetés sem!

A jog a bűnös megbüntetésétől várja a világ jobbúlását vagy rosszabbá nem válását. De vajon a vádló, az ítélező és az ítéletvégrehajtó büntetlen? Ha pedig ő is bűnös, milyen alapon bünteti a másik bűnöst? Talán mert ő kevésbé bűnös? Talán mert a jog felhatalmazása őt büntelenné teszi? Talán mert a büntetés elmulasztása újabb bűnök forrása? Aki komolyan belegondol, tudja, hogy valami nem tiszta ebben a büntetés ügyben. Bűnös büntet bűnöst? Jog tesz büntelenné? Büntetéstől jobb lesz az ember?

Jézus szembesíti saját bűneikkel a vádlókat, és kijelenti: „Aki büntelen közületek, az dobja rá az első követ”.

3. Irgalom kell!

Jézust még ellenségei sem tudták bűnről vádolni, tehát neki „joga” lenne felemelni az első követ. De nem teszi. Jézus tudja, hogy a bűnöst nem büntetni kell, hanem jobban szeretni. Nem elítélni kell és az ítéletet végrehajtani, hanem meg kell ítélni erkölcsileg a bűnt, és szeretni a bűnöst. Az irgalomtól várható a bűnös megjavulása, ha valamitől egyáltalán várható. Az irgalmatlan elítéléstől soha!

Jézus lemond az ártatlannak fenntartott „jogáról”: „Én nem ítélek el. Menj, de többé ne vétkezzél!”

A közösségi és társadalmi életnek ezt az új szabályát miért nem vezetjük be? Mert így nemtelen szándékainkat nemes köntösbe öltöztetve bármikor és bárkin végrehajthatjuk ítéleteinket?!

Április 9. — Virágvasárnap — Lk 19,28–40 és Lk 23,1–49 — A felmagasztalt Jézus

A pálmavasárnapi felmagasztalás és a keresztben való felmagasztalás a liturgiában egy napon hangzik fel: virágvasárnap. Azon gondolkodom, hogy melyik „felmagasztalás” esett jobban a názáreti Jézusnak? Nevetségesnek tűnhet ez a kérdés, mégis felteszem.

1. Felmagasztalás a diadalúton

Királymenetben, mint Dávid, számárháton vonulni, ujjongó tömegben, micsoda fejedelmi dolog. Emberek ruháikat vetik le és terítik ünnepi szőnyegként a vonuló elé, micsoda öröm. Virágból, lombokból készült virágszőnyegen bevonulni a fővárosba, micsoda bölület. Hallani a vallásos és politikai jelszavakat, amelyek az Istent és Isten Főlkentjét dicsőítik, micsoda diadalmas érzés! Tudni azt, hogy a kövek fognak megszólalni, ha a tanítványok tömege elhallgat, micsoda győzelmi mámorba hajthatja az emberi szívet! Odadörgölni az ellenségnek, hogy tehettek bármit, én győztem, enyém a nép, enyém a Város, enyém az ország, az ilyen felmagasztalás,

megdicsőülés kinek ne esnék jól? Éppen Jézus lenne a kivétel, aki ezt egyáltalán nem élvezi?

Pedig nem élvezte. Csak tovább kell olvasni az evangéliumot, ahol az áll, hogy „zokog” a város láttán. Miért sír? Talán azért, mert tudja, hogy nem lesz övé a hatalom és dicsőség Jeruzsálemben, és sajnálja azt? Talán azért, mert tudja, hogy Jeruzsálem elpusztul? Talán azért, mert nem ismerték fel benne a Messiáskirályt? Dehát éppen a Messiáskirályt ünnepli most benne a nép!

Jézus örömet saját bevallása szerint az rontja meg, hogy Jeruzsálem nem ismeri fel azt, ami békességére szolgál. Nem ismerik fel őt és nem fogadják el őt: a szelídség profétáját.

A nép elgondolta politikai Messiának és királynak lenni tehát nem szolgál Jeruzsálem békességére? Öncsalás a hatalom várományosainak és birtokosainak a győzelmi mámor? Rettenetesen rosszul lehet és kell éreznie magát az embernek vallási és politikai Messiáskirályként, mert ez nem szolgál senkinek békességére?!

2. Felmagasztalás a keresztúton

Megvetett rabszolgaként, vállán a szegyen fájával menetelni, ez lenne felemelő érzés? Elviselni az áruló tanítvány közreműködésével végbement letartóztatást, elviselni a főpap házában a dagadtra pofozást, a helytartó kínzókamrájában a korbácsolást és a gúnykirályi koronázást, a tömeg előtti felmagasztalást: Ime az ember!, majd pribékek közt felküzdeni magát a vesztőhelyre, hát ez lenne az érzések legboldogítóbbja? Az akasztófán úgy érezni, hogy még az Isten is elhagyott, ez jobb, mint a pálmavasárnapi diadalmenet?

Jobb. Nem érzés, hanem tudat. Mert tudni azt, hogy tiszta a lelkiismeretem; tudni azt, hogy mindezt a szörnyűséget mások teszik velem és nem én (főpap vagy király) teszem másokkal, az bizony nagy dolog. Az akasztófáról is megbocsátani a gyilkosaimnak, ez valami emberfeletti diadalmas nagy tett. Ez békességére szolgál az Áldozatnak, de békességre taníthat sokakat.

Csak kétféle felmagasztalás lehet: a hatalmat meglovagolóké és a hatalmat megtagadóké. Nekem melyik felmagasztalás kell? Melyik felmagasztalás esnék jobban?

Április 16. — Húsvétvasárnap — Jn 20,1–9 — A fiatal János

Húsvét ünnepe illene triumfálni, győzelmi harsonákat fujni, szép húsvéti szólamokat pufogtatni. A mára rendelt evangélium azonban sokkal prózaibb, mondhatni hétköznapi. Arról szól, hogy Mária Magdolna értesíti Pétert, a sír üres. Péter és feltehetően az evangélium írója, János a sírhoz mennek. János bevárja Pétert, hogy ő menjen be előbb, aztán János is bemegy a sírba. Megállapítják, hogy a sír tényleg üres. Az összehajtott kendőből pedig arra következtetnek, hogy Jézust nem lopták el, hanem feltámadt.

Engem a fiatal János viselkedése izgat most leginkább. Miért loholt előre, leahyva maga mögött az idősebb Pétert? Ha elsőnek ért oda, miért várta be Pétert? És miért csak Péter után ment be a sírba? Vannak magyarázataim.

1. Természetes magyarázat

János még fiatal suhanc. Lehet, hogy sírfőbiája is van. Magyarán, félt bemenni a sírba, legalábbis egyedül. Megvárta az idősebb Pétert, előre engedte, és miután Péterrel nem történt baj, ő is bemelegkedett.

Ezt a magyarázatot gyorsan el is vetem, márcsak azért is, mert a fiatal János „menn-dörgésfiként” szerepel az evangéliumban. Aztán meg ő állt egyetlen férfiként a kereszt alatt. És Nikodémussal és Arimateai Józseffel feltehetően ő helyezte el a sírba Jézus holttestét.

Április 23. — Húsvét 2. vasárnapja — Jn 20,19–21 — A kételkedő Tamás

Megvallom, hogy számomra mindig szimpatikus volt Tamás apostol. Nagyon is emberinek látom viselkedését. Olvasva a „bűnbocsátó hatalom átadásáról” és a „látás nélküli hitről” szülő jánosi beszámolót, bizony, valamiben én is kételkedem.

1. Milyen a totalitárius rendszer?

A hatalmi–diktatórikus rendszerek legfőbb sajátossága, hogy teljhatalmat állítanak magukról és vakhíttel–vakengedelmességet követelnek alattvalóiktól. A gúla csúcán lévőek úgy gondolják, hogy minden hatalom birtokosai ők, és hatalmuk csak azoknak lehet még, akiknek átadják hatalmukat, akiket részesítenek hatalmukból.

A hatalmi–diktatórikus rendszerben az a jó alattvaló, aki vakon elhisz mindent, amit a felettes hatalom mond, és vakon engedelmességgel megtesz mindent, amit ugyanez a hatalom parancsol.

Teljhatalom és vakhíttel a totalitárius rendszerek jellemzői.

Amiben „tamáskodom”, az az, hogy Isten Országában ilyen totalitárius–hatalmi–diktatórikus rendszer volna. Olyan világ, amelyben Isten a teljhatalmú úr, aki teljhatalmát egyeseknek szubdelegálja (átadja), és aki ugyan gondolkodó és szabad lényeket teremtett, mégis azt követelné, hogy hagyjanak fel a saját fejfel gondolkodással és szabadságuk

2. Hierarchikus magyarázat

Ki meri azt állítani, hogy az egyház nem hierarchikus felépítésű? Íme, itt a bizonyíték. Mária Magdolna is Simon Péterhez fut, János is tudja a rendet. Krisztus földi helytartója lehet csak Jézus feltámadásának első tanúja. Bármennyire is János a „szereztett tanítvány” és a barát, az elsőbbség a felsőbbség, aki a piramis csúcán trónol.

Ezt el is lehetne fogadni, de csak mint késői visszavetítést, hisz János Kr. u. 100 körül írja evangéliumát és a feltámadástól eltelt 60–70 év alatt már hierarchizálódhatott (alá–fölelendelődhetett) a keresztény gyülekezet. Ha nem is annyira, amennyire ma.

3. Közösségi magyarázat

Nem kell feltétlenül alá–fölelendeltség ahhoz, hogy egy közösségben a legfiatalabb elsőbbséget adjon a közösségvezetőnek. Péter közösségvezetőként az idősebb testvér, és ezen az alapon is lehet neki elsőbbséget adni.

János csak így gondolhatta, mert aligha tudta volna Pétert elképzelni infulával vagy tiarával a fején székében, főleg nehéz lett volna ilyen módon hajnali futást rendezni az Olajfák hegyére.

4. Családi magyarázat

A közösségi viselkedésnek is van előzménye. Az pedig nem más, mint az, hogy Zebedeus papa és főleg a mama megtanította viselkedni a fiait. Egyszerű udvariaságról lehet itt szó a fiatal János részéről, aki nem öndicséretkért, hanem tényként ír le egy fontos eseményt egy jelentéktelennek tűnő epizódot. (Elsőáldozásomból magam is főleg arra emlékszem, hogy vigyázni kellett, nehogy meggyújtsam égő gyertyámmal a mellettem álló kislány fátyolát).

János megjegyzi, hogy az összehajtogatott lepel láttán hitt a feltámadásban. Ezen a húsvétvasárnapon elgondolodom azon a szentségtörő gondolaton, hogy mitől lenne jobb ez a világ? Attól-e, ha minél többen hinnének a feltámadásban (és közben megvetnék vagy netán gyűlölnék a feltámadásban kételkedőket vagy nemhívókat!), vagy ha a szülők megtanítanák gyermekeiket az emberi viselkedés leg-
elemibb követelményeire, és ezek a gyermekek, fiatalok is követnék a fiatal Jánost. Talán az utóbbi esetén jövő húsvétra egy sokkal szebb lenne a világ. Mert a világ világhossága úgy is fogalmazható: Előzékenység!

felhasználásával, helyette vakon (nem látva) higgyenek és vakon (behódozva) engedelmességgel. Kételkedésem olyan fokú, hogy csaknem biztos vagyok benne: a jánosi leírás ilyesfajta értelmezése téves. János nem akarhatta lerakni egy teljhatalmú uralkodásra és vakhíttel épülő egyház ideológiai alapjait.

2. Milyen a pándúliás rendszer?

Isten Országában teljesen más rendszer: a testvéri szolgálat világa. A pándúliás, vagyis a „mindenki mindenkire szolgál” rendszerben nincs teljhatalom, hanem csak uralkodásmentes, szolgáló hatalom van; és nincs vakhíttel és vakengedelmesség, hanem józan értelmi belátás és szabad ráhallgatás van.

Valahogy úgy, hogy Isten a Főszolga, Jézus és barátai ezt a szolgáló stílust követik, mégpedig úgy, hogy hatalmukat csak „megbocsátásra” használhatják. Nem is fogják „megtartásra” használni, vagyis meg–nem–bocsátásra, mert a meg–nem–bocsátás ellenében áll a szolgáló szeretettel.

Megjegyzendő még, hogy a „megbocsátás” szó is megtévesztő, mert a mi emberi világunkból való kifejezés, ahol a megbocsátás bírói ténykedés: büntény, ítélet, büntetés, szabadulás. Istennél nem található ez a kategória. Isten a bűnözés után is szeret, nem szab ki büntetést, nem ad feloldozást.

A megbocsátás tehát nála nem bírói, hatalmi aktus, hanem a szeretet hatalmának egyszerű megnyilvánulása. Éppen ezért sem Jézus, sem barátai nem kaphattak kivételes bírói hatalmat a bűnök megbocsátására, hanem arra az általános, Istennek és minden embernek egyaránt meglévő szeretethatalommal való élésre kaptak felszólítást, hogy a bűn elkövetése után is szeressék a bűnöst.

Ami pedig a „boldog, aki nem lát és mégis hisz” Jézus szellemében való értelmezését illeti, semmiképpen nem lehet a vakhíttel megalapozó általános tételnek tekinteni. Inkább azt kell látni a leírásban, hogy éppen Jézus a tapasztalatpárti, hisz segítségére siet a kételkedőnek a tapasztalásszerzéshez. Jézus megjegyzése inkább sajnálkozás amiatt, hogy tapasztalás híján sokan nem tudnak hinni.

Jézus evangéliumbeli többi megnyilatkozása is a belátásra és tapasztalásra épülő, ésszerű és szabad hitet hangsúlyozza. Nem is lehet ez másképp Isten értelmes és szabad világában, Isten Országában.

A kételkedés a tudomány világában tudományos módszer. A tudomány eredményei sokszor éppen ebből a kételkedésből születnek. Azt is látnunk kell, hogy Tamás hite is kételkedésből született. Bízom abban, hogy a teljhatalomban és vakhíttel való kételkedésünk is gyümölcsöző lesz.

Április 30. — Húsvét 3. vasárnapja — Jn 21,1–19 — A visszahódított Péter

A limburgi újszövetségi szentírásfordítás három cím alatt foglalja össze a mai evangéliumot: Jézus Tibériás tavánál. A főhatalom átadása Péternek. Jövendölés Péterrel és Jánosról. Azt keresem, hogy miről szól és miről nem szól az evangélium?

1. Miről nem szól az evangélium?

Biztosan nem szól arról a szöveg, amit a lábjegetben olvashatunk: „Jézus, a jó Pásztor, szent Pétert teszi helytartóvá, és ünnepélyesen átadja neki a főpásztori hatalmat”.

Csak a hatalmi tébolyban szenvedő ember olvashatja bele ebbe a tóparti idillbe ezt az értelmezést. Istenem, szinte fáj ez a történelemhamisítás, utólagos erőlködés, hogy valahogy igazolni lehessen az egyházi „szent (papi) uralmat” (hierarchia). Helytartóról, főpásztori hatalomról, helytartóvá avatásról, ünnepélyes hatalomátadásról beszélni, ez az, amiről egy szó sincs ott a tóparton.

(Megjegyzem, hogy döbbenetes ez a tömény szentírási helyválogatás éppen az egyházi főünnep köré csoportosítva. Talán arra számított a perikópa vatikáni szerkesztője, hogy ilyenkor hallják legtöbben a hatalomról szóló tanítást és ez megerősítheti hatalmukat?)

Május 7. — Húsvét 4. vasárnapja — Jn 10, 27–30 — A pásztor és juhaj

A Jópásztorról idilli kép jut az eszünkbe: békésen legelésző nyáját elégedetten mustálja a jóságos pásztor, s ha egy-egy juh elcsatangol, utána megy, szelíden visszavezeti a többiekhez. A nyáj nem szűkölködik, a legelők dúsak, s a pásztornak látszólag egyetlen gondja, hogy jóllakjanak. Alátámasztja ezt a képet a zsoltairos is: „Az Úr a pásztorom, nem szűkölködöm. Fűves legelőn nyugtat engem, és csendes vizekhez terelget engem.” Milyen jó ez a biztonság, az állandó gondos szeretet, ez a változatlanág.

Ezen állóképpé merevedett életérzés Istentől, vallásról, a változatlan, örök érvényű dolgokról, a hagyományok rendjéről és megtartó erejéről ellentétes a mindennapi tapasztalattal. Hiszen szinte követethetetlenül változik minden, s mi magunk sem ismerünk rá öt, tíz vagy húsz évvel ezelőtti önmagunkra, országunkra, a világra, s Isten illetén gondoskodását sem látjuk, nem tapasztaljuk a szerető terelgetést, s az ezredforduló embere számára alapélménnyé válik Isten távolléte a világtól. Tudományos paradigmák dőlnek meg, birodalmak omlanak össze, új életérzések születnek, új és új, nem kívánt kihívások előtt állunk.

A vallás változatlanága és a mindennapi tapasztalat ellentmondása morzsolta le a fiatalok, az értelmiség és munkásság jelentős tömegeit az egyházzól, amely egyre inkább — főleg a városokban — exkluzív, egyfajta tolvajnyelven értő társaság benyomását kelti. Pedig — ahogy egy német mondás is tartja: „Egyedül a tapasztalatnak van jövője”.

Jézus Jópásztorra ellentétes az idilli képtől. Ő meg elől, minden időben és élethelyzetben reagál a kihívásokra és felkínálja az utat a boldog, Istenben gyökerező, tehát az emberi természetünknek legjobban megfe-

2. Miről szól az evangélium?

Tóparti idillt említettem, és bizony szívhangokkal teli, valódi lélektani dráma pereg a jelzések mögött, aminek végeredménye egy áruló barát visszahódítása. Megcsodálhatjuk Jézus pszichológiai fogásait, ahogy mindent bevet egy jóbarát megmentéséért és vállalt küldetésének újravállalásáért.

Péter visszatér régi foglalkozásához, és társait is beleviszi a dezertálásba. A Jézuskorszaknak vége, az emberhalászatnak vége. Különbösen is ő letagadta a főpap udvarában még azt is, hogy ismeri Jézust... De Jézus nem hagyja annyiban. Utána megy Galileába, a Genezreti tóhoz, ahonnan elhívta őt és társait. Péter, nem menekülhetsz a feladat elől!

Péter éjszakai halfogása sikertelen... És ekkor Jézus feleleveníti vagy megismétli a meghívás csodálatos halfogását. Csoda-e, ha Péter fejest ugrik a vízbe, ahogy felismeri a parton Jézust. Először térdre vetette magát, hogy bűnös ember. Most, amikor tényleg áruló barát lett, tőba veti magát, hogy Jézushoz ússzék.

Jézus felidéz még más emlékeket is. A tömeg etetését a pusztában kenyérral és hal-

lal. És a búcsúvacsorát is, amikor megtörte a kenyeret és nekik adta.

A jelzések után a beszélgetés van hátra. Nem rohanja le, hogy gyáva áruló vagy. Tudja, hogy Péter gyengeségből tagadta meg őt. Ezt a kiheverhetetlen hármastagadást is rendezni kellett. Ilyet csak szívhangon lehet. Háromszoros vallomással: Te tudod, hogy — ezek ellenére is — szeretlek.

Jézus nem árul zsákhamacsát. Kezdetről mondta, most is jelzi, hogy a vele való barátság veszélyes. Kijelenti most, hogy kötelesen vezetik majd őt is a vesztőhelyre. Elmenekülhet még, amint neki is indult... Vagy vállalja az emberhalászt és emberpásztor küldetést.

Péter megnyugszik és látja, hogy ilyen barátot nem hagyhat el. Jézus bízik benne, nem változtatta meg vele kapcsolatos szándékát. Újra hallja: Kövess engem!

Ime a hódító Jézus és a visszahódított Péter. Ez a világhódító kereszténység természetrajza, és nem az, amelyben helytartók ünnepélyesen veszik át a főhatalmat, és gyakorolják azt alattvalóikon...

elő életet. Mert a hit nem végleges ismeret Istentől és az ő parancsainak betartása, hanem állandóan gazdagodó, s az idő és tér kereszttjén kibomló ismeret és válasz az Ő hívására. A Jópásztor meg előttünk, s új és új ismereteket közöl önmagáról ráfigyelő, istenektetsző életet élni kívánó követőinek. S ez a követés ma az éhezés, a háborúk, a gazdagság és szegénység, a környezeti katasztrófák világába visz bennünket. Mi a válaszod minderre, huszadik századvégi, apokaliptikus időköt élő ember? Vagy csak „Jézusomnak szívén megnyugodni jó, elmerülni benne csendes, ti: ta tó...!”?

Mert ez a válasz az örök élet záloga. Hallgatunk-e lelkiismeretünkre, s kibontjuk-e magunkból a jézusi természetet? S hallgatunk-e azok szavára, kik a mai idők prófétái, mert megadatott nekik a tisztánlátás, és Jézust mint pásztorukat követik?

Május 14. — Húsvét 5. vasárnapja — Jn 13,31–35 —

Az Atya megdicsőítése

Judás távozása után csak azt nem várták a tanítványok, hogy Jézus saját megdicsőüléséről beszéljen. Hiszen Jézus minden csodája, tanítása, három évi munkája veszni látszik, s következményeként a gyűlölet a tetőpontjára hágott; már-már a pusztá életük is veszélybe került. Itt most futni kéne, belátni, hogy rossz lóra tettek, s nemcsak az evilági dicsőség és hatalom van oda, de jó, ha ép bölrel megússzák. De Jézus másképp gondolja. Az Atya irtalmáról akkor fogja a legkövetesebb képet nyújtani, ha a gyűlöletet szelídséggel és szeretettel viszonzozza. Tudja, a szenvedés, a keresztalál a szeretet győzelmé lesz az erőszak felett. Ezért jelenti ki Judás távozásakor: „Most dicsőül meg az Emberfia és Isten is megdicsőül

A vallások széles választékot biztosítanak mindenféle lelki alkatú embernek, de vajon elvezetnek-e bennünket a tanúságtévő — a tapasztalatokat megosztó — élet felé? Mert akkor van és lesz jövőnk, s mindannyian megtalálhatjuk ránk szabott, sajátos feladatunkat a Jópásztor követésében, legyen az csendes aprómunka, vagy nagyobb léptékű feladatvállalás, legyen az személytől-személyig erős kapcsolat, vagy nyilvánosság előtti tanúságtéves.

A Jópásztor meg előttünk, s követve Őt egyek lehetünk Vele. Van-e izgalmasabb élet, van-e nagyszerűbb kihívás ennél? Egynek lenni, ahogy egyek voltunk édesanyánkkal, s a mai napon lehetetlen rájuk nem emlékezni. Egynek lenni, mert az Atyához és az Ő országába ez az út vezet, mely ugyan keskeny és veszélyes, emberpróbáló, de hát mi másért teremtett volna...

benne.” Nem a végzet jött el, hanem a lehetőség, hogy tanúskodhat küldetéséről, arról, hogy Isten ura a világnak, s minden rossz és baj ellenére győzelmet arat. Ezért lesz a szenvedés az Atya megdicsőülése. Talán az az emberi tapasztalat, hogy „minden rosszban van valami jó is”, erről a tőről fakad. A rossz leleplezi erőnyelket és gyengeségeinket, s láthatóvá, nyilvánvalóvá teszi, hogy ki a jó, ki melyik oldalon áll.

Az Atya és Fiú kölcsönös egymásbenlévése a hagyományos teológia fogalmait szertint titok. Pedig a szeretet egységesítő szerepe a szeretet rendjében élők számára mindennapos tapasztalat. Mert egygy bennünket nem a gondolkodás, nem a párbeszéd, ha-

nem az önzetlen szeretet tesz. S minden egységesítő, ökumenikus törekvés kudarcra van ítélve, ha nem a szeretet megélésében kereszük. S minden jézusi házasságban és barátságokban élő ember számára ez az egység-megtapasztalás életető erő, hiszen ez az egység veszi el félelmeinket, adja meg biztonságunkat, emel Isten felé. Csak ott titok, ahol a szeretet helyett más szándékok lapulnak.

Ez a megdicsőülés halála után következik be, s oda a tanítványai egyelőre nem követhetik. Az oda követésnek egy feltétele van: szeressék egymást, ahogy Mesterük szerette őket. Az új parancsolat több, mint a törvény által is megkövetelt felebaráti szeretet. Pedig ha azt

betartanánk, mennyire más lenne a földi élet. Az új parancsolat kibővíti az ószövetségi szeretet-feltételt: a szeretetnek mindenkre kell irányulnia, ellenségre, jókra és rosszakra egyaránt, méghozzá megbocsájtó, türelmes módon. A tanítványoknak fáj, hogy Jézust nem láthatják tovább. Az új parancsolat Jézus azt is megmutatja nekik, hogy miben találhatnak kárpótlást: a szeretetben Jézus jelen van, s mindenki ráismerhet.

Jézus nem azt kívánja távozásakor, hogy az ő nagyságát és érényeit dicsőítsük, hanem azt, hogy egymás felé mutassunk szeretetet. Hiszen az emberek — teremtettségüknel fogva — erre vágyódnak. S ez soha nem lesz

unalmas, ennek élet-„szaga” lesz, soha nem lesz felesleges. Aktuális üzenet ez ma, amikor az emberek nagy része fél és szenved, hogy felesleges, hiszen kirúgták a munkahelyről, s otthon sem rózsás a helyzet. Pedig csak szeretni kellene megtanulni, „mások embere lenni”, s hiszem, hogy az egzisztenciális gondok is jobban megoldódnának.

Így az a felelősség, amit az apostolok egy földi királyságban vállaltak volna, megsokszorozódik. Az ő és a mi felelősségünk lesz Jézus jelenvalóvá tévése. Ha szeretjük őt, ha egygyé akarunk válni vele, ha részesülni akarunk az Ő életében, nincs más választásunk.

Május 21. — Húsvét 6. vasárnapja — Jn 14,23–29 — Jézus ajándékai

A gyermek Jézushoz az akkori világ hódolatával három ajándékot visznek a napkeleti bölcsek. Most, hogy Jézus távozni készül a földi világból, ugyancsak három ajándékot ad a világnak, ad azoknak, akik őt követik. Ezek az ajándékok kifejezik, hogy Jézus csak fizikailag lesz távol — e világtól; az övéi mindig maguknál érezhetik.

Az első ajándék az, hogy övéinek otthona lesz Isten Országában. Az Őt követők, az igét megtartók, azok, akik életükben egyek Vele, egygyé lesznek lényükben is, részesülnek a végső jutalomban. E feltétel egyben azt is jelenti, hogy más út nem vezet ebbe az országba, hiszen az Atya Jézuson keresztül szólította meg az embert. Az egyértelmű feltétel elveszi az ember bizonytalanságát és félelmét a végső dolgoktól.

A második ajándék, hogy elküldi a Szentlelket, a Vigasztalót, aki mindenre emlékeztetni fog és mindenre meg fog tanítani. Erre az apostoloknak nagy szükségük volt, hiszen az elkövetkezendő napok minden várakozást alulmúltak. A kereszttel botrányra azt a benyomást keltette, hogy Jézus gyenge volt és elhagyott, a tanítványok reményvesztve szétfutottak. Csak a Lélek ereje gyűjthette őket össze Húsvétkor, csak a Lélek ereje

mondathatta ki Péter pünkösdi tanúságtévéését. S ugyanez a Lélek szólt meg az elmúlt kétezer év megannyi egyszerű embere és prófétája száján, emlékeztetve környezetét, egyházát, uralkodóját a jézusi útra. S ez a Lélek szól meg bennünk imádságainkban, döntéseinkben. Ez a Lélek nem mond mást, mint amit Jézus mondott, csak kifejti, aktualizálja, lefordítja a mai ember nyelvére. A Lélek és a Fiú közötti egység a biztosítéka annak a kontrollnak, vajon a bennünk megszólaló hang a Léleké-e, vagy valamelyik másik világból szűrődik be a tudatunkba. Mert enélkül a kontroll nélkül Léleknek mondjuk azt, ami csak a saját vágyunk, vagy a rossz szellemek megnyilvánulása bennünk. Elsorolhatatlan a sok botrány, amit ma a Léleknek tulajdonítunk, holott semmi köze hozzá. Így tudunk a Lélek ellen vétkezni, ami a legnagyobb visszaélés Isten bennünk megnyilvánulni akaró szándékával szemben.

A harmadik ajándék a békesség. Ez a békesség kettős vonatkozású. Békesség Istennel és békesség a többi emberrel. A Jézus által bemutatott istenkép békességet hoz az ember szívébe. Nem kell félni, hiszen a téklözölő fiú atyjaként visszafogad mégoly ka-

landos életünk ellenére. Nem kell félni, hisz ez az Isten szeret, szeretetével magáénak akar bennünket. Ezért a legmesszebb van Istentől az, aki az emberek félelmére számítva manipulálja őket.

A jézusi út szerint élő embereknek nem kell egymástól félniök. Békében lehetek jószándékuk, segítőkézségük felől. Tudom, nem fognak visszaélni gyöngeségemmel, hiányaimmal, kitarulkozással. Egymás testvérei lehetünk. Amikor Jézus övéiről és Egyházáról beszél, az ember ember általi békességszerzését, békében élését is beleérti. Mert ez tanúskodik róla. Ha közösségeinkben, egyházunkban békességet élünk meg egymással, Istentől nyújtunk át egy darabot környezetünk felé.

Ezen ajándékok által érthető az a paradoxon, hogy „elmegek, de mégis itt vagyok”. S az ajándékozó nem örül jobban másnak, mint ha használnák az ajándékát. Nem könyvekbe rejtik, nem elméletként kezelik, hanem életük mindennapos részévé válik. Jézus ismerte annyira az embert, hogy tudta, mi a legpraktikusabb ajándék számára. Üdvbizonyosság, békesség, a Lélek munkálkodása. Ismerjük fel, hogy mindez ott lehet a mi életünkben is.

Május 28. — Urunk mennybemenetele — Lk 24,46–53 — Hazavágás

Teljesen természetes érzés az, hogy az ember hazavágyik. A dolgok természetes rendje szerint, ha valaki teljesít egy feladatot, utána hazamegy övéi körébe. Nem volt ez máshogy Jézusnál sem.

Többször kifejtette, hogy ez a föld nem az ő hazája, ő ide küldve van. Így érthető, hogy az evangéliumok Jézus életét a mennybemenetel leírásával zárják. A Karácsonykor kezdődő út itt ér véget, s amilyen csodálatos az érkezése, épp oly csodálatos távozása is. Nem hagyhatott fizikai nyomot maga után, hiszen semmi nem volt benne ebből a világból. A Hiszekegyben pokolraszállásról és mennybemenetelről vallunk. Ezen térszerűen felfogott világkép (három emelet) alkalmas a szemléletes megközelítésre, de mára mítikusnak, túlhaladottnak tűnik. Az emberi természet dimenzióit jelenti, azaz hogy az ember képes teljes visszautasításban és teljes önátadásban is élni. Jézus példája reményt ad az emberek arra, hogy ez az életük számára is járható. A mennyország Istent és ember egységére lépése. S mivel Jézus felvétel, őt követve, vele egygyé válva, mi is részesülünk ebben az Országban.

Jézus a mennybemenetel előtt összegezi tanítását. Fontosat mond nekünk, ami ki is jelöli követésének mikéntjét. Itt hangzik el a missziós parancs, tanításának megtartása, a metanoia szükségessége, hogy egyek legyünk a jézusi magatartással. És akkor itt az Isten Országába köztünk.

Sajnálatos, hogy a keresztények Isten Országát láthatatlan szellemvilágnak gondolják. Az apostolok öröme sem abból fakadt, hogy végre megszabadulunk ettől az egyre kilátástalanabbnak tűnő világtól. Örömük forrása az, hogy Jézus megjeleníthető ebben a világban. Ezért nincs ok szomorkodásra, folytatni kell Jézus megkezdett munkáját. Máté evangéliuma ugyanezt a tapasztalást meg is fogalmazza. Jézus arról biztosítja tanítványait, hogy „veletek vagytok a világ végezetéig”.

Isten Országának elvonatkoztatása mindenkorai valóságunktól nem véletlen. Elég csak körülnéznünk, hogy mi lett ebből a világból. Hol van itt új felismerés, hol van itt isteni rend? „Keresztény” országok háborúznak, „keresztény” nagytökecsék fegyve-

reket gyártanak, a fehér ember „keresztény” világa uralkodik a pénzen és katonai gépezeteken keresztül a világon. Védi a magát. Döbbenetes volt látni évekkkel ezelőtt, hogy a pápa Pinochet tábornokot áldoztatja, hogy véres kezű diktátorokkal paroláz. Jézus óva int a világhoz történő hasonlástól.

A gondolkodásátalakítás, a metanoia konkrét feladatokat ró ránk:

- embertársainkat felebarátnak kell tekintenünk,
- uralkodás helyett szolgálnunk kell egymást,
- osztozni kell az anyagi javakon,
- el kell utasítani az erőszak minden formáját,
- tudatosítani kell felelősségünket minden teremtmény és a föld megóvása érdekében,
- szeretetközösségeket, tanítványokat kell nevelnünk.

Ezen magatartásokra vonatkozik a jézusi ígéret. És ez az egyetlen esélyünk is, hogy fennmaradjon a földi élet.

Cégér – reklám – agymosás

Néhány egyszerű, közismert megállapítással kezdeném, és fokozatosan haladnék a reklámjelenség bonyolultabb okainak elemzéséig.

1) *A reklámokat a vásárló fizeti meg.* Ez egyrészt abszolút nem kívánatos a vásárlónak — sem a többletköltségek, sem az ezen előállított agyszibbasztó reklámtartalom —, másrészt öngerjesztő folyamatot vált ki (több reklám, nagyobb kelendőség, még több bevétel, még több reklám stb.)

2) *A reklámok hazudnak.* Például belső ellentmondásaikból is bizonyítható ez. Kizárt dolog, hogy „a legtöbb, ami az életben adható” az egyik nap egy pohár tea, másnap egy kávé, valami déli gyümölcs, megint máskor egy drága autó legyen. Ha az OMO jobb, mint az összes többi mosószer, akkor egyidejűleg nem lehet a Persil is jobb, mint az összes többi, és fordítva. Ezen állítások közül csak az egyik lehet igaz, vagy egyik sem. Ez utóbbi a valószínű, mint ahogy az is valószínű, hogy a téves állítások nem csak úgy véletlenül, hanem tudatos és hasznosuló hazugságokból keletkeznek, és így a reklámok erkölcsi szintjét is jellemzik.

3) *A reklám elértekteleníti a szavakat.* Az olyan kifejezések, mint „legnagyobb öröm”, „boldogító érzés”, „a szeretet ajándéka”, „a legtöbb, mi az életben adható”, „fedezd fel az élvezés örömeinek művészetét”, „a boldogság csúcsa”, „mindennapi varázslat”, „a teljes élet öröme”, „a csúcs felfedezésének vágya”, „önfeledt pillanat” — korábban csak a szerelmes regényekben szerepeltek, s ott is módjával. A szavak elértektelenedése maga után vonja az érzelmek devalválódását is: egyre nehezebb lesz szerelmet vallani „életem egyetlen kincsének” ebben a reklámözönben, s lassan már szerelmet érezni is egyre lehetetlenebb.

4) *A reklámok* — éppen a köztük lévő ellentmondások miatt — *kioltják egymás specifikus hatását.* Hiába döngölik agyunkba „A” mosószer előnyeit, ha utána öt perc múlva már „B” mosószer a legjobb, majd ismét egy másik. Így egyik reklám sem tudja elérni a kívánt hatást, és ezért az egyes cégek a hatékonyság fokozása érdekében egyre durvább reklámfogásokkal próbálnak átmeneti előnyöket elérni.

5) Az egymás ellen küzdő reklámok végül is *csak a közös, általános hatást* (Fogyassz! Fogyassz!! Fogyassz!!!) *erősíthetik:* mindegy, hogy melyiket veszed, csak vegyél már valamit, bármit, és fogyassz, fogyassz egyre többet.

6) A fenti bevezetés ellenére azt állítom, hogy a reklámok alapvetően nem információcsapdák, nem hamis állítások szajkózására szerkesztett technikák, hanem alapvetően *kényszerítő eszközök*, emberek tömegének bizonyos cselekvését kikényszerítő hatások. Azért készítték őket, hogy bizonyos mennyiségű, bizonyos fajtájú áru eladását kényszerítéssel, művi úton elérjék. Nemcsak gumibottal vagy ujjfacsaróval lehet az embert kényszeríteni, hogy a külső akaratnak megfelelően cselekedjék, hanem a szemén, fülén keresztül is. *Agypréssel.* Jellemző tulajdonsága ennek a kényszernek, szemben a fizikai erőfalkalmazással, hogy sokkal elfogadottabb: azonos hatás mellett sokkal kisebb ellenállást vált ki, mint a gumibot. Sőt tapasztalható, hogy az emberek egyre jobban hozzászoknak ehhez a bánásmódnak (egyre kevésbé lázadnak, viszont a hatás is kisebb lesz, ami a reklámintenzitás fokozását vonja maga után). Ritkábban az is megfigyelhető, hogy a hozzászokás nyomán egyesek már kívánják is ezt a „kezelést”, pl. egyre gyakrabban nézegetik a nekik címzett reklámcdulácskákat, tudálékosan beszélgetnek munkatársaikkal a szájukba rágott árucikkekről stb. Ha ez így van, akkor egy öngerjesztő, kollektív kábítószerről kell beszélünk, amelynek tudvalevőleg kritériuma a hozzászokást követően a rászokás.

7) A tömegek kényszerítésének fontos eszköze *a kikerülhetetlenség.* Ezért helyezik el a reklámokat úton-útfélen, a legváratlanabb helyeken és időpillanatokban. Ez azonban csak a fizetőképes fogyasztókra vonatkozik. Megfigyeltem, hogy a biciklis útvonalak mentén sokkal kevesebb reklámot lehet látni, mint az autós utak mentén, nyilván azért, mert akinek van pénze kocsira, esetleg más marhaságokat is vesz. Ha valaki vidéken él, és a sarki fűszeresnél vásárolja meg a szükséges dolgokat, ha keveset és környezetet kímélve közlekedik, ha nem vesz TV-t, és családi,

emeri kapcsolatban tölti az estéit, ha a rádiótól nem a híreket várja, hanem a szép dallamokat, ha inkább regényekből szívja magába a bölcsességet, mint napilapokból, akkor alig fog találkozni reklámokkal. Ha életmódunkban szolidaritást vállalunk a fizetésektelenekkel, és a pénzüink szükségleteken felüli részét, amelyre több világgég is szemet vetett, a világ nyomorultjainak adjuk szükségleteik fedezésére, akkor sem a reklámok közelsége, sem a kísértése nem fog zavarni minket. Ezzel már meg is adtuk az egyéni megoldást a reklámkérdésre: élj helyesen, és nem lesz sok gondod a reklámokkal. De ha megkérdezzük, hogy „És mi lesz a degenerálódó emberi elmével, a kilúgozott akaratral, jaj, mi lesz a megrablott természettel?” — akkor egy kicsit még tovább kell gondolkodnunk.

8) *Mi a jó a reklámokban?* Biztos van bennük valami jó is, ha — kis mértékben ugyan, de — maguk is kíváncsok. Például szépek a színeik. A teljes érzékelhető színspektrumot kihasználják, szemben a természettel, amely a rikító színekkel takarékoskodik. Sok reklámban van némi humor is, ami nyilván jótékony hatású az ember kedélyére; ámde az is jellemző, hogy a neveltség tárgya többnyire a tárgyú nem-fogyasztó. Ha tehát valaki közülünk igazán jóízűt akar nevetni a reklámok viccein, alkalmas mennyiségű öniróniával is kell rendelkeznie. Másrészt viszont egyértelműen bántó a reklámok hangozása (kb. 10–20 decibellel hangozabbak, mint az egyszerű közlések), bántó, de lassan megszokottá válik a reklámok szaggatottsága, tolakodása, aminek következtében az ember immár az élővilág legizgágabb és legzajosabb állatává nevelte ki magát. Még a legszébb reklámkép is más szépségek elől veszi el a helyet, ha a természetben helyezik el, rongálja a tájat, szétzabdálja a megszokott városképeket.

9) *A reklám bűnre kényszerít.* Ezt a tételt hagytam utoljára, hogy teljesen nyilvánvalóvá tehessem a tétel helyességét. Mint láttuk, a reklám a fogyasztást akarja kikényszeríteni, és akiket eléri, azoknál — legyen bármilyen erős akaratuk — többé-kevésbé el is éri a célját. Az emberi agy ti. külsőleg befo-

lyásolható szerkezet. Most azt szeretném megmutatni, hogy az esetek többségében ez a fogyasztás bűnös fogyasztás. Mikor etikus ugyanis a fogyasztás? Csak néhány példa: etikus a felesleges testsúlyt fogyasztani az egészséges élet érdekében, de az is jó, ha a hirtelen sokat termelt szilvafa gyümölcsét fogyasztjuk, hogy kárba ne vesszen, és fogyaszthatjuk, gyomlálhatjuk a bűneinket, és bármit etikus fogyasztani, amiből túl sok, a megfelelőnél több van a közelünkben. Azt azonban senki nem állítja, hogy a Földön túl sok lenne a termőföld, az energia, az ásványkincsek mennyisége, a tiszta víz, a fa, az élet; márpedig az ezekből kialakított termékeket kínálja fogyasztásra a reklám, még hozzá nagyobb mennyiségben, mint amit a szükségleteink miatt amúgyis magunkhoz vennénk. Hallatlan kincsei vannak a Földnek, de korlátos mennyiségben. Még a leghazugabb ember sem merné állítani, hogy e kincsek bármelyikéből is túl sok van, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy utánunk még generációk jönnek, akik szeretnék szükségleteiket kielégíteni, és rajtunk kívül ma is milliárdok élnek a Földön, akik szintén szeretnék még kielégíteni a szükségleteiket. És ezekből a korlátozott mennyiségben meglévő javakból készíti a fogyasztói társadalom azt a sok-sok árut, amit mind ránk akar szólni, el akar fogyasztatni. Nos, ezért bűnös a fogyasztói társadalom, és bűnös az ő prófétája, a reklám is.

Kevélység, fősვნység, bujaság, irigység, torkosság, harag, restség — ezek azok a rossz szokások, melyekről egyházunk azt tanítja, hogy a Hét Főbűn, s melyekből legalább öt a bűnös reklámok lételeme. Legfőképpen a torkosság és a restség, minden reklámok fundamentuma, no de az irigység, a pénzóvárság és a szex is a reklámkészítők íróasztalán heverő nélkülözhetetlen kellékek. Bűn az, amire kényszeríteni akarnak, és bűnös a mód is, ahogyan teszik. Csak ennyit mondok: A budapesti Bazilika oldalán láttam az alábbi feliratot 24 négyzetméteren: „Engedjen Ön is az édes csábításnak!”

Összefoglalva: A reklám a bűnös fajtájú fogyasztást tömegesen kikényszerítő eszköz, melyet elsősorban a várossiasodás és a XX. század információ-megjelenítési technikái (színes TV, nagy plakátok, színes nyomtatás, hatékony posta, központi műsorszórás stb.) tettek kifízetődővé. Észlelhető az em-

berek idomulása az új fejleményhez, de még nem dönthető el, hogy ez a termelők és a többi ember közötti kiéleződő konfliktushoz (csömörhöz), vagy pedig egy kollektív, öngerjesztő, önkábító, természetpusztító zsákutcához (a véghez) fog-e vezetni.

10) *Okelemzés:* Mi az oka a reklámoknak? Első gyanúnk a természet felhalmozáson alapuló túlfogyasztásra terelődik. Közismert, hogy az ember, ha minden szükséges dologgal jól el van látva, akkor cukorból, sóból, szénhidráttól általában többet fogyaszt a kelletnél (az ún. élvezeti cikkekről, drogokról nem is beszélve). Ez az egészség rovására is megy. A laboratóriumi patkányoknál „kávéházi étrendnek” nevezik azt az etetési módot, amikor az állatoknak minden lehetséges élelemfajta korlátlan mennyiségben felkínálnak. Megfigyelték, hogy a „kávéházi étrenden” tartott patkányok rövidebbi ideig élnek, mint a beosztással, optimálisan etetettek. A jelenség oka az, hogy az állatok a természetben hiányra és felhalmozásra vannak berendezkedve, és kávéházi étrenden csak a fehér patkányok és a fehér emberek élnek. Valószínűleg ez a *torkosság* alapja, de ebből még nem lesz fogyasztói társadalom. A torkosság kell a reklámok működéséhez, de a torkosság önmagában csak 20–50 %-kal növeli meg az ellent nem álló ember napi adagját, az illető elhíjasodik és viseli annak következményeit. De vajon hogyan lehetséges az, hogy a fogyasztói társadalom néhány évtized leforgása alatt nem százalékokkal, hanem nagyságrendekkel volt képes növelni a fogyasztását a természet javiból?

11) Hogyan lehetséges a fogyasztói társadalom önmagába programozott, *esztelen ívű növekedése?* Kizárólag a reklámok segítségével.

Az anyukák is reklámozzák a vasárnapi húsleveset, amikor már mindenki jól van lakva (értsd: a kelletnél már többet is evett). Senki nem állítja, hogy sok a föld, a mag vagy a csirke, csak éppen az „eladatlan” leves a sok, ezért kell kínálgatni (vagy eltenni hétfőre, átvenni a törött lábú Mancini néneinek, vagy legközelebb megfelelő mennyiséget főzni).

A gyerekek nádbuzogányokat gyűtenek a Balatonnál, csokorba kötve árulni kezdik, hogy meglegyen a fagylaltra való. Reklámozni is fogják. 100 méterrel odébb van tízezer nádbuzogány, de ők bementek érte, nem kis munkával csokrokba kötötték, és így keletkezett az eladatlan termékük. Ha még délelőtt fagylaltozni szeretnének, akkor reklámozni is fogják a terméküket, és az emberek meg is veszik ezt az egyébként nélkülözhető szabadísz.

Honnan van a sok eladatlan nyersanyag, termés, áru? A természet nagy, de véges kincséből. Ha a természet bármely kincséhez hozzányúlunk, már el nem adott terméké válik. A természet nyög az emberiség éves fogyasztásának súlya alatt, de a termelőt csak az érdekli, hogy ha a vacak 39 darab kunkorított cipőpertlijéből csak egy is nála marad, az neki ráfizetés. És méginkább az, ha nem is 39 cipőpertliről van szó, hanem 39 ezer tonna autóriasztó távirányító gombról, vagy 39 milliárd liter azúrkék színű üdítőitalról.

Ha axióma az, hogy mindenki az érdekeinek megfelelően cselekszik, és érdekeinek érvényesítésére bármilyen rentábilis eszközt (kényszerítést) is alkalmazhat, akkor mindenegyes eladatlan cipőpertli, riasztót és üdítőitalt reklámozni fognak, mert *a reklám az eladás hatékony eszköze*. Igaz, hogy kényszerítő eszköz, igaz, hogy bűnös eszköz, de eladja az árut, és ez volt a cél.

Eladja azt is, amire nincs szükséged, tízszer, százszor többet is elad, mint amennyire az emberi szükségleteket becsülhetnők, ki fizetődővé tesz minden új beruházást, megcsinálja a piacot ott, ahol minden mindennel rég teltve van.

12) *Mi a megoldás?* Az egyéni megoldást már említettük: élj kellemes, barátságos, környezetvédő életet, és messzire elkerül a reklám. Úrítsd ki a pénztárcádat az Európa miatt nyomorgók üres zsebeibe, és téged már nem kényszeríthet vásárlásra a multinacionális cégek egyetemes világtanácsa sem.

De mi a kitörés globális amerikanizálódásból? Ki tudjuk-e menteni az emberiséget a reklámok fogságából? Mikor fog lecsillapodni ez az örület? Mennyit tudunk megmenteni a természet kincseiből unokáink számára az éhségnél százszerosa kívánósabb jelenkor karmai elől?

„A” *megoldás — termelői önmérséklet.* Aligha. Másról van ugyanis szó, mint a húsleves túltermelő anyuka esetében. Őt rávehetjük — esetleg —, hogy önértetét félretéve kevesebbet, elegendőt főzzön. De a gyárosnak a beruházás, a tőke az életműve, érvényesülésének záloga, dolgozóinak munkahelye. Úgy gondolja, amibe csak belefog, amit csak termel, mind el kell adni, s még meg is magyarázzák neki, hogy a fogyasztókat tájékoztatni kell az áru létezéséről, s ha mások is tájékoztatják, akkor nekünk egy kicsit blikkfangosabban kell tájékoztatni, stb. Ebből a gondolatkörből, úgy tűnik, nincs kijáras.

„B” *megoldás — fogyasztói ellenállás.* Járható útnak tűnik, ha az emberek többsége megcsömörlik a reklámok agyzsibbasztó hatásától, a mindennapos kizsebeléstől. Nyugaton ez még csak odáig jutott el, hogy nagy hangon hirdetik, hogy a reklámok hazudnak, és ezért rákásra vásárolnak tesztújságokat, hogy úgymond ésszerűen vásárolgassanak. Sokan haragszanak a világcégek, a legnagyobb hirdető egységuralmára, és előnyben részesítik a helyi termelőket. Ez már egy lépés, talán a jó irányba.

A reklámoknál erősebb tudatformálásra a tapasztalatok szerint az iskola nem képes. Marad tehát a szülői ház és a baráti közösségek — a hatékony ellenállás, a nem-fogyasztói életmód fejlesztéséhez.

„C” *megoldás — ellenreklám.* Kutyaharapást szóróval. Biztató, hogy a reklámokkal fogékonnyá, befolyásolhatóvá tett embereket ugyanezen a csatornán keresztül bármire rá lehet venni, akár a fogyasztás minimalizálására is. Amerika példája mutatja, hogy elég néhány száz órányi reklámozás arról, hogy a nem-dohányzás mennyivel

egészségesebb, és egy egész kontinens fordít háttal a bagónak. A fogyasztásellenes reklám kulcskérdése, hogy ki fizeti meg. A környezetvédelmi százalékokból csak arra futja, hogy Antal Imre a TV-ben megfektesse a bepörgött vilanyórát. Ilyen adópénzekből fizetett „rendszerellenes” reklámokkal nem remélhető magának a rendszernek a megváltoztatása. A négy éves periódusú sikerekre beállított államtól nem várható, hogy a birtokában lévő források, természeti kincsek hosszútávú megőrzésének elkötelezett híve legyen. Sokkal közvetlenebb haszna származik abból, ha ezeket a forrásokat feltárja és kiárusítja.

Megoldás lehetne, hogyha maguk az emberek — unokáik érdekében — egyfajta biztosítást kötnének a források megőrzésére (értsd: a biztosítónak csak akkor nem kellene fizetnie úgy hatvan év múltán, ha a készlet egy meghatározott ütemnél lassabban fogyott, ill. egy meghatározott mennyiségnél több maradt). Egy ilyen biztosítónak elemi érdeke, hogy a leghatékonyabb reklámeszközökkel küzdjön a túlfogyasztás ellen. Sajnos azonban ez a biztosítási rendszer is sok problémát vet fel: Mibe fektetik a pénzeket hatvan évig? Mi biztosítja a biztosítót egy ekkora időtartam túlélésére? Ha netán mégis fizetni kell, mire fogják költeni az unokáink ezt az extravévélet, ha nem források fogyasztására?

Marad tehát az — ha hiszünk a reklámok mindenhatóságában —, hogy a *fogyasztáscsökkentő reklámokat magunk (egyének, csoportok, felelősséget érző vállalkozók) rendeljük meg.* Vagyis létre kell hozni e célra egy Takarékosági Kampany Alapítványt, és ennek számára kell adakoznunk, ill. gyűjtenünk a nem egészen ellenérdekeltektől. Ilyenféle ellenreklámokat lehetne fizetni belőle: „Tisztelt TV-nézők! Kérjük, ne higgyenek a habzsolásra buzdító reklámoknak. Éljenek szerény, felelős, mértékteremtő életet, hogy együtt megmenthessük a Földet unokáink számára!” Az alapítványi bevételekből lehetne pénzezni a reklámcégeket, például bizonyos típusú reklámok visszautasításáért is. Hangsúlyozom, hogy ezt az utat akkor kell választanunk, ha *meggyőződésünk arról, hogy sem az iskola, sem a család vagy a közösségek útján nem tudunk nagyobb (kényszerítő) hatással lenni az emberek tömegére, mint a reklámok.* Ugyanis az ellenreklámokkal is az embereket terheljük, és a reklámcégek zsebébe tömjük, és olyan helyzetbe kerülhetünk, mint azok az emberek, akik a háborútól való félelmükben fizetik a katonákat, s aztán egyszerre egy katonai hunta uralma alatt találják magukat.

„D” *megoldás — hiánytársadalom.* Jól emlékszünk: a hiánytársadalomban nem volt szükség reklámokra. Szinte semmit, legalábbis semmi fölöslegest nem lehetett kapni, ha meg valami mégiscsak jött a boltokba, akkor az utcán hosszabb sor kígyózott, mint egy óriásplakát. Ez a módszer csak lezárt határok mellett működhetett, és egyébként is népnépszerű volt, hiszen a hiány nem egyformán volt hiány Szabolcsban és a Rózsadombon (mint ahogy a fogyasztói társadalom ma sem egyformán fogyaszt a különböző hegyeken és síkságokon).

Magam inkább a kisléptékű társadalomra szavaznék. Egy magyar faluban, ha krumplira van szükséged, két lehetőség van. Először is a faluban három ember foglalkozik krumplitermesztéssel, ezt mindenki tudja, elballagsz bármelyikükhöz, és veszel, amennyire szükséged van, minimalizált áron. A másik, hogy idegen vagy a faluban, és még semmit sem tudsz: odamegy bárkihez, és megkérdezed, hogy ki foglalkozik itt krumplival, elballagsz a legközelebbihez, és megveszed, amennyi kell, ugyanannyiért.

Egy német kisvárosban is hasonlóan megy a dolog. Ha krumpliról van szó, akkor felütöd a telefonkönyvet a „K” betűnél, és az ott található három telefonszámon érdeklődsz. Elmehetsz érte, de másnap házhoz is szállítják, ha türelmes vagy. Ha azonban teljesen tudatlan az ember, és nem jön rá, hogy a krumplit a burgonyánál kell keresni, akkor felhívja a tudakozót, és a számítógépes kisasszony pontosan annyit fog tudni a krumpliról és a német kisvárosról, mint amennyit a magyar paraszt, ti. hogy hol kell keresni, és hol veheted meg, amennyi kell.

Ha viszont egy nagyvárosban bérelsz egy flancos szűnit, és el akarsz adni egy tonna abszolút felesleges bővlit, millióknak, milliókért, akkor sajnos keményen reklámoznod kell magad. Ennek azonban már semmi köze a kisléptékű társadalomhoz.

Összefoglalva: Nem tudom, hogy reklámügyben mi lesz az általunk elérhető és megérhető megoldás, és mit kell ennek érdekében tennünk. Azt tudom, hogy mi az egyén megoldása, ld. fentebb, és hogy az járható út. Az általános megoldást nem ismerem, de az biztos, hogy minden élethelyzetben el tudod dönteni, hogy az adott cselekvés jó-e a fogyasztói társadalomnak, a fogyasztásnak, a reklámnak. Ha igen, tedd meg az ellenkezőjét.

Vagy pozitívan megfogalmazva: minden cselekedetünkkel döntünk a reklámmentes, kisléptékű társadalom sorsáról. Ha segítesz, hogy megőrizzük a magyar falut, vagy felépítsünk itt egy német kisvárost, akkor már tettél, tettünk valamit.

TARTALOM

Tanulmány

- Bulányi György: Húsvéti perlekedés 2-4
 Barcza Barna: Miért bántják ezt a jó embert? 5-7
 h.w.—g.g.a.: Ne ítélkeztek! 8-10
 Márczi Imre: Por, hamu, sonka, tojás 10-11

Versek

- Franz-Joseph Huainigg: „Ha nem lennék olyan, amilyen vagyok” . . . 12

Életproblémák

- Rákócza Richárd: Abortusz 13-14
 Dr. Ferencz Antal: Az abortusz-túlélés szindróma 14-15
 Arany Ildikó – Sándor Zsolt: A magzat is ember?! 16
 Nagy Katalin fiktív levele Omár Chajjám-hoz 21-22

Gyerekeknek Moha-mese

- Szó és tett 17-18

Interjú

- Halász Endrével: Koccintsunk? 19-21

Egyházi megújulás

- Bulányi György: A jog kétféle fogalmáról 23
 Gromon András: Európa mint erődítmény 23-24

Elmélkedések

- Leveled jött Istentől (Vasárnapokra) 25-28

Környezetvédelem

- Dóry István: Cégér – reklám – agymosás 29-31

E számunk rajzait Garay Dóra készítette.

Most jelent meg, és az „Érted vagyok” címén megrendelhető
 a könyv árának és a postaköltségnek
 rózsaszín postai utalványon történő befizetésével

Karl Herbst

A valódi Jézus

című könyve (ára 420,- Ft + 60,- Ft postaköltség), amelyben a Szerző a korszerű bibliatudomány eredményeinek felhasználásával, ugyanakkor a teológiában járatlan olvasó számára is érthető nyelven rajzolja meg Jézus portréját, tanítását és tetteit, ill. az elítélhetése nyomán vele történeteket. Herbst úgy látja, hogy Jézus Istene kivétel és feltétel nélkül szeret minden embert, ezzel a szeretetével van jelen „aktívan” a világban, segíti az embert, hogy valóban emberré váljék – de „csodás módon” („felfüggesztve a természeti törvényeket”) nem avatkozik bele sem a természet világába, sem az egyes ember életébe, sem a társadalmi folyamatokba. Másfelől Isten e szeretetének megtapasztalása lehetővé teszi az ember számára, hogy hasonlóképpen szeresse embertársait, és ezzel kibontakoztassa teljes és valódi emberségét, ill. emberhez méltó társadalmat tudjon építeni.

Alapítását következetesen képviselve a Szerző gyakran jut a hagyományos értelmezésektől merőben eltérő, meglepő vagy éppen „megbotránkoztató” felfedezésekre. A teológiában járatos olvasó igazat fog adni a német kiadás „fűlszövegének”, miszerint „Herbst műve egyedülálló teológiai kísérlet a történeti Jézus portréjának a legősibb forrásokból történő rekonstrukciójára”.

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát.

Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat.

Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.

A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

VI/2. (30) szám. Megjelenik évente hatszor.

Alapította: Simonyi Gyula

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság.

A szerkesztőbizottság titkára: Garay András

Laptulajdonos: Család Alapítvány

Számlaszám: 202-10809 Magyar Hitelbank Rt.

Budapest V., Szabadság tér 5-6.

Olvasóink a Család Alapítvány fent jelzett számlájára

„Érted vagyok” megjelöléssel

támogatást küldhetnek lapunknak.

Bármely összeget köszönettel fogadunk,

és 4000 Ft vagy nagyobb támogatás esetén

állandó tiszteletpéldányt küldünk.

Az Alapítványnak adott összeg

adócsökkentésre felhasználható.

Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén

küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Vincze Endre

Kiadóhivatal: 1476 Budapest, Pf. 40.

Szerkesztőség: 1028 Budapest, Kazinczy u. 3.

A lap az „Ingyen kaptatok, ingyen is adjátok (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl. Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.

Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt. Kéziratot nem őrzünk meg, s nem küldünk vissza.

Nyomták a NEOTIPP BT nyomdaüzemében,
 Budapesten.

Felelős vezető: Dr. Naszályi Gábor

ISSN: 0865-8021

Bimonthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the Hungarian Catholic Church.

Editor: GARAY András — Address:

H-2120 Dunakeszi, Bercsenyi u. 5/c

The materials published by „Érted vagyok” can be republished free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of republication.

Előfizetés és terjesztés:

1028 Budapest,

Kazinczy u. 3.

Előfizetést rózsaszín postautalványon a fenti címre lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta, és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1995-re (postaköltséggel):

Belföldre: 360 Ft

10 példánytól (példányonként) 312 Ft

szociális előfizetés 252 Ft

(nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára, postaköltséggel együtt)

Külföldre:

Itthon előfizetve:

a szomszédos országokba 360 Ft

egyéb külföldre 1500 Ft

Nyugaton: 36 DM

A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.